।। श्रीः ।।

शब्दचन्द्रिका

श्रीसुरसरस्वतीसभा, शृङ्गगिरि
श्रीशङ्करमठस्य आवरणम्, शङ्करमठमार्गः, शङ्करपुरम्
बेङ्गलूरु – ५६०००४

अज्ञानां जाह्नवीतीर्थं विद्यातीर्थं विवेकिनाम् ।
सर्वेषां सुखदं तीर्थं भारतीतीर्थमाश्रये ॥

विद्याविनयसम्पन्नं वीतरागं विवेकिनम् ।
वन्दे वेदान्ततत्त्वज्ञं विधुशेखरभारतीम् ॥

श्रीमठस्य धनसहायद्वारा मुद्रितम्

॥ श्रीसुरसरस्वतीसभा, शृङ्गेरी ॥

संस्कृतशब्दचन्द्रिका

Samskrita Shabda Chandrika

By

Vidwan N. Ranganatha Sharma

SRI SURASARASWATHI SABHA, SRINGERI
Abhinava Mandira, Shankara Math Premises,
Shankara Puram, Bengaluru - 560 004.
e-mail : surasaraswathisabha@gmail.com
website : www.surasaraswathisabha.org

Samskrita Shabda Chandrika - A Book on Declensions and Conjugations of some nominal stems and verbal roots of Samskrita Language by Vidwan N. Ranganatha Sharma, translated from Kannada into English by Sri R.N. Nagaraj, Bengaluru.

First Edition : 2003

Second Edition : 2016

© All rights reserved.

Published by :
SRI SURASARASWATHI SABHA, Sringeri
Abhinava Mandira, No.5/1, Shankar Math Road,
Shankarapuram, Bengaluru - 560 004. (INDIA)
Ph: 080-22425096

Price : 65/- (Rupees Sixty Five only)

Printed at VIDYA BHRATHI PRESS, SHANKAR MATH ROAD, SHANKARA PURAM, BANGALORE - 560 004

Foreword

श्री श्री जगद्गुरुशङ्कराचार्यमहासंस्थानम्,

दक्षिणाम्नाय-श्रीशारदापीठम्, शृङ्गेरि

The Sura Saraswathi Sabha was established as an associated institution of the Sharada Peetha by the late Sri Sri Abhinava Vidyatirtha Mahaswamigal in 1969 with the grand objective of spreading the essence of eternal Indian Culture among the common public through the spread of Sanskrit language. The Sabha has successfully spread the message of Sanskrit in accordance with the objectives of the revered Sri Sri Swamigal.

For the benefit of the students, the Sura Saraswathi Sabha has published several books. A thorough knowledge of nominal stems and verbal roots is absolutely essential for a good grounding in Sanskrit. In order to fulfill this need, 'Samskrita Shabda Chandrika' is being published.

The present work is the English version of the book and is prepared by Vidwan N. Ranganatha Sharma, a renowned scholar of Samskrita Grammar and a prominent disciple of the Srimatha. He has provided a detailed account of the nominal stems and verbal roots and important rules of Sanskrit Grammar, with a view to guiding the students through the maze of Sanskrit Grammar. It has been ably rendered into English by Sri R.N. Nagaraj, who has an abiding interest in the spread of Sanskrit and Indian Culture.

In the second edition we have also included the Potential Participles and a few variteis of Taddhitanta-s for the benifit of the students.

Our sincere thanks to Late Vidwan Sri N. Ranganatha Sharma, the original author of the text, Sri R.N. Nagaraj, the translator of the text into English, Late Dr. B.S. Ramakrishna Rao, the former Secretary of the Sabha, for seeing through the press and M/s. Vagartha for the excellent printing.

Our sincere thanks are also due to Padmashree, Dr. V.R. Gowrishankar, the CEO and the Administrator of Srimatham for his continuous support, guidance and encouragment in this endeavour.

Dr. N.S. Suresh
Director,
Srisurasaraswathisabha,
Bengaluru

Preface

Student of Sanskrit language need to know the declensions of nominal stems and the conjugation of verbal roots in all their forms. It is not an easy task to understand these forms based on the application of rules of grammar, more so at the elementary levels. Hence the students should inevitably commit to memory these final formations. This has been the case traditionally and it is has been time-tested.

Generally the nominal stems resemble one another. There are some differences in pronouns. But fortunately they are few in number. If one learns by rote these declensions, probably one can understand and relate all the literary usages of these stems in the vast literature. However, the verbal roots pose a lot of difficulty because of their diversity. Although the roots are classified into ten classes, each root has diverse final forms depending on whether it is *set, anit, vet, ātmanepadin, parasmipadin, or ubhayapadin etc.* unlike the nominal stems, these are complicated. Hence only a few commonly used roots are chosen here for fuller treatment. The final forms of one root normally resemble those of another. The teachers should guide the students who have committed these forms to memory on the correct usage of other forms.

We have touched upon the important participles also as they are of immense help while composing simple sentences in Sanskrit and also in translation.

The Sura Saraswati Sabha has been conducting simple examinations for the preservation and propagation of Sanskrit. Owing to their popularity, the number of students appearing for these examinations is growing rapidly. I finally hope that this book will be of special assistance to them. I thank all those who have helped me to prepare this book.

N. Ranganatha Sharma
(Retd.,) Professor of Vyakarana
Bengaluru.

Translator's Note

It is indeed a Herculean task to translate the technical terms of grammar of a language like Sanskrit which had crystallized its structure several millennia ago into English whose vocabulary is still evolving, having began its journey only a couple of centuries ago.

However, I have tried to use the terminology that is commonly in vogue among the writers of books in English on Sanskrit grammar. Although I have consulted most of the available works by distinguished authors like Prof. A.A. Macdonnel, Prof. Ballentine, Sri M.R. Kale, Sri R.G. Bhandarkar, Dr. Bhat, Prof. V.S. Apte, Prof. H.S. Varadadesikachar and others, whenever in doubt, I have relied on Prof. H.S. Varadadeshikachar's work. I am deeply indebted to them. Needless to add that the merits in this translation are because of their scholarship and the short comings are the result of the translator's limitations.

My sincere thanks to Dr. B.S. Ramakrishna Rao for the constant encouragement, to M/s. Vagartha for the neat get up and to the authorities of the Sura Saraswati Sabha and the Sri Sringeri Math for the publication.

Bengaluru
21.12.2002

Sri. R.N. Nagaraj

अनुक्रमणिका

प्रथमभागः-नामपदप्रकरणम्

१. पीठिका 1

२. अजन्त-साधारणशब्दाः 3

३. हलन्त-साधारणशब्दाः 12

४. सर्वनामशब्दाः 27

५. संख्यावाचकशब्दाः 37

६. अजन्त-विशेषशब्दाः 41

७. हलन्त-विशेषशब्दाः 56

द्वितीयभागः-क्रियापदप्रकरणम्

८. पीठिका 71

९. धातुरूपाणि (क्रियापदानि) (कर्तरिप्रयोगः) 75

१०. भावकर्मप्रयोगः 125

११. णिजन्तप्रकरणम् 138

सनाद्यन्तप्रकरणम्

१२. सन् 142

१३. यङ् 145

१४. यङ्लुक् 146

तृतीयभागः-कृदन्तप्रकरणम्

१५. ण्वुल्, तृच्, क्तवतुप्रत्ययाः 148

१६. क्तप्रत्ययः 151

१७. क्त्वा, ल्यप्, तुमुन्-प्रत्ययाः 153

१८. शतृ-शानच्प्रत्ययौ 156

१९. यत्-तव्यत्-अनीयर्-प्रत्ययाः 168

चतुर्थभागः-तद्धितप्रकरणम्

३०. अपत्यार्थक-तद्धिताः 169

३१. मत्वर्थीय-तद्धिताः 171

३२. भावार्थक-तद्धिताः 174

३३. सम्बन्धार्थक-तद्धिताः 175

३४. तद्धितान्ताव्यायानि 176

* * *

संस्कृतशब्दचन्द्रिका

वाक्यकारं वररुचिं भाष्यकारं पतञ्जलिम् ।
पाणिनिं सूत्रकारं च प्रणतोऽस्मि मुनित्रयम् ।।

प्रथमभागः

नामपदप्रकरणम्

पीठिका-सुबन्तम्

स्वौजसमौट् शस्टाभ्यां भिस्ङेभ्यां भ्यस् ङसिभ्यां भ्यस् ङसोसां ङ्योस्सुप् । (सुप्)

Sage Pānini composed the aphorisms on Sanskrit Grammar with the objective of explaning the structure of Sanskrit language. The text is called '**अष्टाध्यायी**'. It is in eight chapters. Each chapter has four divisions. In all, there are 32 divisions. The Pāninian aphorism given above has 21 case related suffixes. These 21 suffixes are made of 3 for each of the seven-cases and one each for the numbers. For example-**रामः**, **रामाः**, **रामम्**, are all words. In all these words, the case-suffixes **सु**, **जस्** and **अम्** are respectively added to the stem **राम**. This original word stem is also called **प्रातिपदिक**. The stem will also have an assigned gender-masculine, feminine or neuter. The stem **राम** has four **वर्णऽ-र्+आ+म्+अ**. As the last one is **अ**, the stem **राम** is called **अ**-ending or **अकारान्तः**. Accordingly, the stems **हरि**, **रमा**, **मरुत्** and **तद्** are called **इ**-ending, **आ**-ending, **त**-ending and **द**-ending respectively.

Symbolically, अच् refers to all vowel sounds and हल् to consonant sounds in grammar. The stems ending in vowel sounds are called अजन्त-s and those in consonant sounds हलन्त-s. The words that end in सुप्-suffixes are the substantives (nouns). The pronouns (सर्वनाम-s) are a part of the सुबन्त-s (substantives).

The suffixes in seven cases and three numbers are as under:

	Singular	Dual	Plural
Nominative	सु	औ	जस्
Accusative	अम्	औट्	शस्
Instrumental	टा	भ्याम्	भिस्
Dative	ङे	भ्याम्	भ्यस्
Ablative	ङसि	भ्याम्	भ्यस्
Genetive/Possessive	ङस्	ओस्	आम्
Locative	ङि	ओस्	सुप्

When they are added to the nominal stems (प्रातिपदिक-s) they are transformed as under :

स् (ः)	औ	अः
अम्	औ	अः
आ	भ्याम्	भिः
ए	भ्याम्	भ्यः
अः	भ्याम्	भ्यः
अः	ओः	आं
इ	ओः	सु

They have different forms as these suffixes get different substitutions (आदेश-s). The vocative case (सम्बोधना) is in reality a variant of nominative case (प्रथमा) only.

।। अजन्त साधारणशब्दाः ।।

अथ अजन्त पुल्लिङ्ग साधारणशब्दाः

१.अकारान्तः पुल्लिङ्गो 'राम' शब्दः-Rāma-a person

प्र.वि.	रामः	रामौ	रामाः
सं.प्र.वि.	हे राम	हे रामौ	हे रामाः
द्वि.वि.	रामं	रामौ	रामान्
तृ.वि.	रामेण	रामाभ्यां	रामैः
च.वि.	रामाय	रामाभ्यां	रामेभ्यः
पं.वि.	रामात्	रामाभ्यां	रामेभ्यः
ष.वि.	रामस्य	रामयोः	रामाणाम्
स.वि.	रामे	रामयोः	रामेषु

Meanings of Singular

Nominative	Rāma (subject in a sentence)
Vocative	O! Rāma (Addressing a person)
Accusative	Rāma (object of transitive verb)
Instrumental	By Rāma/with or by means of
Dative	To / for Rāma
Ablative	From / out of / than Rāma
Genetive / Possessive	of / among / belonging to Rāma
Locative	In / on / at among Rāma

Note : 1. When न is followed by ऋ, र or ष, then न is replaced by ण. Even if there is a vowel, कवर्ग or पवर्ग sound or ह, य, or व in between ऋ etc. and न, the letter न is replaced by ण.

E.g.- कर्तृणा, धातृणाम्, रामेण, रामाणाम्, विरहेण, शेषेण etc. Hence the stem गोविन्द assumes forms like गोविन्देन, गोविन्दानाम् etc. However in कृष्णेन as there is a ण between ष and न, the suffix न is not replaced by ण.

2. When some one is to be addressed, the vocative case should be used. It usually goes with the indeclinable हे.

२. इकारान्तः पुल्लिङ्गो 'हरि' शब्दः - Vishnu

हरिः	हरी	हरयः
हे हरे	हे हरी	हे हरयः
हरिम्	हरी	हरीन्
हरिणा	हरिभ्याम्	हरिभिः
हरये	हरिभ्याम्	हरिभ्यः
हरेः	हरिभ्याम्	हरिभ्यः
हरेः	हर्योः	हरीणाम्
हरौ	हर्योः	हरिषु

एवं रविः, कविः इत्यादयः

रविणा, रवीणाम्-कविना, कवीनाम्

३. उकारान्तः पुल्लिङ्गः 'शम्भु' शब्दः - Ishwara

शम्भुः	शम्भू	शम्भवः
हे शम्भो	हे शम्भू	हे शम्भवः
शम्भुम्	शम्भू	शम्भून्
शम्भुना	शम्भुभ्याम्	शम्भुभिः
शम्भवे	शम्भुभ्याम्	शम्भुभ्यः
शम्भोः	शम्भुभ्याम्	शम्भुभ्यः
शम्भोः	शम्भ्वोः	शम्भूनाम्
शम्भौ	शम्भ्वोः	शम्भुषु

एवं विधुः, भानुः, गुरुः इत्यादयः

गुरुणा, गुरूणाम् । विधुः - Moon

४. ऋकारान्तः पुल्लिङ्गो 'धातृ' शब्दः - Brahma

धाता	धातारौ	धातारः
हे धातः	हे धातारौ	हे धातारः
धातारम्	धातारौ	धातॄन्
धात्रा	धातृभ्याम्	धातृभिः
धात्रे	धातृभ्याम्	धातृभ्यः
धातुः	धातृभ्याम्	धातृभ्यः
धातुः	धात्रोः	धातॄणाम्
धातरि	धात्रोः	धातृषु

एवं कर्ता, गन्ता, भर्ता इत्यादयः

५. ऋकारान्तः पुल्लिङ्गः 'पितृ' शब्दः - Father

पिता	पितरौ	पितरः
हे पितः	हे पितरौ	हे पितरः
पितरम्	पितरौ	पितॄन्
पित्रा	पितृभ्याम्	पितृभिः
पित्रे	पितृभ्याम्	पितृभ्यः
पितुः	पितृभ्याम्	पितृभ्यः
पितुः	पित्रोः	पितॄणाम्
पितरि	पित्रोः	पितृषु

एवं जामाता, भ्राता इत्यादयः

६. ओकारान्तः उभयलिङ्गो 'गो' शब्दः - Ox / Cow

गौः	गावौ	गावः
हे गौः	हे गावौ	हे गावः
गाम्	गावौ	गाः
गवा	गोभ्याम्	गोभिः
गवे	गोभ्याम्	गोभ्यः
गोः	गोभ्याम्	गोभ्यः
गोः	गवोः	गवाम्
गवि	गवोः	गोषु

एवं द्यौः, स्मृतौः इत्यादयः

।। इत्यजन्त - पुल्लिङ्ग - साधारणशब्दाः ।।

।। अथ अजन्त - स्त्रीलिङ्ग - साधारणशब्दाः ।।

७. आकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'रमा' शब्दः - Lakshmi

रमा	रमे	रमाः
हे रमे	हे रमे	हे रमाः
रमाम्	रमे	रमाः
रमया	रमाभ्याम्	रमाभिः
रमायै	रमाभ्याम्	रमाभ्यः
रमायाः	रमाभ्याम्	रमाभ्यः
रमायाः	रमयोः	रमाणाम्
रमायाम्	रमयोः	रमासु

एवं लता, शाखा, क्रिया इत्यादयः

लतानाम्, शाखानाम्, क्रियाणाम्

Note :

The आ-ending feminine stems अम्बा, अल्ला or अक्का (all meaning mother) will get the अ-ending forms अम्ब, अल्ल or अक्क respectively in vocative singular. The rest will be like रमा.

८. इकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'मति' शब्दः - Intelligence

मतिः	मती	मतयः
हे मते	हे मती	हे मतयः
मतिम्	मती	मतीः
मत्या	मतिभ्याम्	मतिभिः
मत्यै / मतये	मतिभ्याम्	मतिभ्यः
मत्याः / मतेः	मतिभ्याम्	मतिभ्यः
मत्याः / मतेः	मत्योः	मतीनाम्
मत्याम् / मतौ	मत्योः	मतिषु

एवं रुचिः, धृतिः, श्रुतिः इत्यादयः

९. ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'गौरी' शब्दः - Pārvati

गौरी	गौर्यौ	गौर्यः
हे गौरि	हे गौर्यौ	हे गौर्यः
गौरीम्	गौर्यौ	गौरीः
गौर्या	गौरीभ्याम्	गौरीभिः
गौर्यै	गौरीभ्याम्	गौरीभ्यः
गौर्याः	गौरीभ्याम्	गौरीभ्यः
गौर्याः	गौर्योः	गौरीणाम्
गौर्याम्	गौर्योः	गौरीषु

एवं वाणी, नदी, देवी इत्यादयः

वाणीनाम्, नदीनाम्, देवीनाम्

१०. उकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'धेनु' शब्दः - Cow

धेनुः	धेनू	धेनवः
हे धेनो	हे धेनू	हे धेनवः
धेनुम्	धेनू	धेनूः
धेन्वा	धेनुभ्याम्	धेनुभिः
धेन्वै/धेनवे	धेनुभ्याम्	धेनुभ्यः
धेन्वाः/धेनोः	धेनुभ्याम्	धेनुभ्यः
धेन्वाः/धेनोः	धेन्वोः	धेनूनाम्
धेन्वाम्/धेनौ	धेन्वोः	धेनुषु

एवं तनुः, हनुः, करेणुः इत्यादयः

तनुः=Body हनुः=Upper cheek करेणुः=Female Elephant

११. ऊकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'वधू' शब्दः - Bridegroom

वधूः	वध्वौ	वध्वः
हे वधु	हे वध्वौ	हे वध्वः
वधूम्	वध्वौ	वधूः
वध्वा	वधूभ्याम्	वधूभिः
वध्वै	वधूभ्याम्	वधूभ्यः
वध्वाः	वधूभ्याम्	वधूभ्यः
वध्वाः	वध्वोः	वधूनाम्
वध्वाम्	वध्वोः	वधूषु

एवं चमूः, तनूः, श्वश्रूः इत्यादयः

१२. ऋकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'मातृ' शब्दः - Mother

माता	मातरौ	मातरः
हे मातः	हे मातरौ	हे मातरः
मातरम्	मातरौ	मातॄः
मात्रा	मातृभ्याम्	मातृभिः
मात्रे	मातृभ्याम्	मातृभ्यः
मातुः	मातृभ्याम्	मातृभ्यः
मातुः	मात्रोः	मातॄणाम्
मातरि	मात्रोः	मातृषु

एवं दुहिता, ननान्दा, याता इत्यादयः

ननान्दृ=Husband's sister   यातृ=Husband's brother's wife

१३. औकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'नौ' शब्दः - Ship

नौः	नावौ	नावः
हे नौः	हे नावौ	हे नावः
नावम्	नावौ	नावः
नावा	नौभ्याम्	नौभिः
नावे	नौभ्याम्	नौभ्यः
नावः	नौभ्याम्	नौभ्यः
नावः	नावोः	नावाम्
नावि	नावोः	नौषु

एवं स्मृतग्लौः इत्यादयः

ग्लौः=Moon

॥ इत्यजन्त स्त्रीलिङ्ग-साधारणशब्दाः ॥

॥ अथ अजन्त नपुंसकलिङ्ग साधारणशब्दाः ॥

१४. अकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'ज्ञान' शब्दः - Knowledge

ज्ञानम्	ज्ञाने	ज्ञानानि
हे ज्ञान	हे ज्ञाने	हे ज्ञानानि
ज्ञानम्	ज्ञाने	ज्ञानानि
ज्ञानेन	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानैः
ज्ञानाय	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानेभ्यः
ज्ञानात्	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानेभ्यः
ज्ञानस्य	ज्ञानयोः	ज्ञानानाम्
ज्ञाने	ज्ञानयोः	ज्ञानेषु

एवं वनम्, कमलम्, पुष्पम् इत्यादयः

पुष्पेण - पुष्पाणाम्

Note : In the neuter gender the forms of accusative case are the same as in nominative. From instrumental (तृतीया) onwards in अ-ending neuter stems, the forms are like the अ-ending masculine stem like **राम.**

१५. इकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'वारि' शब्दः - Water

वारि	वारिणी	वारीणि
हे वारे/हे वारि	हे वारिणी	हे वारीणि
वारि	वारिणी	वारीणि
वारिणा	वारिभ्याम्	वारिभिः
वारिणे	वारिभ्याम्	वारिभ्यः
वारिणः	वारिभ्याम्	वारिभ्यः
वारिणः	वारिणोः	वारीणाम्
वारिणि	वारिणोः	वारिषु

एवं कराङ्घ्रि, पादपाणि, इत्यादयः

१६. उकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'मधु' शब्दः - Honey

मधु	मधुनी	मधूनि
हे माधो/हे मधु	हे मधुनी	हे मधूनि
मधु	मधुनी	मधूनि
मधुना	मधुभ्याम्	मधुभिः
मधुने	मधुभ्याम्	मधुभ्यः
मधुनः	मधुभ्याम्	मधुभ्यः
मधुनः	मधुनोः	मधूनाम्
मधुनि	मधुनोः	मधुषु

एवं अम्बु, श्मश्रु, जानु इत्यादयः ।

जानु=Knee

।। इत्यजन्त - नपुंसकलिङ्ग - साधारणशब्दाः ।।

।। अथ हलन्त पुल्लिङ्ग साधारणशब्दाः ।।

१७. चकारान्तः पुल्लिङ्गो 'जलमुच्' शब्दः - Cloud

जलमुक्	जलमुचौ	जलमुचः
हे जलमुक्	हे जलमुचौ	हे जलमुचः
जलमुचम्	जलमुचौ	जलमुचः
जलमुचा	जलमुग्भ्याम्	जलमुग्भिः
जलमुचे	जलमुग्भ्याम्	जलमुग्भ्यः
जलमुचः	जलमुग्भ्याम्	जलमुग्भ्यः
जलमुचः	जलमुचोः	जलमुचाम्
जलमुचि	जलमुचोः	जलमुक्षु

एवं सुवाक्, पयोमुक् इत्यादयः

१८. जकारान्तः पुल्लिङ्गो 'भिषज्' शब्दः - Doctor

भिषक्	भिषजौ	भिषजः
हे भिषक्	हे भिषजौ	हे भिषजः
भिषजम्	भिषजौ	भिषजः
भिषजा	भिषग्भ्याम्	भिषग्भिः
भिषजे	भिषग्भ्याम्	भिषग्भ्यः
भिषजः	भिषग्भ्याम्	भिषग्भ्यः
भिषजः	भिषजोः	भिषजाम्
भिषजि	भिषजोः	भिषक्षु

एवं वणिक्, बलिभुक् इत्यादयः ।

बलिभुक्=Crow

१९. जकारान्तः पुल्लिङ्गो 'राट्' शब्दः - King

राट्	राजौ	राजः
हे राट्	हे राजौ	हे राजः
राजम्	राजौ	राजः
राजा	राड्भ्याम्	राड्भिः
राजे	राड्भ्याम्	राड्भ्यः
राजः	राड्भ्याम्	राड्भ्यः
राजः	राजोः	राजाम्
राजि	राजोः	राट्सु

एवं सम्राट्, परिव्राट् इत्यादयः

२०. तकारान्तः पुल्लिङ्गो 'मरुत्' शब्दः - Wind

मरुत्	मरुतौ	मरुतः
हे मरुत्	हे मरुतौ	हे मरुतः
मरुतम्	मरुतौ	मरुतः
मरुता	मरुद्भ्याम्	मरुद्भिः
मरुते	मरुद्भ्याम्	मरुद्भ्यः
मरुतः	मरुद्भ्याम्	मरुद्भ्यः
मरुतः	मरुतोः	मरुताम्
मरुति	मरुतोः	मरुत्सु

एवं शूलभृत्, दधत्, जाग्रत् इत्यादयः ।

२१. तकारान्तः पुल्लिङ्गः'पचत्' शब्दः - Cook

(Verbal derivative)

पचन्	पचन्तौ	पचन्तः
हे पचन्	हे पचन्तौ	हे पचन्तः
पचन्तम्	पचन्तौ	पचतः
पचता	पचद्भ्याम्	पचद्भिः
पचते	पचद्भ्याम्	पचद्भ्यः
पचतः	पचद्भ्याम्	पचद्भ्यः
पचतः	पचतोः	पचताम्
पचति	पचतोः	पचत्सु

एवं कुर्वन्, तन्वन्, पठन् इत्यादयः

२२. तकारान्तः पुल्लिङ्गो 'धीमत्' शब्दः - Intelligent

धीमान्	धीमन्तौ	धीमन्तः
हे धीमन्	हे धीमन्तौ	हे धीमन्तः
धीमन्तम्	धीमन्तौ	धीमतः
धीमता	धीमद्भ्याम्	धीमद्भिः
धीमते	धीमद्भ्याम्	धीमद्भ्यः
धीमतः	धीमद्भ्याम्	धीमद्भ्यः
धीमतः	धीमतोः	धीमताम्
धीमति	धीमतोः	धीमत्सु

एवं श्रीमान्, भवान्, हनूमान् इत्यादयः ।

२३. तकारान्तः पुल्लिङ्गो 'महत्' शब्दः - Great

महान्	महान्तौ	महान्तः
हे महन्	हे महान्तौ	हे महान्तः
महान्तम्	महान्तौ	महतः
महता	महद्भ्याम्	महद्भिः
महते	महद्भ्याम्	महद्भ्यः
महतः	महद्भ्याम्	महद्भ्यः
महतः	महतोः	महताम्
महति	महतोः	महत्सु

२४. दकारान्तः पुल्लिङ्गो 'दिबिषद्' शब्दः - Divine being

दिविषत्	दिविषदौ	दिविषदः
हे दिविषत्	हे दिविषदौ	हे दिविषदः
दिविषदम्	दिविषदौ	दिविषदः
दिविषदा	दिविषद्भ्याम्	दिविषद्भिः
दिविषदे	दिविषद्भ्याम्	दिविषद्भ्यः
दिविषदः	दिविषद्भ्याम्	दिविषद्भ्यः
दिविषदः	दिविषदोः	दिविषदाम्
दिविषदि	दिविषदोः	दिविषत्सु

एवं सुहृत्, दुर्हृत् इत्यादयः ।

२५. नकारान्तः पुल्लिङ्गः 'आत्मन्' शब्दः - Self

आत्मा	आत्मानौ	आत्मानः
हे आत्मन्	हे आत्मानौ	हे आत्मानः
आत्मानम्	आत्मानौ	आत्मनः
आत्मना	आत्मभ्याम्	आत्मभिः
आत्मने	आत्मभ्याम्	आत्मभ्यः
आत्मनः	आत्मभ्याम्	आत्मभ्यः
आत्मनः	आत्मनोः	आत्मनाम्
आत्मनि	आत्मनोः	आत्मसु

एवं अध्वा, यज्वा इत्यादयः

२६. नकारान्तः पुल्लिङ्गो 'राजन्' शब्दः - King

राजा	राजानौ	राजानः
हे राजन्	हे राजानौ	हे राजानः
राजानम्	राजानौ	राज्ञः
राज्ञा	राजभ्याम्	राजभिः
राज्ञे	राजभ्याम्	राजभ्यः
राज्ञः	राजभ्याम्	राजभ्यः
राज्ञः	राज्ञोः	राज्ञाम्
राज्ञि/राजनि	राज्ञोः	राजसु

एवं मूर्धा, ग्रावा इत्यादयः

मूर्ध्नः - मूर्ध्नाम्, ग्राव्णः-ग्राव्णाम्

Note : राजन् is न ending if used independently. However, if it is a part of तत्पुरुष or कर्मधारय compound as in देवराज, महाराज etc., it is declined like राम, an अ-ending stem.

उदा-महाराजः	महाराजौ	महाराजाः

२७. नकारान्तः पुल्लिङ्गो 'गुणिन्' शब्दः - Endowed with good quality

गुणी	गुणिनौ	गुणिनः
हे गुणिन्	हे गुणिनौ	हे गुणिनः
गुणिनम्	गुणिनौ	गुणिनः
गुणिना	गुणिभ्याम्	गुणिभिः
गुणिने	गुणिभ्याम्	गुणिभ्यः
गुणिनः	गुणिभ्याम्	गुणिभ्यः
गुणिनः	गुणिनोः	गुणिनाम्
गुणिनि	गुणिनोः	गुणिषु

एवं करी, शार्ङ्गी, बली इत्यादयः

करिणः - करिणा-करिणाम् । शार्ङ्गिणः

२८. शकारान्तः पुल्लिङ्गः 'तादृश्' शब्दः - Of that kind

तादृक्	तादृशौ	तादृशः
हे तादृक्	हे तादृशौ	हे तादृशः
तादृशम्	तादृशौ	तादृशः
तादृशा	तादृग्भ्याम्	तादृग्भिः
तादृशे	तादृग्भ्याम्	तादृग्भ्यः
तादृशः	तादृग्भ्याम्	तादृग्भ्यः
तादृशः	तादृशोः	तादृशाम्
तादृशि	तादृशोः	तादृक्षु

एवं यादृक्, कीदृक् इत्यादयः ।

२९. शकारान्तः पुल्लिङ्गो 'विश्' शब्दः - Merchant

विट्	विशौ	विशः
हे विट्	हे विशौ	हे विशः
विशम्	विशौ	विशः
विशा	विड्भ्याम्	विड्भिः
विशे	विड्भ्याम्	विड्भ्यः
विशः	विड्भ्याम्	विड्भ्यः
विशः	विशोः	विशाम्
विशि	विशोः	विट्सु

३०. षकारान्तः पुल्लिङ्गो 'द्विष्' शब्दः - Enemy

द्विट्	द्विषौ	द्विषः
हे द्विट्	हे द्विषौ	हे द्विषः
द्विषम्	द्विषौ	द्विषः
द्विषा	द्विड्भ्याम्	द्विड्भिः
द्विषे	द्विड्भ्याम्	द्विड्भ्यः
द्विषः	द्विड्भ्याम्	द्विड्भ्यः
द्विषः	द्विषोः	द्विषाम्
द्विषि	द्विषोः	द्विट्सु

एवं सन्तमुट्, सिततित्विट् इत्यादयः ।

३१. सकारान्तः पुल्लिङ्गो 'वेधस्' शब्दः - Brahma

वेधाः	वेधसौ	वेधसः
हे वेधः	हे वेधसौ	हे वेधसः
वेधसम्	वेधसौ	वेधसः
वेधसा	वेधोभ्याम्	वेधोभिः
वेधसे	वेधोभ्याम्	वेधोभ्यः
वेधसः	वेधोभ्याम्	वेधोभ्यः
वेधसः	वेधसोः	वेधसाम्
वेधसि	वेधसोः	वेधस्सु

एवं पुरोधाः, चन्द्रमाः इत्यादयः ।

३२. सकारान्तः पुल्लिङ्गो 'विद्वस्' शब्दः - Scholar

विद्वान्	विद्वांसौ	विद्वांसः
हे विद्वन्	हे विद्वांसौ	हे विद्वांसः
विद्वांसम्	विद्वांसौ	विदुषः
विदुषा	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भिः
विदुषे	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भ्यः
विदुषः	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भ्यः
विदुषः	विदुषोः	विदुषाम्
विदुषि	विदुषोः	विद्वत्सु ।

एवं सेदिवान्, तस्थिवान् इत्यादयः । सेदुषः, सेदुषा । तस्थुषः- तस्थुषा इत्यादि ।

३३. सकारान्तः पुल्लिङ्गः 'पुंस्' शब्दः - Men

पुमान्	पुमांसौ	पुमांसः
हे पुमन्	हे पुमांसौ	हे पुमांसः
पुमांसम्	पुमांसौ	पुंसः
पुंसा	पुम्भ्याम्	पुम्भिः
पुंसे	पुम्भ्याम्	पुम्भ्यः
पुसः	पुम्भ्याम्	पुम्भ्यः
पुंसः	पुंसोः	पुंसाम्
पुंसि	पुंसोः	पुंसु

३४. हकारान्तः पुल्लिङ्गो 'लिह्' शब्दः - Enjoyer

लिट्	लिहौ	लिहः
हे लिट्	हे लिहौ	हे लिहः
लिहम्	लिहौ	लिहः
लिहा	लिड्भ्याम्	लिड्भिः
लिहे	लिड्भ्याम्	लिड्भ्यः
लिहः	लिड्भ्याम्	लिड्भ्यः
लिहः	लिहोः	लिहाम्
लिहि	लिहोः	लिट्सु

३५. हकारान्तः पुल्लिङो 'दुह्' शब्दः - One who milks

धुक्	दुहौ	दुहः
हे धुक्	हे दुहौ	हे दुहः
दुहम्	दुहौ	दुहः
दुहा	धुग्भ्याम्	धुग्भिः
दुहे	धुग्भ्याम्	धुग्भ्यः
दुहः	धुग्भ्याम्	धुग्भ्यः
दुहः	दुहोः	दुहाम्
दुहि	दुहोः	धुक्षु

इति हलन्त पुल्लिङ्ग साधारण शब्दाः ।

।। अथ हलन्त स्त्रीलिङ्गः साधारण शब्दाः ।।

३६. चकारान्तः स्त्रीलिङ्गो वाक् शब्दः - Speech

जलमुक्-शब्दवत्-(१७)

३७. जकारान्तः स्त्रीलिङ्गः स्रक् शब्दः - Garland

भिषक्-शब्दवत्-(१८)

३८. तकारान्तः स्त्रीलिङ्गः सरित् शब्दः - River

मरुत्-शब्दवत्-(२०)

३९. दकारान्तः स्त्रीलिङ्गो मुद् शब्दः - Love

दिविषत्-शब्दवत्-(३४)

४०. धकारान्तः स्त्रीलिङ्गः क्षुद् शब्दः - Hunger

क्षुत्	क्षुधौ	क्षुधः
हे क्षुत्	हे क्षुधौ	हे क्षुधः
क्षुधम्	क्षुधौ	क्षुधः
क्षुधा	क्षुद्भ्याम्	क्षुद्भिः
क्षुधे	क्षद्भ्याम्	क्षुद्भ्यः
क्षुधः	क्षुद्भ्याम्	क्षुद्भ्यः
क्षुधः	क्षुधोः	क्षुधाम्
क्षुधि	क्षुधोः	क्षुत्सु

एवं वीरुत् इत्यादयः ।

४१. नकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'सीमन्' शब्दः - Border

राजन्-शब्दवत्-(२६) सीम्नः, सीम्ना इत्यादि ।

४२. भकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'ककुभ्' शब्दः - Direction

ककुप्	ककुभौ	ककुभः
हे ककुप्	हे ककुभौ	हे ककुभः
ककुभम्	ककुभौ	ककुभः
ककुभा	ककुब्भ्याम्	ककुब्भिः
ककुभे	ककुब्भ्याम्	ककुब्भ्यः
ककुभः	ककुब्भ्याम्	ककुब्भ्यः
ककुभः	ककुभोः	ककुभाम्
ककुभि	ककुभोः	ककुप्सु

४३. रेफान्तः स्त्रीलिङ्गो 'गीर्' शब्दः - Speech

गीः	गिरौ	गिरः
हे गीः	हे गिरौ	हे गिरः
गिरम्	गिरौ	गिरः
गिरा	गीर्भ्याम्	गीर्भिः
गिरे	गीर्भ्याम्	गीर्भ्यः
गिरः	गीर्भ्याम्	गीर्भ्यः
गिरः	गिरोः	गिराम्
गिरि	गिरोः	गीर्षु

एवं पूः, धूः इत्यादयः ।

पूः=City धूः=Yoke/weight

Note : The वर्ण र is called रेफ and hence र-ending stems are called रेफान्त.

४४. शकारान्तः स्त्रीलिङ्गो दिक् शब्दः - Direction

तादृक्-शब्दवत्-(२८)

४५. षकारान्तः स्त्रीलिङ्गः त्विष् शब्दः - Effulgence

द्विट्-शब्दवत्-(३०)

४६. सकारान्तः स्त्रीलिङ्गः सुमनस् शब्दः - Flower

वेधस्-शब्दवत्-(३१)

Note : The stem समुनस् is declined only in plural.

इति हलन्त स्त्रीलिङ्ग साधारण शब्दाः ।

।। अथ हलन्त नपुंसकलिङ्ग साधारण शब्दाः ।।

४७.चकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'सुवाच्' शब्दः-Having good words

सुवाक्	सुवाची	सुवाञ्चि
हे सुवाक्	हे सुवाची	हे सुवाञ्चि
सुवाक्	सुवाची	सुवाञ्चि

शेषं जलमुक्-शब्दवत्-(१७)

४८. जकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'असृज्' शब्दः - Blood

असृक्	असृजी	असृञ्जि
हे असृक्	हे असृजी	हे असृञ्जि
असृक्	असृजी	असृञ्जि

शेषं भिषक्-शब्दवत्-(१८)

४९. तकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'जगत्' शब्दः - World

जगत्	जगती	जगन्ति
हे जगत्	हे जगती	हे जगन्ति
जगत्	जगती	जगन्ति

शेषं मरुत्-शब्दवत्-(२०)

५०. तकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'दधत्' शब्दः - Worn

दधत्	दधती	दधति/दधन्ति
हे दधत्	हे दधती	हे दधति/हे दधन्ति
दधत्	दधती	दधति/दधन्ति

शेषं जगत्-शब्दवत्-(४९)

५१. तकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'तुदत्' शब्दः - Painful

तुदत्	तुदती/तुदन्ती	तुदन्ति

पुनस्तद्वत् । शेषं दधत्-शब्दवत्-(५०)

५२. दकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'हृद्' शब्दः - Mind

हृत्	हृदी	हृन्दि
हे हृत्	हे हृदी	हे हृन्दि
हृत्	हृदी	हृन्दि

शेषं दिविषत्-शब्दवत्-(२४)

५३. नकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'कर्मन्' शब्दः - work

कर्म	कर्मणी	कर्माणि
हे कर्मन्/हे कर्म	हे कर्मणी	हे कर्माणि
कर्म	कर्मणी	कर्माणि

कर्मणा, कर्मणे इत्यादि ।

शेषं आत्मन्-शब्दवत्-(२५)

५४. नकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'नामन्' शब्दः - Name

नाम	नाम्नी/नामनी	नामानि
हे नामन्/हे नाम	हे नाम्नी/हे नामनी	हे नामानि
नाम	नाम्नी/नामनी	नामानि
नाम्ना	नामभ्याम्	नामभिः
नाम्ने	नामभ्याम्	नामभ्यः
नाम्नः	नामभ्याम्	नामभ्यः
नाम्नः	नाम्नोः	नाम्नाम्
नाम्नि/नामनि	नाम्नोः	नामसु

एवं दामन्, धामन् इत्यादयः

५५. शकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'तादृश्' शब्दः - of that kind

तादृक्	तादृशी	तादृंशि

पुनस्तद्वत् । शेषं पुंवत्-(२८)

५६. षकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'रत्नमुट्' शब्दः-stealing the gems

रत्नमुट्	रत्नमुषी	रत्नमुंषि

पुनस्तद्वत् । शेषं द्विट्-शब्दवत्-(३०)

५७. सकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'वचस्' शब्दः - Speech

वचः	वचसी	वचांसि

पुनस्तद्वत् । शेषं वेधस्-शब्दवत्-(३१)

५८. हकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'लिह्' शब्दः - licking

लिट्	लिही	लिंहि

पुनस्तद्वत् । शेषं पुंवत्-(३४)

इति हलन्त नपुंसकलिङ्ग साधारण शब्दाः ।

।। अथ सर्वनामशब्दाः ।।

पुल्लिङ्ग शब्दाः

५९. अकारान्तः पुल्लिङ्गः 'सर्व' शब्दः - All

सर्वः	सर्वौ	सर्वे
हे सर्व	हे सर्वौ	हे सर्वे
सर्वम्	सर्वौ	सर्वान्
सर्वेण	सर्वाभ्याम्	सर्वैः
सर्वस्मै	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः
सर्वस्मात्	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः
सर्वस्य	सर्वयोः	सर्वेषाम्
सर्वस्मिन्	सर्वयोः	सर्वेषु

एवं विश्व, अन्य, इतर - इत्यादयोऽदन्ताः ।

Note : Between the stems राम and सर्व, there are differences in Dative, Ablative and Locative singular and Nominative and Possessive plural forms.

६०. अकारान्तः पुल्लिङ्गो नित्यं द्विचनान्तः 'उभ' शब्दः - Both

उभौ

उभौ

उभाभ्याम्

उभाभ्याम्

उभाभ्याम्

उभयोः

उभयोः

Note : This stem has no singular and plural forms.

६१. अकारान्तः पुल्लिङ्गो द्विवचनरहितः 'उभय' शब्दः - Having two parts

उभयः	उभये
हे उभय	हे उभये
उभयम्	उभयान्
उभयेन	उभयैः
उभयस्मै	उभयेभ्यः
उभयस्मात्	उभयेभ्यः
उभयस्य	उभयेषाम्
उभयस्मिन्	उभयेषु

Note : This stem has no dual forms.

६२. दकारान्तः पुल्लिङ्गः 'अस्मद्' शब्दः - I

अहम्	आवाम्	वयम्
माम्/मा	आवाम्/नौ	अस्मान्/नः
मया	आवाभ्याम्	अस्माभिः
मह्यम्/मे	आवाभ्याम्/नौ	अस्मभ्यम्/नः
मत्	आवाभ्याम्	अस्मत्
मम/मे	आवयोः/नौ	अस्माकम्/नः
मयि	आवयोः	अस्मासु

Note : Many pronouns like **अहम्, त्वम्, सः** etc., generally do not have vocative forms.

६३. दकारान्तः पुल्लिङ्गो 'युष्मद्' शब्दः - You

त्वम्	युवाम्	यूयम्
त्वाम्/त्वा	युवाम्/वाम्	युष्मान्/वः
त्वया	युवाभ्याम्	युष्माभिः
तुभ्यम्/ते	युवाभ्याम्/वाम्	युष्मभ्यम्/वः
त्वत्	युवाभ्याम्	युष्मत्
तव/ते	युवयोः/वाम्	युष्माकम्/वः
त्वयि	युवयोः	युष्मासु

Note : **अस्मद्** and **युष्मद्** stems are identical in all the three genders.

६४. दकारान्तः पुल्लिङ्गः 'तद्' शब्दः - He

सः	तौ	ते
तम्	तौ	तान्
तेन	ताभ्याम्	तैः
तस्मै	ताभ्याम्	तेभ्यः
तस्मात्	ताभ्याम्	तेभ्यः
तस्य	तयोः	तेषाम्
तस्मिन्	तयोः	तेषु

६५. दकारान्तः पुल्लिङ्गः 'एतद्' शब्दः - This

एषः	एतौ	एते
एतम्/एनम्	एतौ/एनौ	एतान्/एनान्
एतेन/एनेन	एताभ्याम्	एतैः
एतस्मै	एताभ्याम्	एतेभ्यः
एतस्मात्	एताभ्याम्	एतेभ्यः
एतस्य	एतयोः/एनयोः	एतेषाम्
एतस्मिन्	एतयोः/एनयोः	एतेषु

६६. दकारान्तः पुल्लिङ्गो 'यद्' शब्दः - Who

यः	यौ	ये
यम्	यौ	यान्
येन	याभ्याम्	यैः

यस्मै	याभ्याम्	येभ्यः
यस्मात्	याभ्याम्	येभ्यः
यस्य	ययोः	येषाम्
यस्मिन्	ययोः	येषु

६७. मकारान्तः पुलिङ्गः 'किम्' शब्दः - Who

कः	कौ	के
कम्	कौ	कान्
केन	काभ्याम्	कैः
कस्मै	काभ्याम्	केभ्यः
कस्मात्	काभ्याम्	केभ्यः
कस्य	कयोः	केषाम्
कस्मिन्	कयोः	केषु

६८. मकारान्तः पुलिङ्गः 'इदम्' शब्दः - This

अयम्	इमौ	इमे
इमम्/एनम्	इमौ/एनौ	इमान्/एनान्
अनेन/एनेन	आभ्याम्	एभिः
अस्मै	आभ्याम्	एभ्यः
अस्मात्	आभ्याम्	एभ्यः
अस्य	अनयोः/एनयोः	एषाम्
अस्मिन्	अनयोः/एनयोः	एषु

६९. सकारान्तः पुल्लिङ्गो 'अदस्' शब्दः - This

असौ	अमू	अमी
अमुम्	अमू	अमून्
अमुना	अमूभ्याम्	अमीभिः
अमुष्मै	अमूभ्याम्	अमीभ्यः
अमुष्मात्	अमूभ्याम्	अमीभ्यः
अमुष्य	अमुयोः	अमीषाम्
अमुष्मिन्	अमुयोः	अमीषु

स्त्रीलिङ्गः शब्दाः

७०. आकारान्तः स्त्रीलिङ्ग 'सर्वा' शब्दः - All

सर्वा	सर्वे	सर्वाः
हे सर्वे	हे सर्वे	हे सर्वाः
सर्वाम्	सर्वे	सर्वाः
सर्वया	सर्वाभ्याम्	सर्वाभिः
सर्वस्यै	सर्वाभ्याम्	सर्वाभ्यः
सर्वस्याः	सर्वाभ्याम्	सर्वाभ्यः
सर्वस्याः	सर्वयोः	सर्वासाम्
सर्वस्याम्	सर्वयोः	सर्वासु

७१.आकारान्तः स्त्रीलिङ्गो नित्यं द्विवचनान्तः 'उभा' शब्दः-Both

उभे

उभे

शेषं पुंसि उभ शब्दवत्-(६०)

७२. आकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'उभया' शब्दः -

Having two parts. This stem has no dual forms.

उभया	उभयाः
हे उभये	हे उभयाः
उभयाम्	उभयाः
उभयया	उभयाभिः
उभयस्यै	उभयाभ्यः
उभयस्याः	उभयाभ्यः
उभयस्याः	उभयासाम्
उभयस्याम्	उभयासु

७३. दकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'तद्' शब्दः - She

सा	ते	ताः
ताम्	ते	ताः
तया	ताभ्याम्	ताभिः
तस्यै	ताभ्याम्	ताभ्यः
तस्याः	ताभ्याम्	ताभ्यः
तस्याः	तयोः	तासाम्
तस्याम्	तयोः	तासु

७४. दकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'एतद्' शब्दः - This

एषा	एते	एताः
एताम्/एनाम्	एते/एने	एताः/एनाः
एतया/एनया	एताभ्याम्	एताभिः
एतस्यै	एताभ्याम्	एताभ्यः
एतस्याः	एताभ्याम्	एताभ्यः
एतस्याः	एतयोः/एनयोः	एतासाम्
एतस्याम्	एतयोः/एनयोः	एतासु

८५. दकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'यद्' शब्दः - This

या	ये	याः
याम्	ये	याः
यया	याभ्याम्	याभिः
यस्यै	याभ्याम्	याभ्यः
यस्याः	याभ्याम्	याभ्यः
यस्याः	ययोः	यासाम्
यास्याम्	ययोः	यासु

७६. मकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'किम्' शब्दः - Who

का	के	काः
काम्	के	काः

शेषं यत्-शब्दवत्-(७५)

७७. मकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'इदम्' शब्दः - This

इयम्	इमे	इमाः
इमाम्/एनाम्	इमे/एने	इमाः/एनाः
अनया/एनया	आभ्याम्	आभिः
अस्यै	आभ्याम्	आभ्यः
अस्याः	आभ्याम्	आभ्यः
अस्याः	अनयोः/एनयोः	आसाम्
अस्याम्	अनयोः/एनयोः	आसु

७८. सकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'अदस्' शब्दः - This

असौ	अमू	अमूः
अमुम्	अमू	अमूः
अमुया	अमूभ्याम्	अमूभिः
अमुष्यै	अमूभ्याम्	अमूभ्यः
अमुष्याः	अमूभ्याम्	अमूभ्यः
अमुष्याः	अमुयोः	अमूषाम्
अमुष्याम्	अमुयोः	अमूषु

नपुंसकलिङ्गाः शब्दाः

७९. अकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'सर्व' शब्दः - All

सर्वम्	सर्वे	सर्वाणि
हे सर्व	हे सर्वे	हे सर्वाणि
सर्वम्	सर्वे	सर्वाणि

शेषं पुंवत्-(५९)

८०. अकारान्तः नपुंसकलिङ्गो नित्यं द्विचनान्तः'उभ' शब्दः-Both

उभे

उभे

शेषं पुंवत्-(६०)

८१. अकारान्तः नपुंसकलिङ्गः द्विवचनरहितः 'उभय' शब्दः - Having two parts

उभयम्	उभयानि
हे उभय	हे उभयानि
उभयम्	उभयानि

शेषं पुंवत्-(६१)

८२. दकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'तद्' शब्दः - It

तत्	ते	तानि
तत्	ते	तानि

शेषं पुंवत्-(६४)

८३. दकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'एतद्' शब्दः - This

एतत्	एते	एतानि
एतत्/एनत्	एते/एने	एतानि/एनानि

शेषं पुंवत्-(६५)

८४. दकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'यद्' शब्दः - Which

यत्	ये	यानि
यत्	ये	यानि

शेषं पुंवत्-(६६)

८५. मकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'किम्' शब्दः - What

किम्	के	कानि
किम्	के	कानि

शेषं पुंवत्-(६७)

८६. मकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'इदम्' शब्दः - This

इदम्	इमे	इमानि
इदम्/एनत्	इमे/एने	इमानि/एनानि

शेषं पुंवत्-(६८)

८७. सकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'अदस्' शब्दः - This

अदः	अमू	अमूनि
अदः	अमू	अमूनि

शेषं पुंवत्-(६९)

।। अथ संख्यावाचकशब्दाः ।।

पुलिङ्गशब्दाः

८८. अकारान्तः पुलिङ्गो नित्यमेकवचनान्तः 'एक' शब्दः - One

एकः, हे एक, एकम्, एकेन, एकस्मै, एकस्मात्, एकस्य, एकस्मिन्

८९. इकारान्तः पुल्लिङ्गो नित्यं द्विवचनान्तो 'द्वि' शब्दः - Two

द्वौ, हे द्वौ, द्वौ, द्वाभ्याम्, द्वाभ्याम्, द्वाभ्याम्, द्वयोः, द्वयोः ।

९०. इकारान्तः पुल्लिङ्गो नित्यं बहुवचनान्तः 'त्रि' शब्दः-Three

त्रयः, हे त्रयः, त्रीन्, त्रिभिः, त्रिभ्यः, त्रिभ्यः, त्रयाणाम्, त्रिषु ।

९१. रेफान्तः पुल्लिङ्गो नित्यं बहुवचनान्तः 'चतुर्' शब्दः - Four

चत्वारः, हे चत्वारः, चतुरः, चतुर्भिः, चतुर्भ्यः, चतुर्भ्यः, चतुर्णाम्, चतुर्षु ।

९२. नकारान्तः पुल्लिङ्गो नित्यं बहुवचनान्तः 'पञ्चन्' शब्दः-Five

पञ्च, हे पञ्च, पञ्च, पञ्चभिः, पञ्चभ्यः, पञ्चभ्यः, पञ्चानाम्, पञ्चसु ।

एवं सप्त, नव, दश ।

९३. षकारान्तः पुल्लिङ्गो नित्यं बहुवचनान्तः 'षट्' शब्दः - Six

षट्, हे षट्, षट्, षड्भिः, षड्भ्यः, षड्भ्यः, षण्णाम्, षट्सु ।

९४. नकारान्तः पुल्लिङ्गो नित्यं बहुवचनान्तो 'अष्टन्' शब्दः-Eight

अष्टौ/अष्ट हे अष्टौ/हे अष्ट अष्टौ/अष्ट अष्टभिः/अष्टाभिः

अष्टभ्यः/अष्टाभ्यः अष्टभ्यः/अष्टाभ्यः अष्टानाम् अष्टसु/अष्टासु

स्त्रीलिङ्गः शब्दाः

९५. आकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'एका' शब्दः ।

एका, एके, एकाम्, एकया, एकस्यै, एकस्याः, एकस्याः, एकस्याम् ।

९६. इकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'एका' शब्दः ।

द्वे, द्वे, द्वाभ्याम्, द्वाभ्याम्, द्वाभ्याम्, द्वयोः, द्वयोः ।

९७. इकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'त्रि' शब्दः ।

तिस्रः, तिस्रः, तिसृभिः, तिसृभ्यः, तिसृभ्यः, तिसृणाम्, तिसृषु ।

९८. रेफान्तः स्त्रीलिङ्गः 'चतुर्' शब्दः ।

चतस्रः, चतस्रः, चतसृभिः, चतसृभ्यः, चतसृभ्यः, चतसृणाम्, चतसृषु।

९९. इकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'विंशति' शब्दः - Twenty

मति-शब्दवत्-(८)

एवं षष्टिः, सप्ततिः, अशीतिः, नवतिः, कोटिः

Note : When we speak of twenty, two twenties and three twenties, we use singular, Dual and Plural respectively. In case of षष्टि etc., also it is so.

१००. तकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'त्रिंशत्' शब्दः - Thirty

सरित्-शब्दवत्-(३८)

एवं चत्वारिंशत्, पञ्चाशत् ।

नपुंसकलिङ्गशब्दाः

१०१. अकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'एक' शब्दः ।

एकम्, हे एक, एकम् - शेषं पुंवत्-(८८)

१०२. इकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'द्वि' शब्दः ।

द्वे, द्वे - शेषं पुंवत् - (८९)

१०३. इकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'त्रि' शब्दः ।

त्रीणि, त्रीणि-शेषं पुंवत्-(९०)

१०४. रेफान्तः नपुंसकलिङ्गः 'चतुर्' शब्दः ।

चत्वारि, चत्वारि-शेषं पुंवत्-(९१)

१०५. अकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'शत' शब्दः - Hundred

ज्ञान-शब्दवत्-(१४)

एवं सहस्रम्, अयुतम्, नियुतम्, प्रयुतम्, अर्बुदम्, न्यर्बुदम्, परार्धम्

।। अथ अजन्त पुल्लिङ्ग - विशेष - शब्दाः ।।

१०६. अकारान्तः पुल्लिङ्गः 'प्रथम' शब्दः - First

प्रथमः	प्रथमौ	प्रथमे/प्रथमाः
हे प्रथम	हे प्रथमौ	हे प्रथमे/हे प्रथमाः

शेषं रामशब्दवत्-(१)

१०७. अकारान्तः पुल्लिङ्गे 'द्वितीय' शब्दः - Second

द्वितीयः	द्वितीयौ	द्वितीयाः
हे द्वितीय	हे द्वितीयौ	हे द्वितीयाः
द्वितीयम्	द्वितीयौ	द्वितीयान्
द्वितीयेन	द्वितीयाभ्याम्	द्वितीयैः
द्वितीयाय/द्वितीयस्मै	द्वितीयाभ्याम्	द्वितीयेभ्यः
द्वितीयात्/द्वितीयस्मात्	द्वितीयाभ्याम्	द्वितीयेभ्यः
द्वितीयस्य	द्वितीययोः	द्वितीयानाम्
द्वितीये/द्वितीयस्मिन्	द्वितीययोः	द्वितीयेषु

१०८. अकारान्तः पुल्लिङ्गः 'पूर्व' शब्दः - Earlier/Former

पूर्वः	पूर्वौ	पूर्वे/पूर्वाः
हे पूर्व	हे पूर्वौ	हे पूर्वे/हे पूर्वाः
पूर्वम्	पूर्वौ	पूर्वान्
पूर्वेण	पूर्वाभ्याम्	पूर्वैः
पूर्वस्मै	पूर्वाभ्याम्	पूर्वेभ्यः
पूर्वस्मात्, पूर्वात्	पूर्वाभ्याम्	पूर्वेभ्यः
पूर्वस्य	पूर्वयोः	पूर्वेषाम्
पूर्वस्मिन्, पूर्वे	पूर्वयोः	पूर्वेषु

एवं पर, अवर, अपर, अधर शब्दाः अधर = Lowerlip

१०९. अकारान्तः पुल्लिङ्गो 'निर्जर' शब्दः - God

निर्जरः	निर्जरौ/निर्जरसौ	निर्जराः/निर्जरसः
हे निर्जर	हे निर्जरौ/हे निर्जरसौ	हे निर्जराः/हे निर्जरसः
निर्जरम्/निर्जरसम्	निर्जरौ/निर्जरसौ	निर्जरान्/निर्जरसः
निर्जरेण/निर्जरसा	निर्जराभ्याम्	निर्जरैः
निर्जराय/निर्जरसे	निर्जराभ्याम्	निर्जरेभ्यः
निर्जरात्/निर्जरसः	निर्जराभ्याम्	निर्जरेभ्यः
निर्जरस्य/निर्जरसः	निर्जरयोः/निर्जरसोः	निर्जराणाम्/निर्जरसाम्
निर्जरे/निर्जरसि	निर्जरयोः/निर्जरसोः	निर्जरेषु

११०. अकारान्तः पुल्लिङ्गः 'पाद' शब्दः - Foot

पादः	पादौ	पादाः
हे पाद	हे पादौ	हे पादाः
पादम्	पादौ	पदः/पादान्
पदा/पादेन	पद्भ्याम्/पादाभ्याम्	पद्भिः/पादैः
पदे/पादाय	पद्भ्याम्/पादाभ्याम्	पद्भ्यः/पादेभ्यः
पदः/पादात्	पद्भ्याम्/पादाभ्याम्	पद्भ्यः/पादेभ्यः
पदः/पादस्य	पदोः/पादयोः	पदाम्/पादानाम्
पदि/पादे	पदोः/पादयोः	पत्सु/पादेषु

१११. अकारान्तः पुल्लिङ्गो 'दन्त' शब्दः - Tooth

दन्तः	दन्तौ	दन्ताः
हे दन्त	हे दन्तौ	हे दन्ताः
दन्तम्	दन्तौ	दतः/दन्तान्
दता/दन्तेन	दद्भ्याम्/दन्ताभ्याम्	दद्भिः/दन्तैः
दते/दन्ताय	दद्भ्याम्/दन्ताभ्याम्	दद्भ्यः/दन्तेभ्यः
दतः/दन्तात्	दद्भ्याम्/दन्ताभ्याम्	दद्भ्यः/दन्तेभ्यः
दतः/दन्तस्य	दतोः/दन्तयोः	दताम्/दन्तानाम्
दति/दन्ते	दतोः/दन्तयोः	दत्सु/दन्तेषु

११२. अकारान्तः पुल्लिङ्गो 'मास' शब्दः - Month

मासः	मासौ	मासाः
हे मास	हे मासौ	हे मासाः
मासम्	मासौ	मासः/मासान्
मासा/मासेन	माभ्याम्/मासाभ्याम्	माभिः/मासैः
मासे/मासाय	माभ्याम्/मासाभ्याम्	माभ्यः/मासेभ्यः
मासः/मासात्	माभ्याम्/मासाभ्याम्	माभ्यः/मासेभ्यः
मासः/मासस्य	मासोः/मासयोः	मासाम्/मासानाम्
मासि/मासे	मासोः/मासयोः	मास्सु/मासेषु

११३. अकारान्तः पुल्लिङ्गो 'यूष' शब्दः - Churning rod

यूषः	यूषौ	यूषाः
हे यूष	हे यूषौ	हे यूषाः
यूषम्	यूषौ	यूष्णः/यूषान्
यूष्णा/यूषेण	यूषभ्याम्/यूषाभ्याम्	यूषभिः/यूषैः
यूष्णे/यूषाय	यूषभ्याम्/यूषाभ्याम्	यूषभ्यः/यूषेभ्यः
यूष्णः/यूषात्	यूषभ्याम्/यूषाभ्याम्	यूषभ्यः/यूषेभ्यः
यूष्णः/यूषस्य	यूष्णोः/यूषयोः	यूष्णाम्/यूषाणाम्
{ यूष्णि/यूषणि यूषे	यूष्णोः/यूषयोः	यूषसु/यूषेषु

११४. अकारान्तः पुल्लिङ्गो 'विश्वपा' शब्दः - Protector of the Universe

विश्वपाः	विश्वपौ	विश्वपाः
हे विश्वपाः	हे विश्वपौ	हे विश्वपाः
विश्वपाम्	विश्वपौ	विश्वपः
विश्वपा	विश्वपाभ्याम्	विश्वपाभिः
विश्वपे	विश्वपाभ्याम्	विश्वपाभ्यः
विश्वपः	विश्वपाभ्याम्	विश्वपाभ्यः
विश्वपः	विश्वपोः	विश्वपाम्
विश्वपि	विश्वपोः	विश्वपासु

एवं सोमपाः इत्यादयः आकारान्तः धात्वन्ताः शब्दाः ।

११५. अकारान्तः पुल्लिङ्गो 'हाहा' शब्दः - A Gandharva

हाहाः	हाहौ	हाहाः
हे हाहाः	हे हाहौ	हे हाहाः
हाहाम्	हाहौ	हाहान्
हाहा	हाहाभ्याम्	हाहाभिः
हाहै	हाहाभ्याम्	हाहाभ्यः
हाहाः	हाहाभ्याम्	हाहाभ्यः
हाहाः	हाहौः	हाहाम्
हाहे	हाहौः	हाहासु

११६. इकारान्तः पुल्लिङ्गो नित्यं बहुवचनान्तः 'कति' शब्दः-How many

कति, कति, कतिभिः, कतिभ्यः, कतिभ्यः, कतिनाम्, कतिषु ।

११७. इकारान्तः पुल्लिङ्गः 'पति' शब्दः - Husband

पतिः	पती	पतयः
हे पते	हे पती	हे पतयः
पतिम्	पती	पतीन्
पत्या	पतिभ्याम्	पतिभिः
पत्ये	पतिभ्याम्	पतिभ्यः
पत्युः	पतिभ्याम्	पतिभ्यः
पत्युः	पत्योः	पतीनाम्
पत्यौ	पत्योः	पतिषु

Note : The stem पति as a member of a compound is declined as हरि as a normal stem. उदा-भूपतिः, नरपतिः etc.

११८. इकारान्तः पुल्लिङ्गः 'सखि' शब्दः - Friend

सखा	सखायौ	सखायः
हे सखे	हे सखायौ	हे सखायः
सखायम्	सखायौ	सखीन्
सख्या	सखिभ्याम्	सखिभिः
सख्ये	सखिभ्याम्	सखिभ्यः
सख्युः	सखिभ्याम्	सखिभ्यः
सख्युः	सख्योः	सखीनाम्
सख्यौ	सख्योः	सखिषु

Note : The stem सखि as a member of a compound is declined as an अ-ending stem like राम ।

उदा-मत्सखः, वायुसखः

११९. ईकारान्तः पुल्लिङ्गः 'सेनानी' शब्दः - Commander

सेनानीः	सेनान्यौ	सेनान्यः
हे सेनानीः	हे सेनान्यौ	हे सेनान्यः
सेनानीम्	सेनान्यौ	सेनानीन्
सेनान्या	सेनानीभ्याम्	सेनानीभिः
सेनान्ये	सेनानीभ्याम्	सेनानीभ्यः
सेनान्यः	सेनानीभ्याम्	सेनानीभ्यः
सेनान्यः	सेनान्योः	सेनानीनाम्
सेनान्यौ	सेनान्योः	सेनानीषु

एवं अग्रणीः, ग्रामणीः इत्यादयः ।

१२०. ईकारान्तः पुल्लिङ्गः 'बहुश्रेयसी' शब्दः - Highly blessed

बहुश्रेयसी	बहुश्रेयस्यौ	बहुश्रेयस्यः
हे बहुश्रेयसि	हे बहुश्रेयस्यौ	हे बहुश्रेयस्यः
बहुश्रेयसीम्	बहुश्रेयस्यौ	बहुश्रेयसीन्

शेषं स्त्रियां गौरी शब्दवत् - (९)

१२१. ईकारान्तः पुल्लिङ्गः 'प्रधी' शब्दः - Very wise

प्रधीः	प्रध्यौ	प्रध्यः
हे प्रधीः	हे प्रध्यौ	हे प्रध्यः
प्रध्यम्	प्रध्यौ	प्रध्यः
प्रध्या	प्रधीभ्याम्	प्रधीभिः
प्रध्ये	प्रधीभ्याम्	प्रधीभ्यः
प्रध्यः	प्रधीभ्याम्	प्रधीभ्यः
प्रध्यः	प्रध्योः	प्रध्याम्
प्रध्यि	प्रध्योः	प्रधीषु

१२२. ईकारान्तः पुल्लिङ्गः 'सुधी' शब्दः - Scholar

सुधीः	सुधियौ	सुधियः
हे सुधीः	हे सुधियौ	हे सुधियः
सुधियम्	सुधियौ	सुधियः
सुधिया	सुधिभ्याम्	सुधीभिः
सुधिये	सुधीभ्याम्	सुधीभ्यः
सुधियः	सुधीभ्याम्	सुधीभ्यः
सुधियः	सुधियोः	सुधियाम्
सुधियि	सुधियोः	सुधीषु

१२३. उकारान्तः पुल्लिङ्गः 'क्रोष्टु' शब्दः - Jackal

क्रोष्टा	क्रोष्टारौ	क्रोष्टारः
हे क्रोष्टो	हे क्रोष्टारौ	हे क्रोष्टारः
क्रोष्टारम्	क्रोष्टारौ	क्रोष्टून्
क्रोष्टुना/क्रोष्ट्रा	क्रोष्टुभ्याम्	क्रोष्टुभिः
क्रोष्टवे/क्रोष्ट्रे	क्रोष्टुभ्याम्	क्रोष्टुभ्यः
क्रोष्टोः/क्रोष्टुः	क्रोष्टुभ्याम्	क्रोष्टुभ्यः
क्रोष्टोः/क्रोष्टुः	क्रोष्ट्वोः/क्रोष्ट्रोः	क्रोष्टूनाम्
क्रोष्टौ/क्रोष्टरि	क्रोष्ट्वोः/क्रोष्ट्रोः	क्रोष्टुषु

१२४. ऊकारान्तः पुल्लिङ्गः 'स्वभू' शब्दः - Creator

स्वभूः	स्वभुवौ	स्वभुवः
हे स्वभूः	हे स्वभुवौ	हे स्वभुवः
स्वभुवम्	स्वभुवौ	स्वभुवः
स्वभुवा	स्वभूभ्याम्	स्वभूभिः
स्वभुवे	स्वभूभ्याम्	स्वभूभ्यः
स्वभुवः	स्वभूभ्याम्	स्वभूभ्यः
स्वभुवः	स्वभुवोः	स्वभुवाम्
स्वभुवि	स्वभुवोः	स्वभूषु

एवं स्वयंभूः, आत्मभूः इत्यादयः ।

१२५. एकारान्तः पुल्लिङ्गः 'स्मृते' शब्दः - One who has remembered Cupid

स्मृतेः	स्मृतयौ	स्मृतयः
हे स्मृतेः	हे स्मृतयौ	हे स्मृतयः
स्मृतयम्	स्मृतयौ	स्मृतयः
स्मृतया	स्मृतेभ्याम्	स्मृतेभिः
स्मृतये	स्मृतेभ्याम्	स्मृतेभ्यः
स्मृतेः	स्मृतेभ्याम्	स्मृतेभ्यः
स्मृतेः	स्मृतयोः	स्मृतयाम्
स्मृतयि	स्मृतयोः	स्मृतेषु

१२६. ऐकारान्तः पुल्लिङ्गो 'रै' शब्दः - Wealth

राः	रायौ	रायः
हे राः	हे रायौ	हे रायः
रायम्	रायौ	रायः
राया	राभ्याम्	राभिः
राये	राभ्याम्	राभ्यः
रायः	राभ्याम्	राभ्यः
रायः	रायोः	रायाम्
रायि	रायोः	रासु

१२७. औकारान्तः पुल्लिङ्गो 'ग्लौ' शब्दः - Moon

स्त्रीलिङ्गे नौ शब्दवत् - (१३)

।। अथ अजन्त स्त्रीलिङ्ग विशेष शब्दाः ।।

१२८. आकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'द्वितीया' शब्दः - Second

रमा शब्दवत् - (७) एवं तृतीया

Note : In Dative, Ablative, Possessive and Locative singulars, optionally, the forms as in the stem सर्वा are also found.

१२९. आकारान्त स्त्रीलिङ्गः 'पूर्वा' शब्दः - East

Note : This stem is declined like सर्वा in feminine. So also the stems परा, अवरा, उत्तरा and अपरा. They differ only slightly from the stem सर्व in masculine and Neuter genders.

१३०. आकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'जरा' शब्दः - Oldage

जरा	जरे/जरसौ	जराः/जरसः
हे जरे	हे जरे/हे जरसौ	हे जराः/हे जरसः
जराम्/जरसम्	जरे/जरसौ	जराः/जरसः
जरया/जरसा	जराभ्याम्	जराभिः
जरायै/जरसे	जराभ्याम्	जराभ्यः
जरायाः/जरसः	जराभ्याम्	जराभ्यः
जरायाः/जरसः	जरयोः/जरसोः	जराणाम्/जरसाम्
जरायाम्/जरसि	जरयोः/जरसोः	जरासु

१३१. आकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'नासिका' शब्दः - Nose

नासिका	नासिके	नासिकाः
हे नासिके	हे नासिके	हे नासिकाः
नासिकाम्	नासिके	नसः/नासिकाः
नसा/नासिकया	नोभ्याम्/नासिकाभ्यम्	नोभिः/नासिकाभिः
नसे/नासिकायै	नोभ्याम्/नासिकाभ्याम्	नोभ्यः/नासिकाभ्यः
नसः/नासिकायाः	नोभ्याम्/नासिकाभ्याम्	नोभ्यः/नासिकाभ्यः
नसः/नासिकायाः	नसोः/नासिकयोः	नसाम्/नासिकानाम्
नसि/नासिकायाम्	नसोः/नासिकयोः	नस्सु/नासिकासु

१३२. आकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'निशा' शब्दः - Night

निशा	निशे	निशाः
हे निशे	हे निशे	हे निशाः
निशाम्	निशे	निशः/निशाः
निशा/निशया	निड्भ्याम्/निशाभ्याम्	निड्भिः/निशाभिः
निशे/निशायै	निड्भ्याम्/निशाभ्याम्	निड्भ्यः/निशाभ्यः
निशः/निशायाः	निड्भ्याम्/निशाभ्याम्	निड्भ्यः/निशाभ्यः
निशः/निशायाः	निशोः/निशयोः	निशाम्/निशानाम्
निशि/निशायाम्	निशोः/निशयोः	निट्सु/निशासु

१३३. ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'लक्ष्मी' शब्दः - Wealth

लक्ष्मीः	लक्ष्म्यौ	लक्ष्म्यः
हे लक्ष्मि	हे लक्ष्म्यौ	हे लक्ष्म्यः
लक्ष्मीम्	लक्ष्म्यौ	लक्ष्मीः

शेषं गौरी शब्दवत् - (९)

१३४. ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'स्त्री' शब्दः - Woman

स्त्री	स्त्रियौ	स्त्रियः
हे स्त्रि	हे स्त्रियौ	हे स्त्रियः
स्त्रियम्/स्त्रीम्	स्त्रियौ	स्त्रियः/स्त्रीः
स्त्रिया	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभिः
स्त्रियै	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः
स्त्रियाः	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः
स्त्रियाः	स्त्रियोः	स्त्रीणाम्
स्त्रियाम्	स्त्रियोः	स्त्रीषु

१३५. ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'श्री' शब्दः - Wealth

श्रीः	श्रियौ	श्रियः
हे श्रीः	हे श्रियौ	हे श्रियः
श्रियम्	श्रियौ	श्रियः
श्रिया	श्रिभ्याम्	श्रिभिः
श्रियै/श्रिये	श्रीभ्याम्	श्रीभ्यः
श्रियाः/श्रियः	श्रीभ्याम्	श्रीभ्यः
श्रियाः/श्रियः	श्रियोः	श्रीणाम्/श्रियाम्
श्रियाम्/श्रियि	श्रियोः	श्रीषु

१३६. ऊकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'भ्रू' शब्दः - Eye brow

भ्रूः	भ्रुवौ	भ्रुवः
हे भ्रूः	हे भ्रुवौ	हे भ्रुवः
भ्रुवम्	भ्रुवौ	भ्रुवः
भ्रुवा	भ्रूभ्याम्	भ्रूभिः
भ्रुवै/भ्रुवे	भ्रूभ्याम्	भ्रूभ्यः
भ्रुवाः/भ्रुवः	भ्रूभ्याम्	भ्रूभ्यः
भ्रुवाः/भ्रुवः	भ्रुवोः	भ्रूणाम्/भ्रुवाम्
भ्रुवाम्/भ्रुवि	भ्रुवोः	भ्रूषु

।। अथ अजन्त नपुंसकलिङ्ग विशेष शब्दाः ।।

१३७. अकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'अजर शब्दः-One without oldage

अजरम्	अजरे/अजरसी	अजराणि/अजरांसि
हे अजर	हे अजरे/हे अजरसी	हे अजराणि/हे अजरांसि
अजरम्	अजरे/अजरसी	अजराणि/अजरांसि

शेषं निर्जर शब्दवत् -(१०९)

१३८. इकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'दधि' शब्दः - Curd

दधि	दधिनी	दधीनि
हे दधे/हे दधि	हे दधिनी	हे दधीनि
दधि	दधिनी	दधीनि
दध्ना	दधिभ्याम्	दधिभिः
दध्ने	दधिभ्याम्	दधिभ्यः
दध्नः	दधिभ्याम्	दधिभ्यः
दध्नः	दध्नोः	दध्नाम्
दध्नि/दधनि	दध्नोः	दधिषु

एवं अक्षि, सक्थि इत्यादयः ।

१३९. इकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'शुचि' शब्दः - Pure

शुचि	शुचिनी	शुचीनि
हे शुचे/हे शुचि	हे शुचिनी	हे शुचीनि
शुचि	शुचिनी	शुचीनि
शुचिना	शुचिभ्याम्	शुचिभिः
शुचिने/शुचये	शुचिभ्याम्	शुचिभ्यः
शुचिनः/शुचेः	शुचिभ्याम्	शुचिभ्यः
शुचिनः/शुचेः	शुचिनोः/शुच्योः	शुचीनाम्
शुचिनि/शुचौ	शुचिनोः/शुच्योः	शुचिषु

१४०. उकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'मृदु' शब्दः - Soft

मृदु	मृदुनी	मृदूनि
हे मृदो/हे मृदु	हे मृदुनी	हे मृदूनि
मृदु	मृदुनी	मृदूनि
मृदुना	मृदुभ्याम्	मृदुभिः
मृदुने/मृदवे	मृदुभ्याम्	मृदुभ्यः
मृदुनः/मृदोः	मृदुभ्याम्	मृदुभ्यः
मृदुनः/मृदोः	मृदुनोः/मृद्वोः	मृदूनाम्
मृदुनि/मृदौ	मृदुनोः/मृद्वोः	मृदुषु

१४१. ऋकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'कर्तृ' शब्दः - Doer

कर्तृ	कर्तृणी	कर्तॄणि
हे कर्तः/हे कर्तृ	हे कर्तृणी	हे कर्तॄणि
कर्तृ	कर्तृणी	कर्तॄणि
कर्तृणा/कर्त्रा	कर्तृभ्याम्	कर्तृभिः
कर्तृणे/कर्त्रे	कर्तृभ्याम्	कर्तृभ्यः
कर्तृणः/कर्तुः	कर्तृभ्याम्	कर्तृभ्यः
कर्तृणः/कर्तुः	कर्तृणोः/कर्त्रोः	कर्तॄणाम्
कर्तृणि/कर्तरि	कर्तृणोः/कर्त्रोः	कर्तृषु

।। अथ हलन्त पुल्लिङ्ग विशेष शब्दाः ।।

१४२. चकारान्तः पुल्लिङ्गः 'प्राक्च्छब्दः' - Easterner

प्राङ्	प्राञ्चौ	प्राञ्चः
हे प्राङ्	हे प्राञ्चौ	हे प्राञ्चः
प्राञ्चम्	प्राञ्चौ	प्राचः
प्राचा	प्राग्भ्याम्	प्राग्भिः

शेषं जलमुक् शब्दवत् - (१७)

१४३. चकारान्तः पुल्लिङ्गः 'प्रत्यक्छब्दः' - Westerner

प्रत्यङ्	प्रत्यञ्चौ	प्रत्यञ्चः
हे प्रत्यङ्	हे प्रत्यञ्चौ	हे प्रत्यञ्चः
प्रत्यञ्चम्	प्रत्यञ्चौ	प्रतीचः
प्रतीचा	प्रत्यग्भ्याम्	प्रत्यग्भिः
प्रतीचे	प्रत्यग्भ्याम्	प्रत्यग्भ्यः
प्रतीचः	प्रत्यग्भ्याम्	प्रत्यग्भ्यः
प्रतीचः	प्रतीचोः	प्रतीचाम्
प्रतीचि	प्रतीचोः	प्रत्यक्षु

१४४. चकारान्तः पुल्लिङ्गः 'अन्वक्छब्दः' - Follower

अन्वङ्	अन्वञ्चौ	अन्वञ्चः
हे अन्वङ्	हे अन्वञ्चौ	हे अन्वञ्चः
अन्वञ्चम्	अन्वञ्चौ	अनूचः
अनूचा	अन्वग्भ्याम्	अन्वग्भिः
अनूचे	अन्वग्भ्याम्	अन्वग्भ्यः
अनूचः	अन्वग्भ्याम्	अन्वग्भ्यः
अनूचः	अनूचोः	अनूचाम्
अनूचि	अनूचोः	अन्वक्षु

१४५. चकारान्तः पुल्लिङ्गः 'तिर्यक्छब्दः' - Beast

तिर्यङ्	तिर्यञ्चौ	तिर्यञ्चः
हे तिर्यङ्	हे तिर्यञ्चौ	हे तिर्यञ्चः
तिर्यञ्चम्	तिर्यञ्चौ	तिरश्चः
तिरश्चा	तिर्यग्भ्याम्	तिर्यग्भिः
तिरश्चे	तिर्यग्भ्याम्	तिर्यग्भ्यः
तिरश्चः	तिर्यग्भ्याम्	तिर्यग्भ्यः
तिरश्चः	तिरश्चोः	तिरश्चाम्
तिरश्चि	तिरश्चोः	तिर्यक्षु

१४६. चकारान्तः पुल्लिङ्गः 'सुवृट्छब्दः' - Cutter

सुवृट्	सुवृश्चौ	सुवृश्चः
हे सुवृट्	हे सुवृश्चौ	हे सुवृश्चः
सुवृश्चम्	सुवृश्चौ	सुवृश्चः
सुवृश्चा	सुवृड्भ्याम्	सुवृड्भिः
सुवृश्चे	सुवृड्भ्याम्	सुवृड्भ्यः
सुवृश्चः	सुवृड्भ्याम्	सुवृड्भ्यः
सुवृश्चः	सुवृश्चोः	सुवृश्चाम्
सुवृश्चि	सुवृश्चोः	सुवृट्सु

१४७. जकारान्तः पुल्लिङ्गो 'युक्छब्दः' - Associated

युङ्	युञ्जौ	युञ्जः
हे युङ्	हे युञ्जौ	हे युञ्जः
युञ्जम्	युञ्जौ	युजः
युजा	युग्भ्याम्	युग्भिः

इत्यादि भिषक्-शब्दवत् - (१८)

१४८. जकारान्तः पुल्लिङ्गो 'भृट्छब्दः' - Cook

भृट्	भृज्जौ	भृञ्जः
हे भृट्	हे भृज्जौ	हे भृज्जः
भृज्जम्	भृज्जौ	भृज्जः
भृज्जा	भृड्भ्याम्	भृड्भिः
भृज्जे	भृड्भ्याम्	भृड्भ्यः
भृज्जः	भृड्भ्याम्	भृड्भ्यः
भृज्जः	भृज्जोः	भृज्जाम्
भृज्जि	भृज्जोः	भृट्सु

१४९. थकारान्तः पुल्लिङ्गः 'अग्निमच्छब्दः' - Fire maker

अग्निमत्	अग्निमथौ	अग्निमथः
हे अग्निमत्	हे अग्निमथौ	हे अग्निमथः
अग्निमथम्	अग्निमथौ	अग्निमथः
अग्निमथा	अग्निमद्भ्याम्	अग्निमद्भिः
अग्निमथे	अग्निमद्भ्याम्	अग्निमद्भ्यः
अग्निमथः	अग्निमद्भ्याम्	अग्निमद्भ्यः
अग्निमथः	अग्निमथोः	अग्निमथाम्
अग्निमथि	अग्निमथोः	अग्निमत्सु

१५०. दकारान्तः पुल्लिङ्गः 'सुपाद्' शब्दः-One with excellent feet

सुपात्	सुपादौ	सुपादः
हे सुपात्	हे सुपादौ	हे सुपादः
सुपादम्	सुपादौ	सुपदः
सुपदा	सुपाद्भ्याम्	सुपाद्भिः
सुपदे	सुपाद्भ्याम्	सुपाद्भ्यः
सुपदः	सुपाद्भ्याम्	सुपाद्भ्यः
सुपदः	सुपदोः	सुपदाम्
सुपदि	सुपदोः	सुपात्सु

१५१. नकारान्तः पुल्लिङ्गः 'पूषन्' शब्दः - Sun

पूषा	पूषणौ	पूषणः
हे पूषन्	हे पूषणौ	हे पूषणः
पूषणम्	पूषणौ	पूष्णः
पूष्णा	पूषभ्याम्	पूषभिः

इत्यादि राजन्-शब्दवत्-(२६)

१५२. नकारान्तः पुल्लिङ्गो 'वृत्रहन्' शब्दः - Indra

वृत्रहा	वृत्रहणौ	वृत्रहणः
हे वृत्रहन्	हे वृत्रहणौ	हे वृत्रहणः
वृत्रहणम्	वृत्रहणौ	वृत्रघ्नः
वृत्रघ्ना	वृत्रहभ्याम्	वृत्रहभिः
वृत्रघ्ने	वृत्रहभ्याम्	वृत्रहभ्यः
वृत्रघ्नः	वृत्रहभ्याम्	वृत्रहभ्यः
वृत्रघ्नः	वृत्रघ्नोः	वृत्रघ्नाम्
वृत्रघ्नि/वृत्रहणि	वृत्रघ्नोः	वृत्रहसु

१५३. नकारान्तः पुल्लिङ्गो 'मघवन्' शब्दः - Indra

मघवा	मघवानौ	मघवानः
हे मघवन्	हे मघवानौ	हे मघवानः
मघवानम्	मघवानौ	मघोनः
मघोना	मघवभ्याम्	मघवभिः
मघोने	मघवभ्याम्	मघवभ्यः
मघोनः	मघवभ्याम्	मघवभ्यः
मघोनः	मघोनोः	मघोनाम्
मघोनि	मघोनोः	मघवसु

१५४. नकारान्तः पुल्लिङ्गो 'युवन्' शब्दः - Youth

युवा	युवानौ	युवानः
हे युवन्	हे युवानौ	हे युवानः
युवानम्	युवानौ	यूनः
यूना	युवभ्याम्	युवभिः
यूने	युवभ्याम्	युवभ्यः
यूनः	युवभ्याम्	युवभ्यः
यूनः	यूनोः	यूनाम्
यूनि	यूनोः	युवसु

१५५. नकारान्तः पुल्लिङ्गः 'श्वन्' शब्दः - Dog

श्वा	श्वानौ	श्वानः
हे श्वन्	हे श्वानौ	हे श्वानः
श्वानम्	श्वानौ	शुनः
शुना	श्वभ्याम्	श्वभिः
शुने	श्वभ्याम्	श्वभ्यः
शुनः	श्वभ्याम्	श्वभ्यः
शुनः	शुनोः	शुनाम्
शुनि	शुनोः	श्वसु

१५६. नकारान्तः पुल्लिङ्गः 'अर्वन्' शब्दः - Horse

अर्वा	अर्वन्तौ	अर्वन्तः
हे अर्वन्	हे अर्वन्तौ	हे अर्वन्तः
अर्वन्तम्	अर्वन्तौ	अर्वतः
अर्वता	अर्वद्भ्याम्	अर्वद्भिः

इत्यादि पचन्-शब्दवत्- (२१)

१५७. नकारान्तः पुल्लिङ्गः 'पथिन्' शब्दः - Path

पन्थाः	पन्थानौ	पन्थानः
हे पन्थाः	हे पन्थानौ	हे पन्थानः
पन्थानम्	पन्थानौ	पथः
पथा	पथिभ्याम्	पथिभिः
पथे	पथिभ्याम्	पथिभ्यः
पथः	पथिभ्याम्	पथिभ्यः
पथः	पथोः	पथाम्
पथि	पथोः	पथिषु

Note : The stem **पथिन्** as a member of the compound becomes अ-ending as in **राम** ।

१५८. मकारान्तः पुल्लिङ्गः 'प्रशाम्' शब्दः - Tranquilled

प्रशान्	प्रशामौ	प्रशामः
हे प्रशान्	हे प्रशामौ	हे प्रशामः
प्रशामम्	प्रशामौ	प्रशामः
प्रशामा	प्रशान्भ्याम्	प्रशान्भिः
प्रशामे	प्रशान्भ्याम्	प्रशान्भ्यः
प्रशामः	प्रशान्भ्याम्	प्रशान्भ्यः
प्रशामः	प्रशामोः	प्रशामाम्
प्रशामि	प्रशामोः	प्रशान्सु

१५९. षकारान्तः पुल्लिङ्गो 'दोष्' शब्दः - Arm

दोः	दोषौ	दोषः
हे दोः	हे दोषौ	हे दोषः
दोषम्	दोषौ	दोषः
दोषा / दोष्णा	दोर्भ्याम् / दोषभ्याम्	दोर्भिः / दोषभिः
दोषे / दोष्णे	दोर्भ्याम् / दोषभ्याम्	दोर्भ्यः / दोषभ्यः
दोषः / दोष्णः	दोर्भ्याम् / दोषभ्याम्	दोर्भ्यः / दोषभ्यः
दोषः / दोष्णः	दोषोः / दोष्णोः	दोषाम् / दोष्णाम्
दोषि-दोष्णि / दोषणि	दोषोः / दोष्णोः	दोष्षु / दोषसु

१६०. षकारान्तः पुल्लिङ्गः 'पिपठिष्' शब्दः - Desirous of reading

पिपठीः	पिपठिषौ	पिपठिषः
हे पिपठीः	हे पिपठिषौ	हे पिपठिषः
पिपठिषम्	पिपठिषौ	पिपठिषः
पिपठिषा	पिपठीर्भ्याम्	पिपठीर्भिः
पिपठिषे	पिपठीर्भ्याम्	पिपठीर्भ्यः
पिपठिषः	पिपठीर्भ्याम्	पिपठीर्भ्यः
पिपठिषः	पिपठिषोः	पिपठिषाम्
पिपठिषि	पिपठिषोः	पिपठीष्षु

१६१. हकारान्तः पुल्लिङ्गो 'विश्ववाट्छब्द' - Bearer of the Universe

विश्ववाट्	विश्ववाहौ	विश्ववाहः
हे विश्ववाट्	हे विश्ववाहौ	हे विश्ववाहः
विश्ववाहम्	विश्ववाहौ	विश्वौहः
विश्वौहा	विश्ववाड्भ्याम्	विश्ववाड्भिः
विश्वौहे	विश्ववाड्भ्याम्	विश्ववाड्भ्यः
विश्वौहः	विश्ववाड्भ्याम्	विश्ववाड्भ्यः
विश्वौहः	विश्वौहोः	विश्वौहाम्
विश्वौहि	विश्वौहोः	विश्ववाट्सु

१६२. हकारान्तः पुल्लिङ्गः 'अनडुच्छब्दः' - Ox

अनड्वान्	अनड्वाहौ	अनड्वाहः
हे अनड्वन्	हे अनड्वाहौ	हे अनड्वाहः
अनड्वाहम्	अनड्वाहौ	अनडुहः
अनडुहा	अनडुद्भ्याम्	अनडुद्भिः
अनडुहे	अनडुद्भ्याम्	अनडुद्भ्यः
अनडुहः	अनडुद्भ्याम्	अनडुद्भ्यः
अनडुहः	अनडुहोः	अनडुहाम्
अनडुहि	अनडुहोः	अनडुत्सु

१६३. हकारान्तः पुल्लिङ्गः 'तुराषाट्छब्द' - Indra

तुराषाट्	तुरासाहौ	तुरासाहः
हे तुराषाट्	हे तुरासाहौ	हे तुरासाहः
तुरासाहम्	तुरासाहौ	तुरासाहः
तुरासाहा	तुराषाड्भ्याम्	तुराषाड्भिः
तुरासाहे	तुराषाड्भ्याम्	तुराषाड्भ्यः
तुरासाहः	तुराषाड्भ्याम्	तुराषाड्भ्यः
तुरासाहः	तुरासाहोः	तुरासाहाम्
तुरासाहि	तुरासाहोः	तुराषाट्सु

।। अथ हलन्त स्त्रीलिङ्ग विशेषशब्दाः ।।

१६४. षकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'नित्यं बहुवचनान्तः अप्छब्दः'- Water

आपः, अपः, अद्भिः, अद्भ्यः, अद्भ्यः, अपाम्, अप्सु ।

१६५. रेफान्तः स्त्रीलिंङ्गो 'द्वार्' शब्दः - Door

द्वाः	द्वारौ	द्वारः
हे द्वाः	हे द्वारौ	हे द्वारः
द्वारम्	द्वारौ	द्वारः
द्वारा	द्वार्भ्याम्	द्वार्भिः
द्वारे	द्वार्भ्याम्	द्वार्भ्यः
द्वारः	द्वार्भ्याम्	द्वार्भ्यः
द्वारः	द्वारोः	द्वाराम्
द्वारि	द्वारोः	द्वार्षु

१६६. वकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'दिव्' शब्दः - Sky

द्यौः	दिवौ	दिवः
हे द्यौः	हे दिवौ	हे दिवः
दिवम्	दिवौ	दिवः
दिवा	द्युभ्याम्	द्युभिः
दिवे	द्युभ्याम्	द्युभ्यः
दिवः	द्युभ्याम्	द्युभ्यः
दिवः	दिवोः	दिवाम्
दिवि	दिवोः	द्युषु

१६७. षकारान्तः स्त्रीलिङ्गः'सजूष्' शब्दः -One who is together with

सजूः	सजुषौ	सजुषः
हे सजूः	हे सजुषौ	हे सजुषः
सजुषम्	सजुषौ	सजुषः
सजुषा	सजूर्भ्याम्	सजूर्भिः
सजुषे	सजूर्भ्याम्	सजूर्भ्यः
सजुषः	सजूर्भ्याम्	सजूर्भ्यः
सजुषः	सजुषोः	सजुषाम्
सजुषि	सजुषोः	सजूष्षु

१६८. सकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'भास्' शब्दः - Glittering

भाः	भासौ	भासः
हे भाः	हे भासौ	हे भासः
भासम्	भासौ	भासः
भासा	भाभ्याम्	भाभिः
भासे	भाभ्याम्	भाभ्यः
भासः	भाभ्याम्	भाभ्यः
भासः	भासोः	भासाम्
भासि	भासोः	भास्सु

१६९. षकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'आशिष्' शब्दः - Blessing

आशीः	आशिषौ	आशिषः
हे आशीः	हे आशिषौ	हे आशिषः
आशिषम्	आशिषौ	आशिषः
आशिषा	आशीर्भ्याम्	आशीर्भिः

इत्यादि पिपठिष्-शब्दवत्-(१६०)

१७०. हकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'उपानह् शब्दः' - Slippers

उपानत्	उपानहौ	उपानहः
हे उपानत्	हे उपानहौ	हे उपानहः
उपानहम्	उपानहौ	उपानहः
उपानहा	उपानद्भ्याम्	उपानद्भिः

इत्यादि अनडुह्-शब्दवत्-(१६२)

१७१. हकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'उष्णिक्' शब्दः - A metre

उष्णिक्	उष्णिहौ	उष्णिहः
हे उष्णिक्	हे उष्णिहौ	हे उष्णिहः
उष्णिहम्	उष्णिहौ	उष्णिहः
उष्णिहा	उष्णिग्भ्याम्	उष्णिग्भिः
उष्णिहे	उष्णिग्भ्याम्	उष्णिग्भ्यः
उष्णिहः	उष्णिग्भ्याम्	उष्णिग्भ्यः
उष्णिहः	उष्णिहोः	उष्णिहाम्
उष्णिहि	उष्णिहोः	उष्णिक्षु

।। अथ हलन्त नपुंसकलिङ्ग विशेष शब्दाः ।।

१७२. चकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'प्रत्यक्छब्दः' -

प्रत्यक्	प्रतीची	प्रत्यञ्चि

पुनस्तद्वत्-शेषं पुंवत् (१४३)

१७३. चकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'अन्वक्छब्दः' -

अन्वक्	अनूची	अन्वञ्चि

पुनस्तद्वत्-शेषं पुंवत् (१४४)

१७४. चकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'तिर्यक्छब्दः' -

तिर्यक्	तिरश्ची	तिर्यञ्चि

पुनस्तद्वत्-शेषं पुंवत् (१४५)

१७५. नकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'अहन्' शब्दः - Day

अहः	अह्नी/अहनी	अहानि
अहः	अह्नी/अहनी	अहानि
अह्ना	अहोभ्याम्	अहोभिः
अह्ने	अहोभ्याम्	अहोभ्यः
अह्नः	अहोभ्याम्	अहोभ्यः
अह्नः	अह्नोः	अह्नाम्
अह्नि/अहनि	अह्नोः	अहस्सु

Note : The stem अहन् as a member of the compound becomes अ-ending. Consider these forms : पुण्याहम्, पूर्वाह्नः, मध्याह्नः

१७६. सकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'धनुष् शब्द' - Bow

धनुः	धनुषी	धनूंषि
हे धनुः	हे धनुषी	हे धनूंषि
धनुः	धनुषी	धनूंषि
धनुषा	धनुर्भ्याम्	धनुर्भिः
धनुषे	धनुर्भ्याम्	धनुर्भ्यः
धनुषः	धनुर्भ्याम्	धनुर्भ्यः
धनुषः	धनुषोः	धनुषाम्
धनुषि	धनुषोः	धनुष्षु

१७७. सकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'शोचिश्शब्द' - Radiance

शोचिः	शोचिषी	शोचींषि

पुनस्तद्वत्-शेषं धनुष्-शब्दवत्-(१७६)

इति नामपदप्रकरणम्

द्वितीयभागः

क्रियापदप्रकरणम्

पीठिका

तिप् तस् झि, सिप् थस् थ, मिप् वस् मस्, त आताम् झ, थास् आथाम् ध्वम्, इट् वहि महिङ् । (तिङ्)

Sage **पाणिनि** has enumerated the **तिङ्** suffixes in this aphorism as he did earlier the **सुप्**-suffixes in the **सूत्र स्वौजसम्** etc. These suffixes are designated as **तिङ्** suffixes. As these are added to the verbal roots, they are called **तिङन्तs.**

'**क्रिया**' means action. The original forms like **भू, एध्, पच्** etc., which represent these actions are called **धातु**-the verbal roots. In Sanskrit, there are about 2000 such roots. When the **तिङ्** suffixes are added to these roots, another suffix called **विकरण** is added in-between. Based on these **विकरण** suffixes, the verbal roots are grouped into ten categories. They are :

Number	Name of the Gana	विकरण suffix
१.	भ्वादिः	अ (Root is gunated)
२.	अदादिः	(no)
३.	जुहोत्यादिः	(no, but the root is reduplicated)
४.	दिवादिः	य

५.	स्वादिः	नु
६.	तुदादिः	अ (Root is not gunated)
७.	रुधाधिः	न (Comes in between the Root)
८.	तनादिः	उ
९.	क्र्यादिः	ना
१०.	चुरादिः	इ+अ (अय)

The first set of nine तिङ् suffixes starting with तिप्, तस्, झि are called परस्मैपद and the other nine are called आत्मनेपद. Some roots in the above ten गणs get only the suffixes of परस्मैपद and they are called परस्मैपदिन्s. Some get only the suffixes of आत्मनेपदs and they are called आत्मनेपदिन्s. Some roots get either of the suffixes and they are called उभयपदिन्s.

The परस्मैपद and the आत्मनेपद terminations are classified into प्रथमपुरुष, मध्यमपुरुष and उत्तमपुरुष based on person, and further into एकवचन, द्विवचन, and बहुवचन based on the number. It is relevant to note here that in English प्रथमपुरुष is called the Third person, मध्यमपुरुष is called the Second person and उत्तमपुरुष is called the First person.

	परस्मैपदम्			आत्मनेपदम्		
	ए.व.	द्वि.व.	ब.व.	ए.व.	द्वि.व.	ब.व.
प्र. पुरुषः	ति	तः	झि	त	आताम्	झ
म. पुरुषः	सि	थः	थ	थास्	आथाम्	ध्वम्
उ. पुरुषः	मि	वः	मः	इ	वहि	महि

The तिङ् terminations are also called आख्यातs. They are called लकारs to indicate the tense or the mood. The लकारs are Ten is number viz. लट्, लिट्, लुट्, लृट्, लेट्, लोट्, लङ्, लिङ्, लुङ् and लृङ्. Among these लेट् is used only in vedas. लिङ् has two types viz., विधिलिङ् and आशीर्लिङ् and thus in usage we have ten लकारs only.

(Tenses)

१. लट् = Present tense

२. लिट् = Perfect past tense

३. लङ् = Imperfect past tense

४. लुङ् = Past tense (Aorist)

Any of these three can be used to represent pasttense in general usage.

५. लुट् = Periphrastic (first) future

६. लृट् = Simple (second) future

Any of these two can be used to refer to future tense in general usage.

७. लृङ् = Subjunctive or conditional past future. (Condition or supposition if the action has not taken place). Past or Future Tense. Eg. अभविष्यत् । सुवृष्टिश्चेदभविष्यत् तदा सुभिक्षमभविष्यत् । If it were to rain well, the harvests would have been excellent. It implies that it did not rain and there were no good harvests, it may also mean that if

it rains in future it will result in good harvests.

Moods

८. **लोट्** = Imperative. Command, entreaty, desire etc.

९. **विधिलिङ्** = Potential or optative, rule bound activitiy, order based on scriptness, prayers, courtesies etc.

१०. **आशीर्लिङ्** = Benedictive. Blessings or a hope for certain happenings.

These tenses and moods also undergo some change under some circumstances. These **लकारs** viz. the **तिङ्** suffixes are divided into **सार्वधातुकs** and **आर्धुधातुकs. लट्, लोट्, लङ्** and **विधिलिङ्** are **सार्वधातुकs** and the rest are **आर्धधातुकs.** The **सार्वधातुकs,** take the **विकरण** additional suffix based on the class of the roots. There are suffixes which are added in case of **आर्धधातुकs** also. But they are not based on the **गणs.**

I. अथ धातुरूपाणि (क्रियापदानि)

(कर्तरि प्रयोगः)

भ्वादिः

भू-सत्तायाम्-परस्मैपदी । भू+अ=भव-वर्तमाने लट्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथम पुरुषः	भवति	भवतः	भवन्ति
मध्यम पुरुषः	भवसि	भवथः	भवथ
उत्तम पुरुषः	भवामि	भवावः	भवामः

भूतानद्यतनपरोक्षे लिट्

बभूव	बभूवतुः	बभूवुः
बभूविथ	बभूवथुः	बभूव
बभूव	बभूविव	बभूविम

अनद्यतन भविष्यति लुट्

भविता	भवितारौ	भवितारः
भवितासि	भवितास्थः	भवितास्थ
भवितास्मि	भवितास्वः	भवितास्मः

भविष्यति लृट्

भविष्यति	भविष्यतः	भविष्यन्ति
भविष्यसि	भविष्यथः	भविष्यथ
भविष्यामि	भविष्यावः	भविष्यामः

आज्ञायां लोट्

भवतु/भवतात्	भवताम्	भवन्तु
भव/भवतात्	भवतम्	भवत
भवानि	भवाव	भवाम

अनद्यतनभूते लङ्

अभवत्	अभवताम्	अभवन्
अभवः	अभवतम्	अभवत
अभवम्	अभवाव	अभवाम

विधौ लिङ्

भवेत्	भवेताम्	भवेयुः
भवेः	भवेतम्	भवेत
भवेयम्	भवेव	भवेम

आशिषि लिङ्

भूयात्	भूयास्ताम्	भूयासुः
भूयाः	भूयास्तम्	भूयास्त
भूयासम्	भूयास्व	भूयास्म

भूतकालसामन्ये लुङ्

अभूत्	अभूताम्	अभूवन्
अभूः	अभूतम्	अभूत
अभूवम्	अभूव	अभूम

हेतुहेतुमद्भावादिलिङ्निमित्ते भूते भविष्यति वा लृङ्

अभविष्यत्	अभविष्यताम्	अभविष्यन्
अभविष्यः	अभविष्यतम्	अभविष्यत
अभविष्यम्	अभविष्याव	अभविष्याम

एध-वृद्धौ-आत्मनेपदी । एध्+अ=एध

लट्-	एधते	एधेते	एधन्ते
	एधसे	एधेथे	एधध्वे
	एधे	एधावहे	एधामहे
लिट्-	एधाञ्चक्रे	एधाञ्चक्राते	एधाञ्चक्रिरे
	एधाञ्चकृषे	एधाञ्चक्राथे	एधाञ्चकृढ्वे
	एधाञ्चक्रे	एधाञ्चकृवहे	एधाञ्चकृमहे
लुट्-	एधिता	एधितारौ	एधितारः
	एधितासे	एधितासाथे	एधिताध्वे
	एधिताहे	एधितास्वहे	एधितास्महे
लृट्-	एधिष्यते	एधिष्येते	एधिष्यन्ते
	एधिष्यसे	एधिष्येथे	एधिष्यध्वे
	एधिष्ये	एधिष्यावहे	एधिष्यामहे
लोट्-	एधताम्	एधेताम्	एधन्ताम्
	एधस्व	एधेथाम्	एधध्वम्
	एधै	एधावहै	एधामहै

लुङ्-	ऐधत	ऐधेताम्	ऐधन्त
	ऐधथाः	ऐधेथाम्	ऐधध्वम्
	ऐधे	ऐधावहि	ऐधामहि
विधिलिङ्-	एधेत	एधेयाताम्	एधेरन्
	एधेथाः	एधेयाथाम्	एधेध्वम्
	एधेय	एधेवहि	एधेमहि
आशीर्लिङ्-	एधिषीष्ट	एधिषीयास्ताम्	एधिषीरन्
	एधिषीष्ठाः	एधिषीयास्थाम्	एधिषीध्वम्
	एधिषीय	एधिषीवहि	एधिषीमहि
लुङ्-	ऐधिष्ट	ऐधिषाताम्	ऐधिषत
	ऐधिष्ठाः	ऐधिषाथाम्	ऐधिध्वम्
	ऐधिषि	ऐधिष्वहि	ऐधिष्महि
लृङ्	ऐधिष्यत	ऐधिष्येताम्	ऐधिष्यन्त
	ऐधिष्यथाः	ऐधिष्येथाम्	ऐधिष्यध्वम्
	ऐधिष्ये	ऐधिष्यावहि	ऐधिष्यामाहि

II. अदादिः-लुग्विकरणः

या-प्रापणे, परस्मैपदी-या

लट्-	याति	यातः	यान्ति
	यासि	याथः	याथ
	यामि	यावः	यामः
लिट्-	ययौ	ययतुः	ययुः
	ययिथ/ययाथ	ययथुः	यय
	ययौ	ययिव	ययिम
लुट्-	याता	यातारौ	यातारः
	यातासि	यातास्थः	यातास्थ
	यातास्मि	यातास्वः	यातास्मः
लृट्-	यास्यति	यास्यतः	यास्यन्ति
	यास्यसि	यास्यथः	यास्यथ
	यास्यामि	यास्यावः	यास्यामः
लोट्-	यातु, यातात्	याताम्	यान्तु
	याहि, यातात्	यातम्	यात
	यानि	याव	याम
लङ्-	अयात्	अयाताम्	अयुः/अयान्
	अयाः	अयातम्	अयात
	अयाम्	अयाव	अयाम

विधिलिङ्-	यायात्	यायाताम्	यायुः
	यायाः	यायातम्	यायात
	यायाम्	यायाव	यायाम
आशीर्लिङ्-	यायात्	यायास्ताम्	यायासुः
	यायाः	यायास्तम्	यायास्त
	यायासम्	यायास्व	यायास्म
लुङ्-	अयासीत्	अयास्ताम्	अयासुः
	अयासीः	अयास्तम्	अयास्त
	अयासम्	अयास्व	अयास्म
लृङ्-	अयास्यत्	अयास्यताम्	अयास्यन्
	अयास्यः	अयास्यतम्	अयास्यत
	अयास्यम्	अयास्याव	अयास्याम

आस-उपवेशने, आत्मनेपदी-आस्

लट्-	आस्ते	आसाते	आसते
	आस्से	आसाथे	आध्वे
	आसे	आस्वहे	आस्महे
लिट्-	आसांचक्रे	आसांचक्राते	आसांचक्रिरे
	आसांचकृषे	आसांचक्राथे	आसांचकृढ्वे
	आसांचक्रे	आसांचकृवहे	आसांचकृमहे

लुट्-	आसिता	आसितारौ	आसितारः
	आसितासे	आसितासाथे	आसिताध्वे
	आसिताहे	आसितास्वहे	आसितास्महे
लृट्-	आसिष्यते	आसिष्येते	आसिष्यन्ते
	आसिष्यसे	आसिष्येथे	आसिष्यध्वे
	आसिष्ये	आसिष्यावहे	आसिष्यामहे
लोट्-	आस्ताम्	आसाताम्	आसताम्
	आस्स्व	आसाथाम्	आध्वम्
	आसै	आसावहै	आसामहै
लङ्-	आस्त	आसाताम्	आसत
	आस्थाः	आसाथाम्	आध्वम्
	आसि:	आस्वहि	आस्महि
विधिलिङ्-	आसीत	आसीयाताम्	आसीरन्
	आसीथाः	आसीयाथाम्	आसीध्वम्
	आसीय	आसीवहि	आसीमहि
आशीर्लिङ्-	आसिषीष्ट	आसिषीयास्ताम्	आसिषीरन्
	आसिषीष्ठाः	आसिषीयास्थाम्	आसिषीध्वम्
	आसिषीय	आसिषीवहि	आसिषीमहि
लुङ्-	आसिष्ट	आसिषाताम्	आसिषत
	आसिष्ठाः	आसिषाथाम्	आसिढ्वम्,ध्वम्
	आसिषि	आसिष्वहि	आसिष्महि

लृङ्-	आसिष्यत	आसिष्येताम्	आसिष्यन्त
	आसिष्यथाः	आसिष्येथाम्	आसिष्यध्वम्
	आसिष्ये	आसिष्यावहि	आसिष्यामहि

जुहोत्यादिः-श्लुविकरणः

हु-दानादानयोः-परस्मैपदी । जुहु+--=जुहु

लट्-	जुहोति	जुहुतः	जुह्वति
	जुहोषि	जुहुथः	जुहुथ
	जुहोमि	जुहुवः	जुहुमः
लिट्-	जुहवांचकार	जुहवांचक्रतुः	जुहवांचक्रुः
	जुहवांचकृथ	जुहवांचक्रथुः	जुहवांचक्र
	{ जुहवांचकार जुहवांचकर	जुहवांचकृव	जुववांचकृम
	जुहाव	जुहुवतुः	जुहुवुः
	जुहविथ/जुहोथ	जुहुवथुः	जुहुव
	जुहाव/जुहव	जुहुविव	जुहुविम
लुट्-	होता	होतारौ	होतारः
	होतासि	होतास्थः	होतास्थ
	होतास्मि	होतास्वः	होतास्मः

लृट्-	होष्यति	होष्यतः	होष्यन्ति
	होष्यसि	होष्यथः	होष्यथ
	होष्यामि	होष्यावः	होष्यामः
लोट्-	जुहोतु/जुहुतात्	जुहुताम्	जुह्वतु
	जुहुधि/जुहुतात्	जुहुतम्	जुहुत
	जुहवानि	जुहवाव	जुहवाम
लङ्-	अजुहोत्	अजुहुताम्	अजुहवुः
	अजुहोः	अजुहुतम्	अजुहुत
	अजुहवम्	अजुहुव	अजुहुम
विधिलिङ्-	जुहुयात्	जुहुयाताम्	जुहुयुः
	जुहुयाः	जुहुयातम्	जुहुयात
	जुहुयाम्	जुहुयाव	जुहुयाम
आशीर्लिङ्-	हूयात्	हूयास्ताम्	हूयासुः
	हूयाः	हूयास्तम्	हूयास्त
	हूयासम्	हूयास्व	हूयास्म
लुङ्-	अहौषीत्	अहौष्टाम्	अहौषुः
	अहौषीः	अहौष्टम्	अहौष्ट
	अहौषम्	अहौष्व	अहौष्म
लृङ्-	अहोष्यत्	अहोष्यताम्	अहोष्यन्
	अहोष्यः	अहोष्यतम्	अहोष्यत
	अहोष्यम्	अहोष्याव	अहोष्याम

माङ्-माने शब्दे च-आत्मनेपदी । मिमी+--=मिमी

लट्-	मिमीते	मिमाते	मिमते
	मिमीषे	मिमाथे	मिमीध्वे
	मीमे	मिमीवहे	मिमीमहे
लिट्-	ममे	ममाते	ममिरे
	ममिषे	ममाथे	ममिध्वे
	ममे	ममिवहे	ममिमहे
लुट्-	माता	मातारौ	मातारः
	मातासे	मातासाथे	माताध्वे
	माताहे	मातास्वहे	मातास्महे
लृट्-	मास्यते	मास्येते	मास्यन्ते
	मास्यसे	मास्येथे	मास्यध्वे
	मास्ये	मास्यावहे	मास्यामहे
लोट्-	मिमीताम्	मिमाताम्	मिमताम्
	मिमीष्व	मिमाथाम्	मिमीध्वम्
	मिमै	मिमावहै	मिमामहै
लङ्-	अमिमीत	अमिमाताम्	अमिमत
	अमिमीथाः	अमिमाथाम्	अमिमीध्वम्
	अमिमि	अमिमीवहि	अमिमीमहि

विधिलिङ्-	मिमीत	मिमीयाताम्	मिमीरन्
	मिमीथाः	मिमीयाथाम्	मिमीध्वम्
	मिमीय	मिमीवहि	मिमीमहि
आशीर्लिङ्-	मासीष्ट	मासीयास्ताम्	मासीरन्
	मासीष्ठाः	मासीयास्थाम्	मासीध्वम्
	मासीय	मासीवहि	मासीमहि
लुङ्-	अमास्त	अमासाताम्	अमासत
	अमास्थाः	अमासाथाम्	अमाध्वम्
	अमासि	अमास्वहि	अमास्महि
लृङ्-	अमास्यत	अमास्येताम्	अमास्यन्त
	अमास्यथाः	अमास्येथाम्	अमास्यध्वम्
	अमास्ये	अमास्यावहि	अमास्यामहि

दिवादिः-श्यन् विकरणः

'दिवु'-क्रीडा-विजिगीषा-व्यवहार-द्युति-स्तुति-मोद-मद-स्वप्न-

कान्ति-गतिषु ।

परस्मैपदी-दिव्+य=दीव्य

लट्-	दीव्यति	दीव्यतः	दीव्यन्ति
	दीव्यसि	दीव्यथः	दीव्यथ
	दीव्यामि	दीव्यावः	दीव्यामः

लिट्-	दिदेव	दिदिवतुः	दिदिवुः
	दिदेविथ	दिदिवथुः	दिदिव
	दिदेव	दिदिविव	दिदिविम
लुट्-	देविता	देवितारौ	देवितारः
	देवितासि	देवितास्थः	देवितास्थ
	देवितास्मि	देवितास्वः	देवितास्मः
लृट्-	देविष्यति	देविष्यतः	देविष्यन्ति
	देविष्यसि	देविष्यथः	देविष्यथ
	देविष्यामि	देविष्यावः	देविष्यामः
लोट्-	दीव्यतु/दीव्यतात्	दीव्यताम्	दीव्यन्तु
	दीव्य/दीव्यतात्	दीव्यतम्	दीव्यत
	दीव्यानि	दीव्याव	दीव्याम
लङ्-	अदीव्यत्	अदीव्यताम्	अदीव्यन्
	अदीव्यः	अदीव्यतम्	अदीव्यत
	अदीव्यम्	अदीव्याव	अदीव्याम
विधिलिङ्-	दीव्येत्	दीव्येताम्	दीव्येयुः
	दीव्येः	दीव्येतम्	दीव्येत
	दीव्येयम्	दीव्येव	दीव्येम

आशीर्लिङ्-	दीव्यात्	दीव्यास्ताम्	दीव्यासुः
	दीव्याः	दीव्यास्तम्	दीव्यास्त
	दीव्यासम्	दीव्यास्व	दीव्यास्म
लुङ्-	अदेवीत्	अदेविष्टाम्	अदेविषुः
	अदेवीः	अदेविष्टम्	अदेविष्ट
	अदेविषम्	अदेविष्व	अदेविष्म
लृङ्-	अदेविष्यत्	अदेविष्यताम्	अदेविष्यन्
	अदेविष्यः	अदेविष्यतम्	अदेविष्यत
	अदेविष्यम्	अदेविष्याव	अदेविष्याम

जनी-प्रादुर्भावे-आत्मनेपदी । जन् + य = जाय

लट्-	जायते	जायेते	जायन्ते
	जायसे	जायेथे	जायध्वे
	जाये	जायावहे	जायामहे
लिट्-	जज्ञे	जज्ञाते	जज्ञिरे
	जज्ञिषे	जज्ञाथे	जज्ञिध्वे
	जज्ञे	जज्ञिवहे	जज्ञिमहे
लुट्-	जनिता	जनितारौ	जनितारः
	जनितासे	जनितासाथे	जनिताध्वे
	जनिताहे	जनितास्वहे	जनितास्महे

लृट्-	जनिष्यते	जनिष्येते	जनिष्यन्ते
	जनिष्यसे	जनिष्येथे	जनिष्यध्वे
	जनिष्ये	जनिष्यावहे	जनिष्यामहे
लोट्-	जायताम्	जायेताम्	जायन्ताम्
	जायस्व	जायेथाम्	जायध्वम्
	जायै	जायावहै	जायामहै
लङ्-	अजायत	अजायेताम्	अजायन्त
	अजायथाः	अजायेथाम्	अजायध्वम्
	अजाये	अजायावहि	अजायामहि
विधिलिङ्-	जायेत	जायेयाताम्	जायेरन्
	जायेथाः	जायेयाथाम्	जायेध्वम्
	जायेय	जायेवहि	जायेमहि
आशीर्लिङ्-	जनिषीष्ट	जनिषीयास्ताम्	जनिषीरन्
	जनिषीष्ठाः	जनिषीयास्थाम्	जनिषीध्वम्
	जनिषीय	जनिषीवहि	जनिषीमहि
लुङ्-	अजनि, अजनिष्ट	अजनिषाताम्	अजनिषत
	अजनिष्ठाः	अजनिषाथाम्	अजनिध्वम्
	अजनिषि	अजनिष्वहि	अजनिष्महि

स्वादिः-श्नुविकरणः

शक्लृ-शक्तौ-परस्मैपदी । शक्+न्=शक्नु

लट्-	शक्नोति	शक्नुतः	शक्नुवन्ति
	शक्नोषि	शक्नुथः	शक्नुथ
	शक्नोमि	शक्नुवः	शक्नुमः
लिट्-	शशाक	शेकतुः	शेकुः
	शशक्थ/शेकिथ	शेकथुः	शेक
	शशाक, शशक	शेकिव	शेकिम
लुट्-	शक्ता	शक्तारौ	शक्तारः
	शक्तासि	शक्तास्थः	शक्तास्थ
	शक्तास्मि	शक्तास्वः	शक्तास्मः
लोट्-	शक्नोतु/शक्नुतात्	शक्नुताम्	शक्नुवन्तु
	शक्नुहि/शक्नुतात्	शक्नुतम्	शक्नुत
	शक्नवानि	शक्नवाव	शक्नवाम
लङ्-	अशक्नोत्	अशक्नुताम्	अशक्नुवन्
	अशक्नोः	अशक्नुतम्	अशक्नुत
	अशक्नवम्	अशक्नुव	अशक्नुम

विधिलिङ्-	शक्नुयात्	शक्नुयाताम्	शक्नुयुः
	शक्नुयाः	शक्नुयातम्	शक्नुयात
	शक्नुयाम्	शक्नुयाव	शक्नुयाम
आशीर्लिङ्-	शक्यात्	शक्यास्ताम्	शक्यासुः
	शक्याः	शक्यास्तम्	शक्यास्त
	शक्यासम्	शक्यास्व	शक्यास्म
लुङ्-	अशकत्	अशकताम्	अशकन्
	अशकः	अशकतम्	अशकत
	अशकम्	अशकाव	अशकाम
लृङ्-	अशक्ष्यत्	अशक्ष्यताम्	अशक्ष्यन्
	अशक्ष्यः	अशक्ष्यतम्	अशक्ष्यत
	अशक्ष्यम्	अशक्ष्याव	अशक्ष्याम

अशू-व्याप्तौ-आत्मनेपदी-अश्+नु=अश्नु

लट्-	अश्नुते	अश्नुवाते	अश्नुवते
	अश्नुषे	अश्नुवाथे	अश्नुध्वे
	अश्नुवे	अश्नुवहे	अश्नुमहे
लिट्-	आनशे	आनशाते	आनशिरे
	आनशिषे	आनशाथे	आनशिध्वे
	आनशे	आनशिवहे	आनशिमहे

लुट्-(१)	अशिता	अशितारौ	अशितारः
	अशितासे	अशितासाथे	अशिताध्वे
	अशिताहे	अशितास्वहे	अशितास्महे
(२)	अष्टा	अष्टारौ	अष्टारः
	अष्टासे	अष्टासाथे	अष्टाध्वे
	अष्टाहे	अष्टास्वहे	अष्टास्महे
लृट्-	अशिष्यते/अक्ष्यते	अशिष्येते/अक्ष्येते	अशिष्यन्ते/अक्ष्यन्ते
	अशिष्यसे/अक्ष्यसे	अशिष्येथे/अक्ष्येथे	अशिष्यध्वे/अक्ष्यध्वे
	अशिष्ये/अक्ष्ये	अशिष्यावहे/अक्ष्यावहे	अशिष्यामहे/अक्ष्यामहे
लोट्-	अश्नुताम्	अश्नुवाताम्	अश्नुवताम्
	अश्नुष्व	अश्नुवाथाम्	अश्नुध्वम्
	अश्नवै	अश्नवावहै	अश्नवामहै
लङ्-	आश्नुत	आश्नुवाताम्	आश्नुवत
	आश्नुथाः	आश्नुवाथाम्	आश्नुध्वम्
	आश्नुवि	आश्नुवहि	आश्नुमहि
विधिलिङ्-	अश्नुवीत	अश्नुवीयाताम्	अश्नुवीरन्
	अश्नुवीथाः	अश्नवीयाथाम्	अश्नुवीध्वम्
	अश्नुवीय	अश्नुवीवहि	अश्नुवीमहि

As the other लकारs of this root are not popular, they have been dropped.

तुदादिः-शविकरणः

तुद-व्यथने-उभयपदी-तुद्+अ=तुद-परस्मैपदी

लट्-	तुदति	तुदतः	तुदन्ति
	तुदसि	तुदथः	तुदथ
	तुदामि	तुदावः	तुदामः
लिट्-	तुतोद	तुतुदतुः	तुतुदुः
	तुतोदिथ	तुतुदथुः	तुतुद
	तुतोद	तुतुदिव	तुतुदिम
लुट्-	तोत्ता	तोत्तारौ	तोत्तारः
	तोत्तासि	तोत्तास्थः	तोत्तास्थः
	तोत्तास्मि	तोत्तास्वः	तोत्तास्मः
लृट्-	तोत्स्यति	तोत्स्यतः	तोत्स्यन्ति
	तोत्स्यसि	तोत्स्यथः	तोत्स्यथ
	तोत्स्यामि	तोत्स्यावः	तोत्स्यामः
लोट्-	तुदतु/तुदतात्	तुदताम्	तुदन्तु
	तुद/तुदतात्	तुदतम्	तुदत
	तुदानि	तुदाव	तुदाम
लङ्-	अतुदत्	अतुदताम्	अतुदन्
	अतुदः	अतुदतम्	अतुदत
	अतुदम्	अतुदाव	अतुदाम

विधिलिङ्-	तुदेत्	तुदेताम्	तुदेयुः
	तुदेः	तुदेतम्	तुदेत
	तुदेयम्	तुदेव	तुदेम
आशीर्लिङ्-	तुद्यात्	तुद्यास्ताम्	तुद्यासुः
	तुद्याः	तुद्यास्तम्	तुद्यास्त
	तुद्यासम्	तुद्यास्व	तुद्यास्म
लुङ्-	अतौत्सीत्	अतौत्ताम्	अतौत्सुः
	अतौत्सीः	अतौत्तम्	अतौत्त
	अतौत्सम्	अतौत्स्व	अतौत्स्म
लृङ्-	अतोत्स्यत्	अतोत्स्यताम्	अतोत्स्यन्
	अतोत्स्यः	अतोत्स्यतम्	अतोत्स्यत
	अतोत्स्यम्	अतोत्स्याव	अतोत्स्याम

लस्जी-व्रीडायाम्-आत्मनेपदी । लस्ज्+अ=लज्ज

लट्-	लज्जते	लज्जेते	लज्जन्ते
	लज्जसे	लज्जेथे	लज्जध्वे
	लज्जे	लज्जावहे	लज्जामहे
लिट्-	ललज्जे	ललज्जाते	ललज्जिरे
	ललज्जिषे	ललज्जाथे	ललज्जिध्वे
	ललज्जे	ललज्जिवहे	ललज्जिमहे
लुट्-	लज्जिता	लज्जितारौ	लज्जितारः
	लज्जितासे	लज्जितासाथे	लज्जिताध्वे
	लज्जिताहे	लज्जितास्वहे	लज्जितास्महे

लृट्-	लज्जिष्यते	लज्जिष्येते	लज्जिष्यन्ते
	लज्जिष्यसे	लज्जिष्येथे	लज्जिष्यध्वे
	लज्जिष्ये	लज्जिष्यावहे	लज्जिष्यामहे
लोट्-	लज्जताम्	लज्जेताम्	लज्जन्ताम्
	लज्जस्व	लज्जेथाम्	लज्जध्वम्
	लज्जै	लज्जावहै	लज्जामहै
लङ्-	अलज्जत	अलज्जेताम्	अलज्जन्त
	अलज्जथाः	अलज्जेथाम्	अलज्जध्वम्
	अलज्जे	अलज्जावहि	अलज्जामहि
विधिलिङ्-	लज्जेत	लज्जेयाताम्	लज्जेरन्
	लज्जेथाः	लज्जेयाथाम्	लज्जेध्वम्
	लज्जेय	लज्जेवहि	लज्जेमहि
आशीर्लिङ्-	लज्जिषीष्ट	लज्जिषीयास्ताम्	लज्जिषीरन्
	लज्जिषीष्ठाः	लज्जिषीयास्थाम्	लज्जिषीध्वम्
	लज्जिषीय	लज्जिषीवहि	लज्जिषीमहि
लुङ्-	अलज्जिष्ट	अलज्जिषाताम्	अलज्जिषत
	अलज्जिष्ठाः	अलज्जिषाथाम्	अलज्जिध्वम्
	अलज्जिषि	अलज्जिष्वहि	अलज्जिष्महि
लृङ्-	अलज्जिष्यत	अलज्जिष्येताम्	अलज्जिष्यन्त
	अलज्जिष्यथाः	अलज्जिष्येथाम्	अलज्जिष्यध्वम्
	अलज्जिष्ये	अलज्जिष्यावहि	अलज्जिष्यामहि

रुधादिः-श्नम् विकरणः

रुधिर्-आवरणे-उभयपदी

परस्मैपदे-रुध्-नम्-रुणध्

लट्-	रुणद्धि	रुन्धः	रुन्धन्ति
	रुणत्सि	रुन्धः	रुन्ध
	रुणध्मि	रुन्ध्वः	रुन्ध्मः
लिट्-	रुरोध	रुरुधतुः	रुरुधुः
	रुरोधिथ	रुरुधथुः	रुरुध
	रुरोध	रुरुधिव	रुरुधिम
लुट्-	रोद्धा	रोद्धारौ	रोद्धारः
	रोद्धासि	रोद्धास्थः	रोद्धास्थ
	रोद्धास्मि	रोद्धास्वः	रोद्धास्मः
लृट्-	रोत्स्यति	रोत्स्यतः	रोत्स्यन्ति
	रोत्स्यसि	रोत्स्यथः	रोत्स्यथ
	रोत्स्यामि	रोत्स्यावः	रोत्स्यामः
लोट्-	रुणद्धु/रुन्धात्	रुन्धाम्	रुन्धन्तु
	रुन्धि/रुन्धात्	रुन्धम्	रुन्ध
	रुणधै	रुणधावहै	रुणधामहै
लङ्-	अरुणत्	अरुन्धाम्	अरुन्धन्
	अरुणत्/अरुणः	अरुन्धम्	अरुन्ध
	अरुणधम्	अरुन्ध्व	अरुन्ध्म
विधिलिङ्-	रुन्ध्यात्	रुन्ध्याताम्	रुन्ध्युः
	रुन्ध्याः	रुन्ध्यातम्	रुन्ध्यात
	रुन्ध्याम्	रुन्ध्याव	रुन्ध्याम

आशीर्लिङ्-	रुध्यात्	रुध्यास्ताम्	रुध्यासुः
	रुध्याः	रुध्यास्तम्	रुध्यास्त
	रुध्यासम्	रुध्यास्व	रुध्यास्म
लुङ्- (१)	अरौत्सीत्	अरौद्धाम्	अरौत्सुः
	अरौत्सीः	अरौद्धम्	अरौद्ध
	अरौत्सम्	अरौत्स्व	अरौत्स्म
(२)	अरुधत्	अरुधताम्	अरुधन्
	अरुधः	अरुधतम्	अरुधत
	अरुधम्	अरुधाव	अरुधाम
लृङ्-	अरोत्स्यत्	अरोत्स्यताम्	अरोत्स्यन्
	अरोत्स्यः	अरोत्स्यतम्	अरोत्स्यत
	अरोत्स्यम्	अरोत्स्याव	अरोत्स्याम

आत्मनेपदे

लट्-	रुन्धे	रुन्धाते	रुन्धते
	रुन्त्से	रुन्धाथे	रुन्ध्वे
	रुन्धे	रुन्ध्वहे	रुन्ध्महे
लिट्-	रुरुधे	रुरुधाते	रुरुधिरे
	रुरुधिषे	रुरुधाथे	रुरुधिध्वे
	रुरुधे	रुरुधिवहे	रुरुधिमहे
लुट्-	रोद्धा	रोद्धारौ	रोद्धारः
	रोद्धासे	रोद्धासाथे	रोद्धाध्वे
	रोद्धाहे	रोद्धास्वहे	रोद्धास्महे

लृट्-	रोत्स्यते	रोत्स्येते	रोत्स्यन्ते
	रोत्स्यसे	रोत्स्येथे	रोत्स्यध्वे
	रोत्स्ये	रोत्स्यावहे	रोत्स्यामहे
लोट्-	रुन्धाम्	रुन्धाताम्	रुन्धताम्
	रुन्त्स्व	रुन्धाथाम्	रुन्ध्वम्
	रुणधै	रुणधावहै	रुणधामहै
विधिलिङ्-	रुन्धीत	रुन्धीयाताम्	रुन्धीरन्
	रुन्धीथाः	रुन्धीयाथाम्	रुन्धीध्वम्
	रुन्धीय	रुन्धीवहि	रुन्धीमहि
आशीर्लिङ्-	रुत्सीष्ट	रुत्सीयास्ताम्	रुत्सीरन्
	रुत्सीष्ठाः	रुत्सीयास्थाम्	रुत्सीध्वम्
	रुत्सीय	रुत्सीवहि	रुत्सीमहि
लुङ्-	अरुद्ध	अरुत्साताम्	अरुत्सत
	अरुद्धाः	अरुत्साताम्	अरुद्ध्वम्
	अरुत्सि	अरुत्स्वहि	अरुत्स्महि
लुङ्-	अरोत्स्यत	अरोत्स्येताम्	अरोत्स्यन्त
	अरोत्स्यथाः	अरोत्स्येथाम्	अरोत्स्यध्वम्
	अरोत्स्ये	अरोत्स्यावहि	अरोत्स्यामहि

पिष्लृ-संचूर्णने-परस्मैपदी

पिष्+नम्=पि+न+ष्

लट्-	पिनष्टि	पिंष्टः	पिंषन्ति
	पिनक्षि	पिंष्ठः	पिंष्ठ
	पिनष्मि	पिंष्वः	पिंष्मः
लिट्-	पिपेष	पिपिषतुः	पिपिषुः
	पिपेषिथ	पिपिषथुः	पिपिष
	पिपेष	पिपिषिव	पिपिषिम
लुट्-	पेष्टा	पेष्टारौ	पेष्टारः
	पेष्टासि	पेष्टास्थः	पेष्टास्थ
	पेष्टास्मि	पेष्टास्वः	पेष्टास्मः
लृट्-	पेक्ष्यति	पेक्ष्यतः	पेक्ष्यन्ति
	पेक्ष्यसि	पेक्ष्यथः	पेक्ष्यथ
	पेक्ष्यामि	पेक्ष्यावः	पेक्ष्यामः
लोट्-	पिनष्टु/पिंष्टात्	पिंष्टाम्	पिंषन्तु
	पिण्ढि/पिंष्टात्	पिंष्टम्	पिंष्ट
	पिनषाणि	पिनषाव	पिनषाम
लङ्-	अपिनट्	अपिंष्टाम्	अपिंषन्
	अपिनः	अपिंष्टम्	अपिंष्ट
	अपिनषम्	अपिंष्व	अपिंष्म

विधिलिङ्-	पिंष्यात्	पिंष्याताम्	पिंष्युः
	पिंष्याः	पिंष्यातम्	पिंष्यात
	पिंष्याम्	पिंष्याव	पिंष्याम
आशीर्लिङ्-	पिष्यात्	पिष्यास्ताम्	पिष्यासुः
	पिष्याः	पिष्यास्तम्	पिष्यास्त
	पिष्यासम्	पिष्यास्व	पिष्यास्म
लुङ्-	अपिषत्	अपिषताम्	अपिषन्
	अपिषः	अपिषतम्	अपिषत
	अपिषम्	अपिषाव	अपिषाम
लृङ्-	पेक्ष्यति	पेक्ष्यतः	पेक्ष्यन्ति
	पेक्ष्यसि	पेक्ष्यथः	पेक्ष्यथ
	पेक्ष्यामि	पेक्ष्यावः	पेक्ष्यामः

विद-विचारणे, आत्मनेपदी ।

विद्+नम्=वि+न+द्=विन्द्

लट्-	विन्ते	विन्दाते	विन्दते
	विन्त्से	विन्दाथे	विन्ध्वे
	विन्दे	विन्द्वहे	विन्द्महे
लिट्-	विविदे	विविदाते	विविदिरे
	विविदिषे	विविदाथे	विविदिध्वे
	विविदे	विविदिवहे	विविदिमहे

लुट्-	वेत्ता	वेत्तारौ	वेत्तारः
	वेत्तासे	वेत्तासाथे	वेत्ताध्वे
	वेत्ताहे	वेत्तास्वहे	वेत्तास्महे
लृट्-	वेत्स्यते	वेत्स्येते	वेत्स्यन्ते
	वेत्स्यसे	वेत्स्येथे	वेत्स्यध्वे
	वेत्स्ये	वेत्स्यावहे	वेत्स्यामहे
लोट्-	विन्ताम्	विन्दाताम्	विन्दताम्
	विन्तस्व	विन्दाथाम्	विन्ध्वम्
	विनदै	विनदावहै	विनदामहै
लङ्-	अविन्त	अविन्दाताम्	अविन्दत
	अविन्थाः	अविन्दाथाम्	अविन्ध्वम्
	अविन्दि	अविन्द्वहि	अविन्द्महि
विधिलिङ्-	विन्दीत	विन्दीयाताम्	विन्दीरन्
	विन्दीथाः	विन्दीयाथाम्	विन्दीध्वम्
	विन्दीय	विन्दीवहि	विन्दीमहि
आशीर्लिङ्-	वित्सीष्ट	वित्सीयास्ताम्	वित्सीरन्
	वित्सीष्ठाः	वित्सीयास्थाम्	वित्सीध्वम्
	वित्सीय	वित्सीवहि	वित्सीमहि
लुङ्-	अवित्त	अवित्साताम्	अवित्सत
	अवित्थाः	अवित्साथाम्	अविद्ध्वम्
	अवित्सि	अवित्स्वहि	अवित्स्महि

लृङ्-	अवेत्स्यत	अवेत्स्येताम्	अवेत्स्यन्त
	अवेत्स्यथाः	अवेत्स्येथाम्	अवेत्स्यध्वम्
	अवेत्स्ये	अवेत्स्यावहि	अवेत्स्यामहि

तनादिः-उविकरणः

तनु-विस्तारे-उभयपदी

परस्मैपदे-तन्+उ=तनु

लट्-	तनोति	तनुतः	तन्वन्ति
	तनोषि	तनुथः	तनुथ
	तनोमि	तनुवः/तन्वः	तनुमः/तन्मः
लिट्-	ततान	तेनतुः	तेनुः
	तेनिथ	तेनथुः	तेन
	ततान/ततन	तेनिव	तेनिम
लुट्-	तनिता	तनितारौ	तनितारः
	तनितासि	तनितास्थः	तनितास्थ
	तनितास्मि	तनितास्वः	तनितास्मः
लृट्-	तनिष्यति	तनिष्यतः	तनिष्यन्ति
	तनिष्यसि	तनिष्यथः	तनिष्यथ
	तनिष्यामि	तनिष्यावः	तनिष्यामः
लोट्-	तनोतु/तनुतात्	तनुताम्	तन्वन्तु
	तनु/तनुतात्	तनुतम्	तनुत
	तनवानि	तनवाव	तनवाम

लङ्-	अतनोत्	अतनुताम्	अतन्वन्
	अतनोः	अतनुतम्	अतनुत
	अतनवम्	अतनुव/अतन्व	अतनुम/अतन्म
विधिलिङ्-	तनुयात्	तनुयाताम्	तनुयुः
	तनुयाः	तनुयातम्	तनुयात
	तनुयाम्	तनुयाव	तनुयाम
आशीर्लिङ्-	तन्यात्	तन्यास्ताम्	तन्यासुः
	तन्याः	तन्यास्तम्	तन्यास्त
	तन्यासम्	तन्यास्व	तन्यास्म
लुङ्- (१)	अतानीत्	अतानिष्टाम्	अतानिषुः
	अतानीः	अतानिष्टम्	अतानिष्ट
	अतानिषम्	अतानिष्व	अतानिष्म
(२)	अतनीत्	अतनिष्टाम्	अतनिषुः
	अतनीः	अतनिष्टम्	अतनिष्ट
	अतनिषम्	अतनिष्व	अतनिष्म
लृङ्-	अतनिष्यत्	अतनिष्यताम्	अतनिष्यन्
	अतनिष्यः	अतनिष्यतम्	अतनिष्यत
	अतनिष्यम्	अतनिष्याव	अतनिष्याम

आत्मनेपदे+तन्+उ=तनु

लट्-	तनुते	तन्वाते	तन्वते
	तनुषे	तन्वाथे	तनुध्वे
	तन्वे	तनुवहे/तन्वहे	तनुमहे/तन्महे

लिट्-	तेने	तेनाते	तेनिरे
	तेनिषे	तेनाथे	तेनिध्वे
	तेने	तेनिवहे	तेनिमहे
लुट्-	तनिता	तनितारौ	तनितारः
	तनितासे	तनितासाथे	तनिताध्वे
	तनिताहे	तनितास्वहे	तनितास्महे
लृट्-	तनिष्यते	तनिष्येते	तनिष्यन्ते
	तनिष्यसे	तनिष्येथे	तनिष्यध्वे
	तनिष्ये	तनिष्यावहे	तनिष्यामहे
लोट्-	तनुताम्	तन्वाताम्	तन्वताम्
	तनुष्व	तन्वाथाम्	तनुध्वम्
	तनवै	तनवावहै	तनवामहै
लुङ्-	अतनुत	अतन्वाताम्	अतन्वत
	अतनुथाः	अतन्वाथाम्	अतनुध्वम्
	अतन्वि	अतनुवहि/अतन्वहि	अतनुमहि/अतन्महि
विधिलिङ्-	तन्वीत	तन्वीयाताम्	तन्वीरन्
	तन्वीथाः	तन्वीयाथाम्	तन्वीध्वम्
	तन्वीय	तन्वीवहि	तन्वीमहि
आशीर्लिङ्-	तनिषीष्ट	तनिषीयास्ताम्	तनिषीरन्
	तनिषीष्ठाः	तनिषीयास्थाम्	तनिषीध्वम्
	तनिषीय	तनिषीवहि	तनिषीमहि

लुङ्-	अतनिष्ट/अतत	अतनिषाताम्	अतनिषत
	अतनिष्ठाः/अतथाः	अतनिषाथाम्	अतनिध्वम्
	अतनिषि	अतनिष्वहि	अतनिष्महि
लृङ्-	अतनिष्यत	अतनिष्येताम्	अतनिष्यन्त
	अतनिष्यथाः	अतनिष्येथाम्	अतनिष्यध्वम्
	अतनिष्ये	अतनिष्यावहि	अतनिष्यामहि

(डु) कृञ्-करणे-उभयपदी

परस्मैपदे-कृ+उ=करु-कुरु

लट्-	करोति	कुरुतः	कुर्वन्ति
	करोषि	कुरुथः	कुरुथ
	करोमि	कुर्वः	कुर्मः
लिट्-	चकार	चक्रतुः	चक्रुः
	चकर्थ	चक्रथुः	चक्र
	चकार/चकर	चकृव	चकृम
लुट्-	कर्ता	कर्तारौ	कर्तारः
	कर्तासि	कर्तास्थः	कर्तास्थ
	कर्तास्मि	कर्तास्वः	कर्तास्मः
लृट्-	करिष्यति	करिष्यतः	करिष्यन्ति
	करिष्यसि	करिष्यथः	करिष्यथ
	करिष्यामि	करिष्यावः	करिष्यामः

लोट्-	करोतु/कुरुतात्	कुरुताम्	कुर्वन्तु
	कुरु/कुरुतात्	कुरुतम्	कुरुत
	करवाणि	करवाव	करवाम
लङ्-	अकरोत्	अकुरुताम्	अकुर्वन्
	अकरोः	अकुरुतम्	अकुरुत
	अकरवम्	अकुर्व	अकुर्म
विधिलिङ्-	कुर्यात्	कुर्याताम्	कुर्युः
	कुर्याः	कुर्यातम्	कुर्यात
	कुर्याम्	कुर्याव	कुर्याम
आशीर्लिङ्-	क्रियात्	क्रियास्ताम्	क्रियासुः
	क्रियाः	क्रियास्तम्	क्रियास्त
	क्रियासम्	क्रियास्व	क्रियास्म
लुङ्-	अकार्षीत्	अकार्ष्टाम्	अकार्षुः
	अकार्षीः	अकार्ष्टम्	अकार्ष्ट
	अकार्षम्	अकार्ष्व	अकार्ष्म
लृङ्-	अकरिष्यत्	अकरिष्यताम्	अकरिष्यन्
	अकरिष्यः	अकरिष्यतम्	अकरिष्यत
	अकरिष्यम्	अकरिष्याव	अकरिष्याम

आत्मनेपदी-कृ+उ=कुर्+उ=कुरु

लट्-	कुरुते	कुर्वाते	कुर्वते
	कुरुषे	कुर्वाथे	कुरुध्वे
	कुर्वे	कुर्वहे	कुर्महे
लिट्-	चक्रे	चक्राते	चक्रिरे
	चकृषे	चक्राथे	चकृढ्वे
	चक्रे	चकृवहे	चकृमहे
लुट्-	कर्ता	कर्तारौ	कर्तारः
	कर्तासे	कर्तासाथे	कर्ताध्वे
	कर्ताहे	कर्तास्वहे	कर्तास्महे
लृट्-	करिष्यते	करिष्येते	करिष्यन्ते
	करिष्यसे	करिष्येथे	करिष्यध्वे
	करिष्ये	करिष्यावहे	करिष्यामहे
लोट्-	कुरुताम्	कुर्वाताम्	कुर्वताम्
	कुरुष्व	कुर्वाथाम्	कुरुध्वम्
	करवै	करवावहै	करवामहै
लङ्-	अकुरुत	अकुर्वाताम्	अकुर्वत
	अकुरुथाः	अकुर्वाथाम्	अकुरुध्वम्
	अकुर्वि	अकुर्वहि	अकुर्महि
विधिलिङ्-	कुर्वीत	कुर्वीयाताम्	कुर्वीरन्
	कुर्वीथाः	कुर्वीयाथाम्	कुर्वीध्वम्
	कुर्वीय	कुर्वीवहि	कुर्वीमहि

आशीर्लिङ्-	कृषीष्ट	कृषीयास्ताम्	कृषीरन्
	कृषीष्ठाः	कृषीयास्थाम्	कृषीढ्वम्
	कृषीय	कृषीवहि	कृषीमहि
लुङ्-	अकृत	अकृषाताम्	अकृषत
	अकृथाः	अकृषाथाम्	अकृढ्वम्
	अकृषि	अकृष्वहि	अकृष्महि
लृङ्-	अकरिष्यत	अकरिष्येताम्	अकरिष्यन्त
	अकरिष्यथाः	अकरिष्येथाम्	अकरिष्यध्वम्
	अकरिष्ये	अकरिष्यावहि	अकरिष्यामहि

क्रयादिः श्नाविकरणः

ज्ञ-अवबोधने-उभयपदी

परस्मैपदे-ज्ञा+ना-जाना

लट्-	जानाति	जानीतः	जानन्ति
	जानासि	जानीथः	जानीथ
	जानामि	जानीवः	जानीमः
लिट्-	जज्ञौ	जज्ञतुः	जज्ञुः
	जज्ञिथ/जज्ञाथ	जज्ञथुः	जज्ञ
	जज्ञौ	जज्ञिव	जज्ञिम
लुट्-	ज्ञाता	ज्ञातारौ	ज्ञातारः
	ज्ञातासि	ज्ञातास्थः	ज्ञातास्थ
	ज्ञातास्मि	ज्ञातास्वः	ज्ञातास्मः

लृट्-	ज्ञास्यति	ज्ञास्यतः	ज्ञास्यन्ति
	ज्ञास्यसि	ज्ञास्यथः	ज्ञास्यथ
	ज्ञास्यामि	ज्ञास्यावः	ज्ञास्यामः
लोट्-	जानातु/जानीतात्	जानीताम्	जानन्तु
	जानीहि/जानीतात्	जानीतम्	जानीत
	जानानि	जानाव	जानाम
लङ्-	अजानात्	अजानीताम्	अजानन्
	अजानाः	अजानीतम्	अजानीत
	अजानाम्	अजानीव	अजानीम
विधिलिङ्-	जानीयात्	जानीयाताम्	जानीयुः
	जानीयाः	जानीयातम्	जानीयात
	जानीयाम्	जानीयाव	जानीयाम
आशीर्लिङ्-(१)	ज्ञायात्	ज्ञायास्ताम्	ज्ञायासुः
	ज्ञायाः	ज्ञायास्तम्	ज्ञायास्त
	ज्ञायासम्	ज्ञायास्व	ज्ञायास्म
(२)	ज्ञेयात्	ज्ञेयास्ताम्	(इत्यादि)
लुङ्-	अज्ञासीत्	अज्ञासिष्टाम्	अज्ञासिषुः
	अज्ञासीः	अज्ञासिष्टम्	अज्ञासिष्ट
	अज्ञासिषम्	अज्ञासिष्व	अज्ञासिष्म
लृङ्-	अज्ञास्यत्	अज्ञास्यताम्	अज्ञास्यन्
	अज्ञास्यः	अज्ञास्यतम्	अज्ञास्यत
	अज्ञास्यम्	अज्ञास्याव	अज्ञास्याम

ज्ञा+अवबोधने आत्मनेपदे

ज्ञा+ना=जा+नी=जानी

लट्-	जानीते	जानाते	जानते
	जानीषे	जानाथे	जानीध्वे
	जाने	जानीवहे	जानीमहे
लिट्-	जज्ञे	जज्ञाते	जज्ञिरे
	जज्ञिषे	जज्ञाथे	जज्ञिध्वे
	जज्ञे	जज्ञिवहे	जज्ञिमहे
लुट्-	ज्ञाता	ज्ञातारौ	ज्ञातारः
	ज्ञातासे	ज्ञातासाथे	ज्ञाताध्वे
	ज्ञाताहे	ज्ञातास्वहे	ज्ञातास्महे
लृट्-	ज्ञास्यते	ज्ञास्येते	ज्ञास्यन्ते
	ज्ञास्यसे	ज्ञास्येथे	ज्ञास्यध्वे
	ज्ञास्ये	ज्ञास्यावहे	ज्ञास्यामहे
लोट्-	जानीताम्	जानाताम्	जानताम्
	जानीष्व	जानाथाम्	जानीध्वम्
	जानै	जानावहै	जानामहै
लङ्-	अजानीत	अजानाताम्	अजानत
	अजानीथाः	अजानाथाम्	अजानीध्वम्
	अजानि	अजानीवहि	अजानीमहि

विधिलिङ्-	जानीत	जानीयाताम्	जानीरन्
	जानीथाः	जानीयाथाम्	जानीध्वम्
	जानीय	जानीवहि	जानीमहि
आशीर्लिङ्-	ज्ञासीष्ट	ज्ञासीयास्ताम्	ज्ञासीरन्
	ज्ञासीष्ठाः	ज्ञासीयास्थाम्	ज्ञासीध्वम्
	ज्ञासीय	ज्ञासीवहि	ज्ञासीमहि
लुङ्-	अज्ञासिष्ट	अज्ञासिषाताम्	अज्ञासिषत
	अज्ञासिष्ठाः	अज्ञासिषाथाम्	अज्ञासिध्वम्
	अज्ञासिषि	अज्ञासिष्वहि	अज्ञासिष्महि
लृङ्-	अज्ञास्यत	अज्ञास्येताम्	अज्ञास्यन्त
	अज्ञास्यथाः	अज्ञास्येथाम्	अज्ञास्यध्वम्
	अज्ञास्ये	अज्ञास्यावहि	अज्ञास्यामहि

चुरादिः-स्वार्थे णिच्-उभयपदी

चुर-स्तेये चुर्+इ=चोर्+अय=चोरय-परस्मैपदे

लट्-	चोरयति	चोरयतः	चोरयन्ति
	चोरयसि	चोरयथः	चोरयथ
	चोरयामि	चोरयावः	चोरयामः
लिट्-	चोरयामास	चोरयामासतुः	चोरयामासुः
	चोरयामासिथ	चोरयामासथुः	चोरयामास
	चोरयामास	चोरयामासिव	चोरयामासिम

लुट्-	चोरयिता	चोरयितारौ	चोरयितारः
	चोरयितासि	चोरयितास्थः	चोरयितास्थ
	चोरयितास्मि	चोरयितास्वः	चोरयितास्मः
लृट्-	चोरयिष्यति	चोरयिष्यतः	चोरयिष्यन्ति
	चोरयिष्यसि	चोरयिष्यथः	चोरयिष्यथ
	चोरयिष्यामि	चोरयिष्यावः	चोरयिष्यामः
लोट्-	चोरयतु/चोरयतात्	चोरयताम्	चोरयन्तु
	चोरय/चोरयतात्	चोरयतम्	चोरयत
	चोरयाणि	चोरयाव	चोरयाम
लङ्	अचोरयत्	अचोरयताम्	अचोरयन्
	अचोरयः	अचोरयतम्	अचोरयत
	अचोरयम्	अचोरयाव	अचोरयाम
विधिलिङ्-	चोरयेत्	चोरयेताम्	चोरयेयुः
	चोरयेः	चोरयेतम्	चोरयेत
	चोरयेयम्	चोरयेव	चोरयेम
आशीर्लिङ्-	चोर्यात्	चोर्यास्ताम्	चोर्यासुः
	चोर्याः	चोर्यास्तम्	चोर्यास्त
	चोर्यासम्	चोर्यास्व	चोर्यास्म
लुङ्-	अचूचुरत्	अचूचुरताम्	अचूचुरन्
	अचूचुरः	अचूचुरतम्	अचूचुरत
	अचूचुरम्	अचूचुराव	अचूचुराम

लृङ्-	अचोरयिष्यत्	अचोरयिष्यताम्	अचोरयिष्यन्
	अचोरयिष्यः	अचोरयिष्यतम्	अचोरयिष्यत
	अचोरयिष्यम्	अचोरयिष्याव	अचोरयिष्याम

चुर-स्तेये आत्मनेपदे

लट्-	चोरयते	चोरयेते	चोरयन्ते
	चोरयसे	चोरयेथे	चोरयध्वे
	चोरये	चोरयावहे	चोरयामहे
लिट्-	चोरयाञ्चक्रे	चोरयाञ्चक्राते	चोरयाञ्चक्रिरे
	चोरयाञ्चकृषे	चोरयाञ्चक्राथे	चोरयाञ्चकृढ्वे
	चोरयाञ्चक्रे	चोरयाञ्चकृवहे	चोरयाञ्चकृमहे
लुट्-	चोरयिता	चोरयितारौ	चोरयितारः
	चोरयितासे	चोरयितासाथे	चोरयिताध्वे
	चोरयिताहे	चोरयितास्वहे	चोरयितास्महे
लृट्-	चोरयिष्यते	चोरयिष्येते	चोरयिष्यन्ते
	चोरयिष्यसे	चोरयिष्येथे	चोरयिष्यध्वे
	चोरयिष्ये	चोरयिष्यावहे	चोरयिष्यामहे
लोट्-	चोरयताम्	चोरयेताम्	चोरयन्ताम्
	चोरयस्व	चोरयेथाम्	चोरयध्वम्
	चोरयै	चोरयावहै	चोरयामहै

लङ्-	अचोरयत	अचोरयेताम्	अचोरयन्त
	अचोरयथाः	अचोरयेथाम्	अचोरयध्वम्
	अचोरये	अचोरयावहि	अचोरयामहि
विधिलिङ्-	चोरयेत	चोरयेयाताम्	चोरयेरन्
	चोरयेथाः	चोरयेयाथाम्	चोरयेध्वम्
	चोरयेय	चोरयेवहि	चोरयेमहि
आशीर्लिङ्-	चोरयिषीष्ट	चोरयिषीयास्ताम्	चोरयिषीरन्
	चोरयिषीष्ठाः	चोरयिषीयास्थाम्	चोरयिषीढ्व(ध्व)म्
	चोरयिषीय	चोरयिषीवहि	चोरयिषीमहि
लुङ्-	अचूचुरत	अचूचुरेताम्	अचूचुरन्त
	अचूचुरथाः	अचूचुरेथाम्	अचूचुरध्वम्
	अचूचुरे	अचूचुरावहि	अचूचुरामहि
लृङ्-	अचारयिष्यत	अचोरयिष्येताम्	अचोरयिष्यन्त
	अचोरयिष्यथाः	अचोरयिष्येथाम्	अचोरयिष्यध्वम्
	अचोरयिष्ये	अचोरयिष्यावहि	अचोरयिष्यामहि

Some important roots

First Group (भ्वादि) विकरण suffix 'अ' परस्मैपदि

Root Meaning

भू=to be
अर्ह=to deserve
ऋ=to acquire (ऋच्छति)
क्रुश्=to cry
क्वथ्=to boil
कांक्ष्, वांछ्=to aspire
जीव्=to live
जल्प्, रट्=to prattle
नम्=to bow
निन्द्=to abuse
पत्=to fall
फल्=to fructify, to be split
भ्रम्=to rotate
मज्ज्=to dive
रुह्=to grow
लुठ्=to roll
वस्=to live
शंस्=to praise
अट्=to wonder
अर्ज्=to earn
क्रीड्=to sport
कृष्=to draw (कर्षति)
क्रम्=to step (क्रामति)
चर्, चल्=to walk
ज्वल्=to burn
जि=to win
नन्द्=to feel happy
पठ्=to read
पा=to drink
बुध्=to know
ग्लै=to fade (ग्लायति)
यम्=to stop (यच्छति)
लष्=to wish
वद्=to speak
वम्=to vomit
शुच्=to grieve for

ष्ठिव्=to spit (ष्ठीवति)

सज्, लग्=to reach

सृ=to move

स्मृ=to remember

स्था=to stand (तिष्ठति)

अव्, रक्ष्=to protect

हस्=to laugh

गल्=to wither

गद्, लप्, भण् =to say

गम्, व्रज्=to go

गै=to sing (गायति)

तॄ=to cross (तरति)

घ्रा=to smell (जिघ्रति)

तप्=to burn/to warm

तक्ष्=to shape

त्रस्=to fear

त्यज्=to abandon

दंश्=to bite (दशति)

दह्=to burn

दृश्=to see (पश्यति)

द्रु=to ooze (द्रवति)

ध्मा=to blow air (धमति)

धाव्=to run

ध्वन्, नद्, स्वन्=to sound

ध्यै=to meditate

सद्=to wearout (सीदति)

आत्मनेपदिन्ऽ

अय्=to go

ईह्=to wish

ईक्ष्=to see

एध्=to grow

कम्प्=to tremble

कत्थ्=to praise

काश्=to shine

गाह्=to disturb

क्षम्=to forbear

ग्रस्=to eat

गर्ह्=to reproach

घट्=to occur

डी=to fly (डयते)

त्रै=to protect (त्रायते)

द्युत्=to shine

नाथ्=to beg

बाध्=to tease

भाष्=to speak

मुद्=to revel

श्लाघ्=to praise

स्यन्द्=to ooze

रभ्=to begin

रुच्=to like

लम्ब्=to dangle

सह्=to forbear

वन्द्=to bow/to salute

वृत्=to be

वेप्=to tremble

शुभ्=to shine

स्मि=to smile

क्लृप्=to be able to

जृम्भ्=to yawn

त्रप्=to blush

त्वर्=to hurry

ध्वंस्= to get destroyed

प्रथ्=to be famous

भास्, भ्राज्=to shine

भिक्ष्=to beg

शङ्क्=to doubt

स्पर्ध्=to fight / compete

यत्=to try

रम्=to sport

लभ्=to get

शिक्ष्=to learn

स्पन्द्=to throb

वल्=to move

वृध्=to grow

व्यथ्=to grieve

सेव्=to serve

स्वज्=to embrace

उभयपदिन्ऽ

खन्=to dig

गुह्=to hide

चम्=to sip

धृ=to bear

नी=to carry

पच्=to cook

भज्=to worship

यज्=to worship

याच्=to beg

राज्=to shine

लङ्घ्=to leap

वह्=to carry

वे=to weave

श्रि=to serve

शप्=to curse

सस्ज्=to join (सज्जति)

ह्वे=to insite

हृ=to steal

Second Group (अदादि) This has no विकरण suffix

परस्मैपदिनः

अद्=to eat

अस्=to be

अन्=to breath

इ=to go

चकास्=to shine

जक्ष्=to eat

जागृ=to wake

दरिद्रा=to be impoverished

दा=to cut

नु=to praise

पा=to protect

भा=to shine

मा=to measure

मृज्=to wash (मार्ष्टि)

या=to go

यु=to join

रा=to give

रु=to cry (रौति)

रुद्=to cry (रोदिति)

ला=to take

वश्=to wish

वच्=to say

वा=to blow

विद्=to know

श्वस्=to breath (श्वसिति)

शास्=to rule

स्वप्=to sleep

स्ना=to bathe

आत्मनेपदिन्-s

आस्=to sit

इ=to study, अधि is usually prefixed to this. (अधीते)

ईड्=to adore

ईश्=to rule

चक्ष्=to say (चष्टे)

सू=to give birth to

शी=to sleep

ह्नु=to remove

उभयपदिन्-s

द्विष्=to hate

लिह्=to lick

दुह्=to milk

स्तु=to praise (स्तौति)

ब्रू=to say (ब्रवीति)

Third Group (जुहोत्यादि) no विकरण suffix

परस्मैपदिन्-s

हु=to offer oblation

हा=to give up (जहाति)

ह्री=to feel shy/ashamed

भी=to fear

आत्मनेपदिन्-s

मा=to measure

हा=to move

उभयपदिन्-s

दा=to give

धा, भृ=to sustain/to bear

Fourth Group (दिवादि) The विकरण suffix 'य'

परस्मैपदिन्-s

अस्=to throw

सिध्=to be accomplished

कुप्, क्रुध्=to be angry

क्षम्=to forbear

क्षुभ्=to perturb

क्षुध्=to be hungry

गृध्=to wish

क्लिद्=to become wet

तम्=to fade

जॄ=to grow old

त्रस्=to feel shy

तुष्=to rejoice

तृप्=to be pleased

त्रुट्=to cut

दिव्=to sport

दम्=to control

पुष्=to nourish

द्रुह्=to hurt

नश्=to go to ruin

दृप्=to be infatuated

भ्रम्=to be mistaken

नृत्=to dance

मुह्=to be perplexed

मद्=to be glad

लुभ्=to covet

लुठ्=to roll

श्लिष्, कुस्=to hug

श्रम्=to be tired

स्निह्=to love

व्यध् (विध्यति)=to strike

शुष्=to get dried

शम्=to be quenched

स्विद्=to perspire

आत्मनेपदिन्-s

जन्=to be born (जायते)

दू=to feel afflicted

बुध, मन्=to know

ली=to be absorbed in

डी=to fly

पद्=to reach

युध्=to fight

विद्=to be

उभयपदिन्-s

खिद्=to feel sad

मृष्=to putup with

नह्=to bind

रञ्ज्=to love (रज्यति)

Fifth Group (स्वादि) The विकरण suffix - 'नु'

परस्मैपदिन्-s

आप्=to obtain

दु=to feel afflicted

धृष्=to insult

शक्=to be able to

श्रु=to hear (श्रृणोति)

क्षि=to torment

आत्मनेपदिन्-s

अश्=to pervade

उभयपदिन्S

कॄ=to torture

चि=to collect

धु, धू=to shake off

बृ=to choose

Sixth Group (तुदादि) विकरण suffix - 'अ'

परस्मैपदिन्-s

इष्=to desire (इच्छति)

उज्झ्=to leave

उञ्छ्=to gather grains

कृत्=to cut

कॄ=to scatter (किरति)

गॄ (गिरति-गिलति)=to devour

घूर्ण्=to roll

त्रुट्=to break

प्रच्छ्=to question (पृच्छति)

मृश्=to consider

लिख्=to write

व्रश्च्=to cut into pieces

विश्=to enter

सृज्=to create

स्फुर्=to shine

स्पृश्=to touch

आत्मनेपदिन्-s

मृ=to die

जुष्=to be pleased

लज्ज्=to blush/to feel shy

उभयपदिन्-s

क्षिप्=to throw

कृष्=to plough

तुद्=to torment

दिश्=to instruct

भ्रस्ज्=to fry

मिल्=to meet

मुच्=to leave (मुञ्चति)

सिच्=to pour (सिञ्चति)

Seventh Group (रुधादि) विकरण suffix 'न'

परस्मैपदिन्-s

पिष्=to grind (पिनष्टि)

भञ्ज्=to break

शिष्=to distinguish

हिंस्=to trouble

आत्मनेपदिन्-s

विद्=to enquire

उभयपदिन्-s

रुध्=to obstruct (रुणद्धि-रुन्धे)

भिद्=to rend

छिद्=to cut

युज्=to give

भुज्=to protect/to eat

Eight Group (तनादि) विकरण suffix - 'उ'

आत्मनेपदिन्-s

कृ=to do (करोति-कुरुते)

तन्=to extend

Ninth Group (क्र्यादि) विकरण suffix 'ना'

परस्मैपदिन्-s

मुष्=to steal (मुष्णाति)

अश्=to eat

क्लिश्=to harass

क्षुभ्=to disturb

ग्रन्थ्=to string

बन्ध्=to bind

स्तम्भ्=to stop

पुष्=to nourish

मन्थ्=to churn

मृद्=to crush

उभयपदिन्-s

क्री=to buy

ग्रह्=to catch

ज्ञा=to know (जानाति-जानीते)

प्री=to be pleased

वृ=to choose

पू=to purify

लू=to cut

धू=to cut off

सि=to tie

Tenth Group (चुरादि) विकरण suffix - 'अय'

आत्मनेपदिन्-s

चित्=to know

भर्त्स्, तर्ज्=to threaten

मन्त्र्=to counsel secretly

कुत्स्=to rebuke

विद्=to learn

अर्थ्=to beg

वञ्च्=to deceive

मृग्=to search

उभयपदिन्-s

अङ्क्=to mark

ऊर्ज्=to strengthen

ईर्=to impel

कृत्=to narrate

क्षल्=to wash

घुष्=to declare

खण्ड्=to cut into pieces

चुद्=to impel

चिन्त्=to think

गवेष्, मार्ग्=to search

चुर्=to steal

छद्=to cover

चित्र=to draw

छर्द्=to vomit

तिज्=to sharpen

तड्=to beat

अर्च्, पूज्=to worship

पाल्=to protect

भक्ष्=to eat

मृष्=to tolerate

लुण्ठ्=to steal

वृण्=to describe

सूद्=to destory

सूच्=to indicate

कल्, गण्=to count

स्पृह्=to wish

दण्ड्=to punish

कथ्=to say

क्लृप्=to imagine

नट्=to act

पीड्=to trouble

भूष्, मण्ड्=to adorn

रूप्=to show

वृज्=to avoid

सान्त्व्=to comfort

स्वाद्=to taste

ध्वन्=to sound

भावकर्मप्रयोगः

All these suffixes may have elision, (लोपः) augmentation (आगमः) or substitution (आदेशः) depending on the mood or tense. The verbal root also may change its form. Also, there are three voices, called कर्तरि प्रयोगः, कर्मणि प्रयोगः and भावे प्रयोगः Active, Passive and Impersonal voices. These can be understood better with all the rules of Sanskrit grammar. In order to facilitate easy understanding, ready forms of a few simple verbal roots are given here. The first category to be treated are the verbal conjugations of Active voice (कर्तरि प्रयोगः) ।

Example:

Transitive root-कृ, चुर् Intransitive root-आस्, हस्

Active voice	Passive voice
१. कुम्भकारः घटं करोति ।	१. कुम्भकारेण घटः क्रियते ।
२. राजा चोरं दण्डयति ।	२. राज्ञा चोरः दण्ड्यते ।

Active voice	Impersonal voice
१. गुरुः कटे आस्ते ।	१. गुरुणा कटे आस्यते ।
२. सीता हसति ।	२. सीतया हस्यते ।

Though there is some difference in construction, the meaning remains the same in these sentences. In the Active Voice, the subject or the agent (कर्ता) will be in the

Nominative Case (प्रथमा विभक्ति) the object (कर्म) will be in the Accusative Case (द्वितीया विभक्ति) and the number (वचन) of the Verb follows that of the subject. In the Passive Voice the agent will be denoted in the Instrumental Case (तृतीया विभक्ति), the object will be denoted in the Nominative Case (प्रथमा विभक्ति) and the number (वचन) of the Verb follows that of the object. Ex.:

कर्तरि	कर्मणि
१. कुम्भकाराः घटं कुर्वन्ति ।	१. कुम्भकारैः घटः क्रियते ।
२. रामलक्ष्मणौ वनं गच्छतः ।	२. रामलक्ष्मणाभ्यां वनं गम्यते ।

In the Impersonal Voice (भावे प्रयोग) the subject or the agent (कर्ता) will be in the Instrumental Case (तृतीया विभक्ति). There will be no object. The Verb will always be denoted in singular as the action is only one. The Verb will necessarily be in the third person. Ex.:-

१. गुरुभ्यामास्यते ।	२. बालकैः हस्यते ।
३. युष्माभिः स्नायते ।	४. आवाभ्यां शय्यते ।

In the Impersonal Voice only आत्मनेपद terminations apply to all the roots. परस्मैपद terminations will not apply at all. And also when the सार्वधातुक-s (that is, लिट्, लुट्, लृट्, आशीर्लिङ्, लृङ्) are used on all forms of the roots of all the groups (गणऽ), the forms of these verbs resemble the forms of आत्मनेपदिन्-ऽ in

the Active Voice. All the forms shown in the previous chapter belong to the Active Voice.

Prefixes (उपसर्गाः)

Some of the indeclinables, added as terminations before the verbs are called the Prefixes or **उपसर्गाः**. They are 22 in number : **प्र, वि, परा, अप, सम्, अनु, अव, निर्, निस्, दुर्, दुस्, अति, प्रति, सु, उद्, अधि, परि, अपि, आङ्, अभि, नि** and **उप.**

प्रविपरापसमन्ववनिर्निसौ
दुरति दुस् प्रति सूदधि पर्यपि ।
(तद) नु चाङभिनी उप विंशतिः
द्विसहितेत्युपसर्ग समाह्वयः ॥

When these Prefixes are added, normally, the meaning of the verb gets changed. Ex.:

भवति=अनुभवति, प्रभवति, उद्भवति ।

हरति=अनुहरति, संहरति, प्रहरति, आहरति, विहरति ॥

Some Intransitive Verbs may become Transitive, when they have some Prefixes. Ex.:

भवति=Intransitive **अनुभवति**=Transitive

हसति Intransitive (laughs) **परिहसति** Transitive (laughs at)

Some roots, when prefixed, become transitive even when there is no change in the sense. Ex.:

गृहे आस्ते=गृहम् अध्यास्ते ।

गिरौ शेते=गिरिम् अधिशेते ।

वने वसति=वनम् उपवसति, वनम् अनुवसति ।

In such cases these roots will have the passive voice. Ex.: गृहम् अध्यास्यते, गिरिः अधिशय्यते, वनम् अनूष्यते ।

As far as the forms are concerned there is no difference in **भावेप्रयोग** and **कर्मणिप्रयोग.** But is should be remembered that only the third person singular form will be there in the impersonal voice- **भावेप्रयोग**

कर्मणिप्रयोगे धातुरूपाणि

भू-सत्तायाम्

	ए.व.	द्वि.व.	व.व.
लट्-प्र.पु.	अनुभूयते	अनुभूयेते	अनुभूयन्ते
म.पु.	अनुभूयसे	अनुभूयेथे	अनुभूयध्वे
उ.पु.	अनुभूये	अनुभूयावहे	अनुभूयामहे
लिट्-	अनुबभूवे	अनुबभूवाथे	अनुबभूविरे
	अनुबभूविषे	अनुबभूवाथे	अनुबभूविध्वे
	अनुबभूवे	अनुबभूविवहे	अनुबभूविमहे
लुट्-	अनुभविता	अनुभवितारौ	अनुभवितारः
	अनुभवितासे	अनुभवितासाथे	अनुभविताध्वे
	अनुभविताहे	अनुभवितास्वहे	अनुभवितास्महे

Note : अनुभाविता-अनुभावितारौ-etc. are the optional forms.

लृट्-	अनुभविष्यते	अनुभविष्येते	अनुभविष्यन्ते
	अनुभविष्यसे	अनुभविष्येथे	अनुभविष्यध्वे
	अनुभविष्ये	अनुभविष्यावहे	अनुभविष्यामहे

Note : अनुभाविष्यते-अनुभाविष्येते-etc. are the optional forms.

लोट्-	अनुभूयताम्	अनुभूयेताम्	अनुभूयन्ताम्
	अनुभूयस्व	अनुभूयेथाम्	अनुभूयध्वम्
	अनुभूयै	अनुभूयावहै	अनुभूयामहै
लङ्-	अन्वभूयत	अन्वभूयेताम्	अन्वभूयन्त
	अन्वभूयथाः	अन्वभूयेथाम्	अन्वभूयध्वम्
	अन्वभूये	अन्वभूयावहि	अन्वभूयामहि
विधिलिङ्-	अनुभूयेत	अनुभूयेयाताम्	अनुभूयेरन्
	अनुभूयेथाः	अनुभूयेयाथाम्	अनुभूयेध्वम्
	अनुभूयेय	अनुभूयेवहि	अनुभूयेमहि
आशीर्लिङ्-	अनुभविषीष्ट	अनुभविषीयास्ताम्	अनुभविषीरन्
	अनुभविषीष्ठाः	अनुभविषीयास्थाम्	अनुभविषीध्वम्
	अनुभविषीय	अनुभविषीवहि	अनुभविषीमहि

Note : अनुभाविषीष्ट-अनुभाविषीयास्ताम्-etc, are the optional forms.

लुङ्-	अन्वभावि	अन्वभविषाताम्	अन्वभविषत
	अन्वभविष्ठाः	अन्वभविषाथाम्	अन्वभविध्वम्
	अन्वभविषि	अन्वभविष्वहि	अन्वभविष्महि

Note : Starting from third person dual अन्वभाविषाताम्-अन्वभाविषत etc. are the optional forms.

पठ-व्यक्तायां वाचि

लट्-	पठ्यते	पठ्येते	पठ्यन्ते
	पठ्यसे	पठ्येथे	पठ्यध्वे
	पठ्ये	पठ्यावहे	पठ्यामहे
लिट्-	पेठे	पेठाते	पेठिरे
	पेठिषे	पेठाथे	पेठिध्वे
	पेठे	पेठिवहे	पेठिमहे
लुट्-	पठिता	पठितारौ	पठितारः
	पठितासे	पठितासाथे	पठिताध्वे
	पठिताहे	पठितास्वहे	पठितास्महे
लृट्-	पठिष्यते	पठिष्येते	पठिष्यन्ते
	पठिष्यसे	पठिष्येथे	पठिष्यध्वे
	पठिष्ये	पठिष्यावहे	पठिष्यामहे
लोट्-	पठ्यताम्	पठ्येताम्	पठ्यन्ताम्
	पठ्यस्व	पठ्येथाम्	पठ्यध्वम्
	पठ्यै	पठ्यावहै	पठ्यामहै

लङ्-	अपठ्यत	अपठ्येताम्	अपठ्यन्त
	अपठ्यथाः	अपठ्येथाम्	अपठ्यध्वम्
	अपठ्ये	अपठ्यावहि	अपठ्यामहि
विधिलिङ्-	पठ्येत	पठ्येयाताम्	पठ्येरन्
	पठ्येथाः	पठ्येयाथाम्	पठ्येध्वम्
	पठ्येय	पठ्येवहि	पठ्येमहि
आशीर्लिङ्-	पठिषीष्ट	पठिषीयास्ताम्	पठिषीरन्
	पठिषीष्ठाः	पठिषीयास्थाम्	पठिषीध्वम्
	पठिषीय	पठिषीवहि	पठिषीमहि
लुङ्-	अपाठि	अपठिषाताम्	अपठिषत
	अपठिष्ठाः	अपठिषाथाम्	अपठिध्वम्
	अपठिषि	अपठिष्वहि	अपठिष्महि
लृङ्-	अपठिष्यत	अपठिष्येताम्	अपठिष्यन्त
	अपठिष्यथाः	अपठिष्येथाम्	अपठिष्यध्वम्
	अपठिष्ये	अपठिष्यावहि	अपठिष्यामहि

(डु) कृञ्-करणे

लट्-	क्रियते	क्रियेते	क्रियन्ते
	क्रियसे	क्रियेथे	क्रियध्वे
	क्रिये	क्रियावहे	क्रियामहे

लिट्-	चक्रे	चक्राते	चक्रिरे
	चकृषे	चक्राथे	चकृढ्वे
	चक्रे	चकृवहे	चकृमहे
लुट्-	कर्ता	कर्तारौ	कर्तारः
	कर्तासे	कर्तासाथे	कर्ताध्वे
	कर्ताहे	कर्तास्वहे	कर्तास्महे

Note : कारिता-कारितारौ etc. are the optional forms.

लृट्-	करिष्यते	करिष्येते	करिष्यन्ते
	करिष्यसे	करिष्येथे	करिष्यध्वे
	करिष्ये	करिष्यावहे	करिष्यामहे

Note : कारिष्यते-कारिष्येते etc. are the optional forms.

लोट्-	क्रियताम्	क्रियेताम्	क्रियन्ताम्
	क्रियस्व	क्रियेथाम्	क्रियध्वम्
	क्रियै	क्रियावहै	क्रियामहै
लङ्-	अक्रियत	अक्रियेताम्	अक्रियन्त
	अक्रियथाः	अक्रियेथाम्	अक्रियध्वम्
	अक्रिये	अक्रियावहि	अक्रियामहि
विधिलिङ्-	क्रियेत	क्रियेयाताम्	क्रियेरन्
	क्रियेथाः	क्रियेयाथाम्	क्रियेध्वम्
	क्रियेय	क्रियेवहि	क्रियेमहि

आशीर्लिङ्-	कृषीष्ट	कृषीयास्ताम्	कृषीरन्
	कृषीष्ठाः	कृषीयास्थाम्	कृषीढ्वम्
	कृषीय	कृषीवहि	कृषीमहि
लुङ्-	अकारि	अकृषाताम्	अकृषत
	अकृथाः	अकृषाथाम्	अकृढ्वम्
	अकृषि	अकृष्वहि	अकृष्महि

Note : Starting from third person dual अकारिषाताम्, अकारिषत, अकारिष्ठाः etc. are the optional forms.

लृङ्-	अकरिष्यत	अकरिष्येताम्	अकरिष्यन्त
	अकरिष्यथाः	अकरिष्येथाम्	अकरिष्यध्वम्
	अकरिष्ये	अकरिष्यावहि	अकरिष्यामहि

Note : अकारिष्यत-अकारिष्येताम् etc. are the optional forms.

ज्ञा-अवबोधने

लट्-	ज्ञायते	ज्ञायेते	ज्ञायन्ते
	ज्ञायसे	ज्ञायेथे	ज्ञायध्वे
	ज्ञाये	ज्ञायावहे	ज्ञायामहे
लिट्-	जज्ञे	जज्ञाते	जज्ञिरे
	जज्ञिषे	जज्ञाथे	जज्ञिध्वे
	जज्ञे	जज्ञिवहे	जज्ञिमहे

लुट्-	ज्ञाता	ज्ञातारौ	ज्ञातारः
	ज्ञातासे	ज्ञातासाथे	ज्ञाताध्वे
	ज्ञाताहे	ज्ञातास्वहे	ज्ञातास्महे

Note : ज्ञायिता-ज्ञायितारौ etc. are the optional forms.

लृट्-	ज्ञास्यते	ज्ञास्येते	ज्ञास्यन्ते
	ज्ञास्यसे	ज्ञास्येथे	ज्ञास्यध्वे
	ज्ञास्ये	ज्ञास्यावहे	ज्ञास्यामहे

Note : ज्ञायिष्यते-ज्ञायिष्येते etc. are the optional forms.

लोट्-	ज्ञायताम्	ज्ञायेताम्	ज्ञायन्ताम्
	ज्ञायस्व	ज्ञायेथाम्	ज्ञायध्वम्
	ज्ञायै	ज्ञायावहै	ज्ञायामहै
लङ्-	अज्ञायत	अज्ञायेताम्	अज्ञायन्त
	अज्ञायथाः	अज्ञायेथाम्	अज्ञायध्वम्
	अज्ञाये	अज्ञायावहि	अज्ञायामहि
विधिलिङ्-	ज्ञायेत	ज्ञायेयाताम्	ज्ञायेरन्
	ज्ञायेथाः	ज्ञायेयाथाम्	ज्ञायेध्वम्
	ज्ञायेय	ज्ञायेवहि	ज्ञायेमहि
आशीर्लिङ्-	ज्ञासीष्ट	ज्ञासीयास्ताम्	ज्ञासीरन्
	ज्ञासीष्ठाः	ज्ञासीयास्थाम्	ज्ञासीध्वम्
	ज्ञासीय	ज्ञासीवहि	ज्ञासीमहि

Note : **ज्ञायिषीष्ट-ज्ञायिषीयास्ताम्** etc. are the optional forms.

लुङ्-	**अज्ञायि**	**अज्ञासाताम्**	**अज्ञासत**
	अज्ञास्थाः	**अज्ञासाथाम्**	**अज्ञाध्वम्**
	अज्ञासि	**अज्ञास्वहि**	**अज्ञास्महि**

Note : Starting from third person dual **अज्ञायिषाताम्-अज्ञायिषत** etc. are the optional forms.

लृङ्-	**अज्ञास्यत**	**अज्ञास्येताम्**	**अज्ञास्यन्त**
	अज्ञास्यथाः	**अज्ञास्येथाम्**	**अज्ञास्यध्वम्**
	अज्ञास्ये	**अज्ञास्यावहि**	**अज्ञास्यामहि**

चुर-स्तेये

लट्-	**चोर्यते**	**चोर्येते**	**चोर्यन्ते**
	चोर्यसे	**चोर्येथे**	**चोर्यध्वे**
	योर्ये	**चोर्यावहे**	**चोर्यामहे**
लिट्- १)	**चोरयाञ्चक्रे**	**चोरयाञ्चक्राते**	**चोरयाञ्चक्रिरे**
	चोरयाञ्चकृषे	**चोरयाञ्चक्राथे**	**चोरयाञ्चकृढ्वे**
	चोरयाञ्चक्रे	**चोरयाञ्चकृवहे**	**चोरयाञ्चकृमहे**
२)	**चोरयामासे**	**चोरयामासाथे**	**चोरयामासिरे**
	चोरयामासिषे	**चारयामासाथे**	**चोरयामासिध्वे**
	चोरयामासे	**चोरयामासिवहे**	**चोरयामासिमहे**
३)	**चोरयाम्बभूवे**	**चोरयाम्बभूवाते**	**चोरयाम्बभूविरे**
	चोरयाम्बभूविषे	**चोरयाम्बभूवाथे**	**चोरयाम्बभूविध्वे**
	चोरयाम्बभूवे	**चोरयाम्बभूविवहे**	**चोरयाम्बभूविमहे**

लुट्-	चोरयिता	चोरयितारौ	चोरयितारः
	चोरयितासे	चोरयितासाथे	चोरयिताध्वे
	चोरयिताहे	चोरयितास्वहे	चोरयितास्महे
लृट्-	चोरयिष्यते	चोरयिष्येते	चोरयिष्यन्ते
	चोरयिष्यसे	चोरयिष्येथे	चोरयिष्यध्वे
	चोरयिष्ये	चोरयिष्यावहे	चोरयिष्यामहे
लोट्-	चोर्यताम्	चोर्येताम्	चोर्यन्ताम्
	चोर्यस्व	चोर्येथाम्	चोर्यध्वम्
	चोर्यै	चोर्यावहै	चोर्यामहै
लङ्-	अचोर्यत	अचोर्येताभ्	अचोर्यन्त
	अचोर्यथाः	अचोर्येथाम्	अचोर्यध्वम्
	अचोर्ये	अचोर्यावहि	अचोर्यामहि
विधिलिङ्-	चोर्येत	चोर्येयाताम्	चोर्येरन्
	चोर्येथाः	चोर्येयाथाम्	चोर्येध्वम्
	चोर्येय	चोर्येवहि	चोर्येमहि
आशीर्लिङ्-	चोरयिषीष्ट	चोरयिषीयास्ताम्	चोरयिषीरन्
	चोरयिषीष्ठाः	चोरयिषीयास्थाम्	चोरयिषीध्व (ढ्व) म्
	चोरयिषीय	चोरयिषीवहि	चोरयिषीमहि

लुङ्-	अचोरि	अचोरयिषाताम्	अचोरयिषत
	अचोरयिष्ठाः	अचोरयिषाथाम्	अचोरयिध्व (ढ्व) म्
	अचोरयिषि	अचोरयिष्वहि	अचोरयिष्महि
लृङ्-	अचोरयिष्यत	अचोरयिष्येताम्	अचोरयिष्यन्त
	अचोरयिष्यथाः	अचोरयिष्येथाम्	अचोरयिष्यध्वम्
	अचोरयिष्ये	अचोरयिष्यावहि	अचोरयिष्यामहि

णिजन्तप्रकरणम्

All roots get the णिच् suffix in the sense of causal, only 'इ' remains and the others elide. If the preceding verbal root has a vowel at the end, it gets वृद्धि; if it has a penultimate short vowel, it gets 'आ' the long vowel. In general, all roots of causals may get परस्मै and आत्मने suffixes, irrespective of the class (गण) of the roots. They get 'अ' as an augment (विकरण) if followed by सार्वधातुकऽ and different विकरणऽ if followed by आर्धधातुकऽ. When followed by सार्वधातुकऽ, the causal suffix 'इ' becomes 'अय्' and gets elided in case of आर्धधातुकऽ. All causals are conjugated on the model of the root of X class चुर्-स्तेये.

Eg.:

भू+इ+अ=भावयति-creates.

कृ+इ+अ=कारयति-causes to be done.

अद्+इ+अ=आदयति-feeds.

भावयते, कारयते-and other forms also exist.

भू-सत्तायाम् णिजन्ते कर्तरिप्रयोगः

	ए.व.	द्वि.व.	ब.व.
लट्-	भावयति	भावयतः	भावयन्ति
	भावयसि	भावयथः	भावयथ
	भावयामि	भावयावः	भावयामः

लिट्-	१)	भावयाञ्चकार	भावयाञ्चक्रतुः	भावयाञ्चक्रुः
		भावयाञ्चकर्थ	भावयाञ्चक्रथुः	भावयाञ्चक्र
		भावयाञ्चकर	भावयाञ्चकृव	भावयाञ्चकृम
	२)	भावयामास	भावयामासतुः	भावयामासुः
		भावयामासिथ	भावयामासथुः	भावयामास
		भावयामास	भावयामासिव	भावयामासिम
	३)	भावयाम्बभूव	भावयाम्बभूवतुः	भावयाम्बभूवुः
		भावयाम्बभूविथ	भावयाम्बभूवथुः	भावयाम्बभूव
		भावयाम्बभूव	भावयाम्बभूविव	भावयाम्बभूविम

Likewise, all forms like the root चुर. In लुङ्-

अबूभुवत्-अबूभुवताम्-अबूभुवन् and other forms.

Note : The roots of X Class do not change form in the causative sense. Eg. चोरयति steals. In causative also, the form is चोरयति in which case it means-'he causes to be stolen' 'he influences to steal'. Likewise, क्षालयति, भक्षयति etc. are to be noted. The णिजन्त forms of some roots, when they get णिच् in causal sense, are given below :

Root	Causal form	Root	Causal form
भू	भावय	शुष्	शोषय
क्रीड्	क्रीडय	सिच्	सेचय

चर्	चारय	कृ	कारय
रुह	रोपय, रोहय	कृत्	कर्तय
बुध्	बोधय	छद्	छादय
सृ	सारय	मुच्	मोचय
तृ	तारय	भुज्	भोजय
दृश्	दर्शय	ज्ञा	ज्ञापय, ज्ञपय
भास्	भासय	मन्थ	मन्थय
मुद्	मोदय	मृ	मारय
वृत्	वर्तय	पुष्	पोषय
नी	नायय	वृध्	वर्धय
ह्वे	ह्वायय	लिख	लेखय
स्ना	स्नापय, स्नपय	चुर्	चोरय
ब्रू	वाचय	पत्	पातय
भी	भीषय, भापय	वस्, हस्	वासय, हासय
क्लिद्	क्लेदय	चल्	चालय

अधि+इ=अध्यापय (only in परस्मैपद)

Note the following causal forms, the penultimate अ is not lengthened :

ज्वल्-ज्वलय	गम्-गमय	नम्-नमय	रम्-रमय
जन्-जनय	त्वर-त्वरय	शम्-शमय	कल्-कलय

णिजन्तस्य कर्मणि प्रयोगः

All causals are transitive even in their passive voice, the forms are similar to the root चुर् when followed by सार्वधातुकऽ the णिच् (अय) elides and like other roots, the विकरण 'य' is added in सार्वधातुकऽ. Ex.:

Root भू

लट्-	भाव्यते	भाव्येते	भाव्यन्ते
लिट्-	भावयाञ्चक्रे	भावयाञ्चक्राते	भावयाञ्चक्रिरे
लङ्-	अभाव्यत	लृङ्-	अभावयिष्यत
लृट्-	भावयिष्यते	विधिलिङ्-	भावयिष्येत
लोट्-	भाव्यताम्	आशीर्लिङ्-	भावयिषीष्ट

Root	सार्वधातुक	आर्धधातुक
	(Original form in णिजन्त)	
अद्	आद्य	आदय
चर्	चार्य	चारय
कृ	कार्य	कारय
धृ	धार्य	धारय
बुध	बोध्य	बोधय

अथ सनाद्यन्तप्रकरणम् Desideratives

Verbal roots get the सन् suffix in the sense of optative. Its न् gets elided. The root gets reduplicated before application of the suffix सन्. If the root is परस्मै the सन् suffix also gets परस्मै.

Eg.:

भू-भवितुमिच्छति=बुभूषति=wishes to be

एध्=एधितुमिच्छति=एदिधिषते=wishes to grow

The conjugations of two desiderative roots are given below in the सार्वधातुकs.

कर्तरिप्रयोगः

कृ=to do; चिकीर्षति=desired to do.

	ए.व.	द्वि.व.	ब.व.
लट्-	चिकीर्षति	चिकीर्षतः	चिकीर्षन्ति
	चिकीर्षसि	चिकीर्षथः	चिकीर्षथ
	चिकीर्षामि	चिकीर्षावः	चिकीर्षामः
लट्-	चिकीर्षतु, चिकीर्षतात्	चिकीर्षताम्	चिकीर्षन्तु
	चिकीर्ष, चिकीर्षतात्	चिकीर्षतम्	चिकीर्षत
	चिकीर्षाणि	चिकीर्षाव	चिकीर्षाम

लङ्-	अचिकीर्षत्	अचिकीर्षताम्	अचिकीर्षन्
	अचिकीर्षः	अचिकीर्षतम्	अचिकीर्षत
	अचिकीर्षम्	अचिकीर्षाव	अचिकीर्षाम
विधिलिङ्-	चिकीर्षेत्	चिकीर्षेताम्	चिकीर्षेयुः
	चिकीर्षेः	चिकीर्षेतम्	चिकीर्षेत
	चिकीर्षेयम्	चिकीर्षेव	चिकीर्षेम

बुध्=to know; बुभुत्सते=wishes to know

लट्-	बुभुत्सते	बुभुत्सेते	बुभुत्सन्ते
	बुभुत्ससे	बुभुत्सेथे	बुभत्सध्वे
	बुभुत्से	बुभुत्सावहे	बुभुत्सामहे
लोट्-	बुभुत्सताम्	बुभुत्सेताम्	बुभुत्सन्ताम्
	बुभुत्सस्व	बुभुत्सेथाम्	बुभुत्सध्वम्
	बुभुत्सै	बुभुत्सावहै	बुभुत्सामहै
लङ्-	अबुभुत्सत	अबुभुत्सेताम्	अबुभुत्सन्त
	अबुभुत्सथाः	अबुभुत्सेथाम्	अबुभुत्सध्वम्
	अबुभुत्से	अबुभुत्सावहि	अबुभुत्सामहि
विधिलिङ्-	बुभुत्सेत	बुभुत्सेयाताम्	बुभुत्सेरन्
	बुभुत्सेथाः	बुभुत्सेयाथाम्	बुभुत्सेध्वम्
	बुभुत्सेय	बुभुत्सेवहि	बुभुत्सेमहि

A few examples of सन्नन्तऽ are given below for reference. The सन्नन्त form is आत्मने or परस्मै dependent on the root.

Root	सन्नन्त form	Root	सन्नन्त form
भू to be	बुभूष	एध् to grow	एदिधिष
या to go	यियास	हु to oblate	जुहोष
माङ् to measure	मिमित्स	क्री to buy	चिक्रीष
जि to win	जिगीष	वद् to speak	विवदिष
रु to climb	रुरुक्ष	दृश् to see	दिदृक्ष
लिख to write	लिलिखिष-लिलेखिष	पठ् to read	पिपठिष
स्तु to praise	तुष्टूष	बुध to know	बुभुत्स
विश् to enter	विविक्ष	भुञ्ज् to eat	बुभुक्ष
ज्ञा to know	जिज्ञास	गण् to count	जिगणयिष
गम् to go	जिगमिष	नी to carry	निनीष
स्ना to bathe	सिष्णास	पा (पिब्) to drink	पिपास
विद to discuss	विविदिष	स्वप् to sleep	सुषुप्स
दा to give	दित्स	ग्रह् to capture	जिघृक्ष
लभ् to get	लिप्स	प्रच्छ to ask	पिपृच्छिष

यङ् Frequentatives

A verbal root if beginning with a **हल्** letter or has a single vowel gets **यङ्** suffix in the sense of repetitive action. **ङ्** gets elided. The root gets reduplicated. The **यङ्** may get all **तिङ्** suffixes. Even if the root is **परस्मै**, the **यङन्त** is always **आत्मनेपद.**

Eg.:

पठ्-पापठ्यते=reads repeatedly.

For a general reference, the conjugations in **यङन्त** are given for a frequentative.

कर्तरिप्रयोगः

लट्-	**पापठ्यते**	**पापठ्येते**	**पापठ्यन्ते**
	पापठ्यसे	**पापठ्येथे**	**पापठ्यध्वे**
	पापठ्ये	**पापठ्यावहे**	**पापठ्यामहे**
लोट्-	**पापठ्यताम्**	**पापठ्येताम्**	**पापठ्यन्ताम्**
	पापठ्यस्व	**पापठ्येथाम्**	**पापठ्यध्वम्**
	पापठ्यै	**पापठ्यावहै**	**पापठ्यामहै**
लङ्-	**अपापाठ्यत**	**अपापठ्येताम्**	**अपापठ्यन्त**
	अपापठ्यथाः	**अपापठ्येथाम्**	**अपापठ्यध्वम्**
	अपापठ्ये	**अपापठ्यावहि**	**अपापठ्यामहि**

विधिलिङ्-	पापठ्येत	पापठ्येयाताम्	पापठ्येरन्
	पापठ्येथाः	पापठ्येयाथाम्	पापठ्येध्वम्
	पापठ्येय	पापठ्येवहि	पापठ्येमहि

The frequentative forms of some important roots are given below :

भू	बोभूय	ध्मा	देध्मीय
ज्वल्	जाज्वल्य	घ्रा	जेघ्रीय
पच्	पापच्य	नृत्	नरीनृत्य
भिद्	बेभिद्य	राज्	राराज्य
छिद्	चेच्छिद्य	सूच्	सोसूच्य
चर्	चञ्चूर्य	अट् though begins with a vowel, gets यङ्	
जि	जेगीय	अट्	अटाट्य
वृत्	वरीवृत्य	भ्रम्	बंभ्रम्य

यङ् लुक्

The यङ् suffix referred to before sometimes gets elided. In such cases, the root may get reduplicated. Such roots become परस्मैपदिन्ऽ. As such usages are rare, and also the final forms are difficult, the active forms of भू in सार्वधातुक are given here.

लट्-	बोभवीति / बोभोति	बोभूतः	बोभूवति
	बोभवीषि / बोभोषि	बोभूथः	बोभूथ
	बोभवीमि / बोभोमि	बोभूवः	बोभूमः
लोट्-	बोभवीतु / बोभोतु / बोभूतात्	बोभूताम्	बोभुवतु
	बोभूहि / बोभूतात्	बोभूतम्	बोभूत
	बोभवानि	बोभवाव	बोभवाम
लङ्-	अबोभवीत् / अबोभोत्	अबोभूताम्	अबोभवुः
	अबोभवीः / अबोभोः	अबोभूतम्	अबोभूत
	अबोभवम्	अबोभूव	अबोभूम
विधिलिङ्-	बोभूयात्	बोभूयाताम्	बोभूयुः
	बोभूयाः	बोभूयातम्	बोभूयात
	बोभूयाम्	बोभूयाव	बोभूयाम

तृतीयभागः

कृदन्तप्रकरणम्

Verbal roots take कृत् suffixes also. A कृदन्त is designated a stem (प्रातिपदिक). Some कृदन्तऽ are indeclinables while others are noun-forms and hence take the सुप् suffixes.

कृदन्तनामपदानि

The roots in the active voice take ण्वुल् and तृच् suffixes in present tense and क्तवतु suffix in past tense. ण्वुल् suffix gets अक replacement. In the तृच् तृ and तवत् in क्तवतु remains.

Ex.:	धातुः	ण्वुल्	तृच्	क्तवतु
	कृ=	कारक	कर्तृ	कृतवत्
	पच्=	पाचक	पक्तृ	पक्ववत्

Note the change of forms in different genders.

पु.		स्त्री.	न.
कारकः	Doer (Present)	कारिका	कारकम् (ण्वुल्)
कर्ता		कर्त्री	कर्तृ (तृच्)
कृतवान्	Doer (Past)	कृतवती	कृतवत् (क्तवतु)
पाचकः		पाचिका	पाचकम् (ण्वुल्)
पक्ता	Cook (Present)	पक्त्री	पक्तृ (तृच्)
पक्ववान्	Cook (Past)	पक्ववती	पक्ववत् (क्तवतु)

Some important roots is their stem form after the addition of the suffix are shown here. For their feminine genders, the forms can be derived as shown before.

धातुः	ण्वुल्	तृच्	क्तवतु
भू	भावक	भवितृ	भूतवत्
जि	-	जेतृ	जितवत्
चल्	चालक	चलितृ	चलितवत्
चर्	चारक	चरितृ	चरितवत्
जल्प्	जल्पक	जल्पितृ	चल्पितवत्
गै	गायक	गातृ	गीतवत्
गम्	गमक	गन्तृ	गतवत्
तॄ	तारक	तरितृ	तीर्णवत्
त्यज्	त्याजक	त्यक्तृ	त्यक्तवत्
त्रै	त्रायक	त्रातृ	त्रातवत्
शङ्क्	शमक	शमितृ	शमितवत्
यज्	याजक	यष्टृ	इष्टवत्
खन्	खनक	खनितृ	खातवत्
ब्रू	वाचक	वक्तृ	उक्तवत्
दा (give)	दायक	दातृ	दत्तवत्
धा	धायक	धातृ	हितवत्

धातुः	ण्वुल्	तृच्	क्तवतु
बुध्	बोधक	बोद्धृ	बुद्धवत्
मन्	-	मन्तृ	मतवत्
रुध्	रोधक	रोद्धृ	रुद्धवत्
कृष्	कर्षक	क्रष्टृ-कर्ष्टृ	कृष्टवत्
छिद्	छेदक	छेत्तृ	छिन्नवत्
भिद्	भेदक	भेत्तृ	भिन्नवत्
क्री	-	क्रेतृ	क्रीतवत्
पाल्	पालक	पालयितृ	पालितवत्
रक्ष्	रक्षक	रक्षितृ	रक्षितवत्
दण्ड्	दण्डक	दण्डयितृ	दण्डितवत्
कथ्	कथक	कथयितृ	कथितवत्
गण्	गणक	गणयितृ	गणितवत्
पठ्	पाठक	पठितृ	पठितवत्
दृश्	दर्शक	द्रष्टृ	दृष्टवत्
भुज्	भोजक	भोक्तृ	भुक्तवत्
स्तु	स्तावक	स्तोतृ	स्तुतवत्
नी	नायक	नेतृ	नीतवत्
ग्रह्	ग्राहक	ग्रहीतृ	गृहीतवत्

क्तप्रत्ययः

Transitive verbs in past passive sense get the suffix क्त. In this case, only त remains. They take the gender and number of their syntactic noun.

Eg.:

वेदः पठितः । सिद्धान्तकौमुदी पठिता । काव्यानि पठितानि ।

In case of intransitive and some transitive roots, in impersonal voice, the suffix क्त is added. This is in neuter gender. 'Impersonal' **(भाव)** refers to the action denoted by the root.

Eg.: हसितम्=laughter, शयितम्=lying down, गतम्=movment. The क्त suffix forms are given below:

धातुः	क्तप्रत्ययान्तम्	धातुः	क्तप्रत्ययान्तम्
कृ	कृत	छिद्	छिन्न
भू	भूत	भिद्	भिन्न
जि	जित	पच्	पक्त
चल्	चलित	शुष्	शुष्क
चर्	चरित	तॄ	तीर्ण
गै	गीत	कॄ	कीर्ण
त्यज	त्यक्त	जॄ	जीर्ण

त्रै	त्रात	वद्	उदित
यज्	इष्ट	ब्रू	उक्त
इष्	इष्ट	मन्	मत
स्ना	स्नात	नम्	नत
दा	दत्त	यम्	यत
धा	धृत	गम्	गत
एध्	एधित	पा (drink)	पीत
स्पर्ध्	स्पर्धित	रोध	रुद्ध
दृश्	दृष्ट	कथ्	कथित
शम्	{ शान्त	स्तु	स्तुत
	शमित	क्री	क्रीत
पृ	{ पूर्ण }	वृध	वृद्ध
	पूरित		
क्षि	क्षीण	नी	नीत
स्था	स्थित	जन्	जात
लग्	लग्न	स्वप्	सुप्त
सह्	सोढ	दुह्	दुग्ध
वह	वोढ	तन्	तत
वस्	उषित	दह	दग्ध

1. The क्त suffix is added in the sense of subject in some cases : गतः=(He is gone, the goer). Likewise, यात्, स्थित, जात, शयित etc.

2. It is also used in the sense of **अधिकरण.**

भुक्तम्=Place where eaten. **यातम्**=Place where gone. **आसितम्**=Place where seated.

कृदन्ताव्ययानि

क्त्वा-ल्यप्-तुमुन्

1. When the subject performs two actions, the root which refers to the first activity gets **क्त्वा** suffix. Only **त्वा** remains. If the root is preceded by a prefix, the **क्त्वा** is replaced by **ल्यप्.** Only **य** remains.

Eg.:

सः नदीं गत्वा स्नाति । **रामः भुक्त्वा शालां गच्छति ।**

सः नदीमागम्य स्नाति । **रामः सम्भुज्य शालां गच्छति ।**

2. When the same subject performs two actions, the root referring to the future action gets **तुमुन्** suffix. Only the **तुम्** remains. There will be no change even if there is a prefix. The suffixes **क्त्वा** and **तुमुन्** are used in different circumstances.

Eg.: **स्नातुं गच्छति, लेखितुमुपविशति ।**

अलं पठित्वा, गन्तुं समयः etc. All these are indeclinables.

धातुः	क्त्वाप्रत्ययान्तम्	ल्यवन्तम्	तुमुन्नन्तम्
भू	भूत्वा	सम्भूय	भवितुम्
गम्	गत्वा	सङ्गम्य, सङ्गत्य	गन्तुम्
त्यज्	त्यक्त्वा	परित्यज्य	त्यक्तुम्

जि	जित्वा	पराजित्य	जेतुम्
त्रै	त्रात्वा	परित्राय	त्रातुम्
यज्	इष्ट्वा	समिज्य	यष्टुम्
कृ	कृत्वा	अनुकृत्य	कर्तुम्
दा	दत्वा	प्रदाय	दातुम्
सह	सोढ्वा / सहित्वा	प्रसह्य	सोढुम् / सहितुम्
पच्	पक्त्वा	प्रपच्य	पक्तुम्
तॄ	तीर्त्वा	सन्तीर्य	तरितुम् / तरीतुम्
ब्रू	उक्त्वा	अनूच्य	वक्तुम्
स्था	स्थित्वा	अनुष्ठाय	स्थातुम्
पा	पीत्वा	निपाय निपीय-पीङ् पाने)	पातुम्
तन्	तनित्वा / तत्वा	वितत्य	तनितुम्
वस्	उषित्वा	उपोष्य	वस्तुम्
	शयित्वा	अनुशय्य	शयितुम्
क्रम्	क्रमित्वा / क्रान्त्वा / क्रन्त्वा	प्रक्रम्य	क्रमितुम्

अद्	जग्ध्वा	प्रजग्ध्य	अत्तुम्
लभ्	लब्ध्वा	उपलभ्य	लब्धुम्
दृश्	दृष्ट्वा	परिदृश्य	द्रष्टुम्
ग्रह	गृहीत्वा	अनुगृह्य	ग्रहीतुम्
पूज्	पूजयित्वा	सम्पूज्य	पूजयितुम्
अर्थ्	अर्थयित्वा	प्रार्थ्य	अर्थयितुम्
गण्	गणयित्वा	परिगणय्य	गणयितुम्
नी	नीत्वा	परिणीय	नेतुम्
सृ	सृत्वा	अनुसृत्य	सर्तुम्
प्रच्छ्	पृष्ट्वा	आपृच्छ्य	प्रष्टुम्
गै	गीत्वा	प्रगाय	गातुम्
विद्	विदित्वा	संविद्य	वेदितुम्
जन्	जनित्वा	अनुजन्य	जनितुम्
मन्	मत्वा	विमत्य	मन्तुम्
लिख्	{ लिखित्वा, लेखित्वा }	विलिख्य	लेखितुम्
रुद्	{ रुदित्वा, रोदित्वा }	प्ररूध्य	रोदितुम्
भुञ्ज्	भुक्त्वा	सम्भुज्य	भोक्तुम्

शतृ-शानच् प्रत्ययौ

We have seen earlier, how verbal roots get लट् suffixes in present tense, लृट् suffixes in future tense and get तिङ् suffixes as replacements (आदेश) to make them तिङ् ending verbal roots. Likewise, they become कृत् ending nominal stems with the replacements of शतृ and शानच् in लट् and लृट् They are treated and declined like सुबन्त नामपदऽ when they get सुप् suffixes in the sense of कारकऽ.

When they get these शतृ and शानच्, they also get the class-specific विकरण suffixes, Sandhi regulations, replacements etc. परस्मैपदिन्ऽ get शतृ, आत्मनेपदिन्ऽ get शानच् and उभयपदिन्ऽ get both the suffixes. Both of them are applied in the sense of subject (कर्तृ).

Transitive verbal roots in passive voice in लट् and लृट् always get शानच् In such cases, irrespective of the rootclass, all roots get य in present tense, and स्य in future tense as विकरण augments. Impersonal usage is not common.

अत् in शतृ and आन in शानच् suffix remain of the word after addition if विकरण is ending in अ the आन is changed to मान. These कृदन्तऽ are adjectival in nature and hence depending on the qualified, get three different forms in the three genders.

Eg.: पठ् धातुः- कर्तरि लट्-शतृप्रत्ययः ।

	पु.	स्त्री.	न.
	पठन् (Reader, reading)	पठन्ती	पठत्

कर्तरि लृट्

पठिष्यन् (who will read in future) **पठिष्यन्ती** **पठिष्यत्**

कर्मणि लट्

पठ्यमानः (which will be read) **पठ्यमाना** **पठ्यमानम्**

कर्मणि लृट्

पठिष्यमाणः (which will be read in future) **पठिष्यमाणा** **पठिष्यमाणम्**

The feminine stem is **ई** ending in case of **शतृ** suffix and **आकारान्त** in case of **शानच्** ending. The nominal stem derivatives after the addition of **शतृ** and **शानच्** are given below:

I Conjugation (भ्वादि) Parasmaipada

	कर्तरि		कर्मणि	
धातुः	**लट्** (Present tense)	**लृट्** (Future tense)	**लट्** (Present tense)	**लृट्** (Future tense)
भू=	**भवत्**	**भविष्यत्**	**अनुभूयमान**	**अनुभविष्यमाण**
गम्=	**गच्छत्**	**गमिष्यत्**	**गम्यमान**	**गंस्यमान**
सृ=	**सरत्**	**सरिष्यत्**	**अनुस्रियमाण**	**अनुसरिष्यमाण**
घ्रा=	**जिघ्रत्**	**घ्रास्यत्**	**घ्रायमाण**	**घ्रास्यमान**
दृश्=	**पश्यत्**	**द्रक्ष्यत्**	**दृश्यमान**	**द्रक्ष्यमाण**
तॄ=	**तरत्**	**तरिष्यत्**	**तीर्यमाण**	**तरिष्यमाण**
पा(to drink)**=**	**पिबत्**	**पास्यत्**	**पीयमान**	**पास्यमान**

Atmanepada

	कर्तरि		कर्मणि	
धातुः	लट् (Present)	लृट् (Future)	लट् (Present)	लृट् (Future)
ईक्ष्-	ईक्षमाण	ईक्षिष्यमाण	ईक्ष्यमाण	ईक्षिष्यमाण
त्रै-	त्रायमाण	त्रास्यमान	त्रायमाण	त्रास्यमान
लभ्-	लभमान	लप्स्यमान	लभ्यमान	लप्स्यमान
कम्प्-	कम्पमान	कम्पिष्यमाण	कम्प्यमान	कम्पिष्यमाण
बाध्-	बाधमान	बाधिष्यमाण	बाध्यमान	बाधिष्यमाण
रम्-	रममाण	रंस्यमान	-	-
बुध-	बोधत् बोधमान	बोधिष्यत् बोधिष्यमाण	बुध्यमान	बोधिष्यमाण
खन्-	खनत् खनमान	खनिष्यत् खनिष्यमाण	खन्यमान खायमान	खनिष्यमाण
नी-	नयत् नयमान	नेष्यत् नेष्यमाण	नीयमान	नेष्यमाण
यज्-	यजत् यजमान	यक्ष्यत् यक्ष्यमाण	इज्यमान	यक्ष्यमाण
पच्-	पचत् पचमान	पक्ष्यत् पक्ष्यमाण	पच्यमान	पक्ष्यमाण
हृ-	हरत् हरमाण	हरिष्यत् हरिष्यमाण	ह्रियमाण	हरिष्यमाण

श्री-	श्रयत्	श्रयिष्यत्	श्रीयमाण	श्रयिष्यमाण
	श्रयमाण	श्रयिष्यमाण		

II Conjugation (अदादिः) Parasmaipadi

	कर्तरि		कर्मणि	
धातुः	लट्	लृट्	लट्	लृट्
	(Present)	(Future)	(Present)	(Future)
अद्-	अदत्	अत्स्यत्	अद्यमान	अत्स्यमान
अस् (stay)	भवत्	भविष्यत्	-	-
इ-	अयत्	ऐष्यत्	ईयमान	एष्यमाण
नु-	नुवत्	नविष्यत्	नूयमान	नविष्यमाण
पा (Protect)	पात्	पास्यत्	पीयमान	पास्यमान
या-	यात्	यास्यत्	यायमान	यास्यमान
जक्ष् (eat)	जक्षत्	जक्षिष्यत्	जक्ष्यमाण	जक्षिष्यमाण
जागृ-	जाग्रत्	जागरिष्यत्	-	-
दरिद्रा-	दरिद्रत्	दरिद्रिष्यत्	-	-
शास्-	शासत्	शासिष्यत्	शिष्यमाण	शासिष्यमाण
चाकस्-	चकासत्	चकासिष्यत्	-	-

Atmanepadi

अधि+इ	अधीयान	अध्येष्यमाण	अधीयमान	अध्येष्यमाण
शी-	शयान	शयिष्यमाण	अधिशय्यमान	अधिशयिष्यमाण

Ubhayapadi

द्विष्-	द्विषत् / द्विषाण	द्वेक्ष्यत् / द्वेक्ष्यमाण	द्विष्यमाण	द्वेक्ष्यमाण
ब्रू-	ब्रुवत् / ब्रुवाण	वक्ष्यत् / वक्ष्यमाण	उच्यमान	वक्ष्यमाण
स्तु-	स्तुवत् / स्तुवान	स्तोष्यत् / स्तोष्यमाण	स्तूयमान	स्तोष्यमाण

III Conjugation (जुहोत्यादि) Parasmaipada

	कर्तरि		कर्मणि	
धातुः	लट् (Present)	लृट् (Future)	लट् (Present)	लृट् (Future)
हु-	जुह्वत्	होष्यत्	हूयमान	होष्यमाण
भी-	बिभ्यत्	भेष्यत्	-	-

Atmanepada

मा (೭೪)	मिमान	मास्यमान	मीयमान	मास्यमान

Ubhayapadi

दा-	ददत् / ददान	दास्यत् / दास्यमान	दीयमान	दास्यमान
धा-	दधत् / दधान	धास्यत् / धास्यमान	धीयमान	धास्यमान
भृ-	बिभ्रत् / बिभ्राण	भरिष्यत् / भरिष्यमाण	भ्रियमाण	भरिष्यमाण

IV Conjugation (दिवादि) Parasmaipada

दिव्-	दीव्यत्	देविष्यत्	दीष्यमान	देविष्यमाण
जॄ-	जीर्यत्	जरिष्यत्	-	-
नश्-	नश्यत्	नङ्क्ष्यत् नशिष्यत्	-	-
विध्-	विध्यत्	व्यत्स्यत्	विध्यमान	व्यत्स्यमान

Atmanepada

	कर्तरि		कर्मणि	
धातुः	लट्	लृट्	लट्	लृट्
	(Present)	(Future)	(Present)	(Future)
जन्-	जायमान	जनिष्यमाण	-	-
डी-	डयमान	डयिष्यमाण	-	-
पद्-	पद्यमान	पत्स्यमान	प्रपद्यमान	प्रपत्स्यमान
बुध-	बुध्यमान	भोत्स्यमान	बुध्यमान	भोत्स्यमान
मन्-	मन्यमान	मंस्यमान	मन्यमान	मंस्यमान

Ubhayapadi

रञ्ज-	राज्यत् रज्यमान	रङ्क्ष्यत् रङ्क्ष्यमाण	-	-
मृष्-	मृष्यत् मृष्यमाण	मर्षिष्यत् मर्षिष्यमाण	मृष्यमाण	मर्षिष्यमाण

V Conjugation (स्वादिः) Parasmaipada

आप्-	आप्नुवत्	आप्स्यत्	आप्यमान	आप्स्यमान
श्रु-	श्रृण्वत्	श्रोष्यत्	श्रूयमाण	श्रोष्यमाण

Ubhayapadi

चि-	चिन्वत् / चिन्वान	चेष्यत् / चेष्यमाण	चीयमान	चेष्यमाण
धु-	धुन्वत् / धुन्वान	धोष्यत् / धोष्यमाण	धूयमान	धोष्यमाण

	कर्तरि		कर्मणि	
धातुः	लट् (Present)	लृट् (Future)	लट् (Present)	लृट् (Future)
धू-	धून्वत् / धून्वान	धोष्यत् / धविष्यत्	धूयमान	धोष्यमाण / धविष्यमाण
		धोष्यमाण / धविष्यमाण		
वृ-	वृण्वत् / वृण्वान	वरिष्यत् / वरीष्यत्	व्रियमाण	वरिष्यमाण / वरीष्यमाण
		वरिष्यमाण / वरिष्यमाण		

VI Conjugation (तुदादिः) Parasmaipadi

इष्-	इच्छत्	एषिष्यत्	इष्यमाण	एषिष्यमाण
लिख्-	लिखत्	लेखिष्यत्	लिख्यमान	लेखिष्यमाण

सृज्-	सृजत्	स्रक्ष्यत्	सृज्यमान	स्रक्ष्यमाण
स्पृश्-	स्पृशत्	स्पर्क्ष्यत् स्प्रक्ष्यत्	स्पृश्यमान	स्पर्क्ष्यमाण स्प्रक्ष्यमाण

Ubhayapadi

क्षिप्-	क्षिपत् क्षिपमान	क्षेप्स्यत् क्षेप्स्यमान	क्षिप्यमान	क्षेप्स्यमान
तुद्-	तुदत् तुदमान	तोत्स्यत् तोत्स्यमान	तुद्यमान	तोत्स्यमान
मुच्-	मुञ्चत् मुञ्चमान	मोक्ष्यत् मोक्ष्यमाण	मुच्यमान	मोक्ष्यमाण
सिच्-	सिञ्चत् सिञ्चमान	सेक्ष्यत् सेक्ष्यमाण	सिच्यमान	सेक्ष्यमाण

VII Conjugation (रुधादिः) Parasmaipada

	कर्तरि		कर्मणि	
धातुः	लट् (Present)	लृट् (Future)	लट् (Present)	लृट् (Future)
पिष्-	पिषत्	पेक्ष्यत्	पिष्यमाण	पेक्ष्यमाण
भञ्ज्-	भञ्जत्	भङ्क्ष्यत्	भज्यमान	भङ्क्ष्यमाण
हिंस्-	हिंसत्	हिंसिष्यत्	हिंस्यमान	हिंसिष्यमाण

Ubhayapadi

रुध्-	रुन्धत् रुन्धान	रोत्स्यत् रोत्स्यमान	रुध्यमान	रोत्स्यमान

भिद्-	भिन्दत् / भिन्दान	भेत्स्यत् / भेत्स्यमान	भिद्यमान	भेत्स्यमान
भुज्-	भुञ्जत् / भुञ्जान	भोक्ष्यत् / भोक्ष्यमाण	भुज्यमान	भोक्ष्यमाण

VIII Conjugation (तनादिः) Ubhayapadi

तन्-	तन्वत् / तन्वान	तनिष्यत् / तनिष्यमाण	तन्यमान / तायमान	तनिष्यमाण
कृ-	कुर्वत् / कुर्वाण	करिष्यत् / करिष्यमाण	क्रियमाण	करिष्यमाण

IX Conjugation (क्र्यादिः) Parasmaipadi

ग्रन्थ्-	ग्रथ्नत्	ग्रन्थिष्यन्	ग्रथ्यमान	ग्रन्थिष्यमाण
बन्ध्-	बध्नत्	भन्त्स्यत्	बध्यमान	भत्स्यमान
मन्थ्-	मथ्नत्	मन्थिष्यत्	मथ्यमान	मन्थिष्यमाण

Ubhayapadi

	कर्तरि		कर्मणि	
धातुः	लट् (Present)	लृट् (Future)	लट् (Present)	लृट् (Future)
क्री-	क्रीणत् / क्रीणान	क्रेष्यत् / क्रेष्यमाण	क्रीयमाण	क्रेष्यमाण
ग्रह-	गृह्णत् / गृह्णान	ग्रहीष्यत् / ग्रहीष्यमाण	गृह्यमाण	ग्रहीष्यमाण

ज्ञा-	जानत् / जानान	ज्ञास्यत् / ज्ञास्यमान	ज्ञायमान	ज्ञास्यमान
पू-	पुनत् / पुनान	पविष्यत् / पविष्यमाण	पूयमान	पविष्यमाण

X Conjugation (चुरादिः) Atmanepada

चित्-	चेतयमान	चेतयिष्यमाण	चेत्यमान	चेतयिष्यमाण
मन्त्र्-	मन्त्रयमाण	मन्त्रयिष्यमाण	मन्त्र्यमाण	मन्त्रयिष्यमाण
अर्थ-	अर्थयमान	अर्थयिष्यमाण	अर्थ्यमान	अर्थयिष्यमाण

Ubhayapadi

पूज्-	पूजयत् / पूजयमान	पूजयिष्यत् / पूजयिष्यमाण	पूज्यमान	पूजयिष्यमाण
चुर-	चोरयत् / चोरयमान	चोरयिष्यत् / चोरयिष्यमाण	चोर्यमाण	चोरयिष्यमाण
गण-	गणयत् / गणयमान	गणयिष्यत् / गणयिष्यमाण	गण्यमान	गणयिष्यमाण

The roots of the X class are generally उभयपदिन्ऽ. It is easy to arrive at their forms as above. The शतृ and शानच् suffixes also come after सन्, यङ् and यङ्लुगन्तऽ. चिकीर्षन्, जिगमिषन्, बोभूयमानः are some examples. They are not discussed here.

It was mentioned earlier that शतृ and शानच् suffixes are adjectival in nature and hence they are in all three genders. It is explained as under :

1. Masculine gender :

शतृ suffix ends in त. It should be declined like पचत् (21) stem.

Eg.: पठन्-पठन्तौ-पठन्तः etc.

But the root forms of III Conjugation and the roots like जक्षत्, जाग्रत्, दरिद्रत्, शासत्, चकासत् of II class should be declined like मरुत् (20).

Eg.: जुह्वत्, जुह्वतौ, जुह्वतः । जक्षत्, जक्षतौ, जक्षतः etc.

2. Feminine Gender :

All the तकारऽ of शतृ suffix get ई feminine suffix. All the roots of 1,4, 10th class get a नुम् आगम (न् augment) before त.

Eg.: पठन्ती, दीव्यन्ती, चोरयन्ती Etc.

But in case of roots of VI Conjugation, this नुम् augment is optional.

Eg.: इच्छन्ती-इच्छती, तुदन्ती-तुदती ।

In future tense, the नुम् augment is optional, when स्य is followed by शतृ.

Eg.: भविष्यन्ती-भविष्यती, करिष्यन्ती, करिष्यती ।

In case of roots of other Conjugation, this नुम् augment is not added.

Eg.: अदती, जुह्वती, शृण्वती, पिंषती, तन्वती, क्रीणती Etc.

In case of सन्नन्तऽ followed by शतृ, the नुम् augment is compulsory.

Eg.: चिकीर्षन्ती Etc.

All these ई ending stems in feminine are declined like गौरी.

3. Neuter Gender

The शतृ suffix ending stems are declined in neuter gender like जगत् (49)

Eg.: भवत्, भवती, भवन्ति etc.

However, in the case of roots of II Conjugation, like जक्षत् and five others and those of III Conjugation, are declined like दधत् (50).

Eg.: शासत्, शासती, शासन्ति-शासति Etc.

The roots of VI Conjugation are declined like तुदत् (51).

Eg.: इच्छत्, इच्छन्ती-इच्छती, इच्छन्ति Etc.

All the stems ending in शानच् suffix are अ/आ endings. They are declined like राम in masculine, रमा in feminine and ज्ञान in neuter.

यत् - तव्यत् - अनीयर् - प्रत्ययाः

The तव्य and अनीयर् प्रत्ययs are used in the sense of कर्म and भाव (क्रिया) ।

भू+तव्य=भवितव्यम् । भू+अनीय=भवनीयम् ।

दा+तव्य=दातव्यः (पु) दातव्या (स्त्री) दातव्यम् (न)

दा+अनीय=दानीयः (पु) दानीया (स्त्री) दानीयम् (न)

पूज्+तव्य=पूजयितव्यः, पूजयितव्या, पूजयितव्यम्

पूज्+अनीय=पूजनीयः, पूजनीया, पूजनीयम् etc.

य (ण्यत्) प्रत्यय is used in the sense of कर्म and भाव on ऋकारान्त and व्यञ्जनान्त roots.

कृ+य=कार्यः, कार्या, कार्यम्

सेव्+य=सेव्यः, सेव्या, सेव्यम्

पठ्+य=पाठ्यः, पाठ्या, पाठ्यम्

धृ+य=धार्यः, धार्या, धार्यम् etc.

The rest of स्वरान्त roots will have य (यत्) प्रत्यय

पा+य=पेयः, पेया, पेयम्

दा+य=देयः, देया, देयम्

गै+य=गेयः, गेया, गेयम्

जि+य=जय्यः, जेयः etc.

चतुर्थभागः - तद्धितप्रकरणम्

According to the rule 'सुबन्तात् तद्धितोत्पत्तिः' when अण्, मतुप् and other pratyaya-s are added to the nominal bases Taddhithantha-s are formed. Let us study some तद्धितान्त-s. Some important Taddhithantha-s are given below.

१) अपत्यार्थक-तद्धिताः

२) मत्वर्थीय-तद्धिताः

३) भावार्थक-तद्धिताः

४) सम्बन्धार्थक-तद्धिताः

५) तद्धितान्ताव्ययानि

१) अपत्यार्थक-तद्धिताः

अण्, इञ्, ढक्, यञ्, छ, फक् and ख Pratyaya-s are added to the nominal bases to form तद्धितान्त-s in the sense of 'son of' & 'daughter of'

प्रातिपदिक + अण्

शिव + अण् - शैवः

अपत्यं पुमान् 'Son of.....'

अपत्यं स्त्री 'Daughter of.....'

(i) अण् प्रत्ययः -

Eg:

शिवस्य अपत्यं पुमान् शैवः ।

वसिष्ठस्य अपत्यं पुमान् वासिष्ठः ।

धृतराष्ट्रस्य अपत्यं पुमान् धार्तराष्ट्रः ।

वसुदेवस्य अपत्यं पुमान् वासुदेवः ।

(ii) इञ् प्रत्ययः -

प्रातिपदकि + इञ्

दशरथ + इञ् - दाशरथिः

Eg:

दशरथस्य अपत्यं पुमान् दाशरथिः ।

शूरस्य अपत्यं पुमान् शौरिः ।

दक्षस्य अपत्यं पुमान् दाक्षिः ।

सुमित्रायाः अपत्यं पुमान् सौमित्रिः ।

जनकस्य अपत्थं स्त्री - जानकी

द्रुपदस्य अपत्थं स्त्री - द्रौपदी

(iii) ढक् प्रत्ययः - एय् is आदेशः here

विनता + ढक - वैनतेयः

Eg:

विनतायाः अपत्यं पुमान् वैनतेयः ।

शकुन्तलायाः अपत्यं पुमान् शाकुन्तलेयः ।

गङ्गायाः अपत्यं पुमान् गाङ्गेयः ।

वृष्ण्याः अपत्यं स्त्री वार्ष्णेयी ।

(iv) यञ् प्रत्ययः -

गर्ग + यञ् - गार्ग्यः

Eg:

गर्गस्य गोत्रापत्यं पुमान् गार्ग्यः ।

दितेः अपत्यानि पुमांसः दैत्याः । (ण्य प्रत्ययः)

अदितेः अपत्यानि पुमांसः आदित्याः । (ण्य प्रत्ययः)

पुलस्त्यस्य गोत्रापत्यं पुमान् पौलस्त्यः । (ण्य प्रत्ययः)

प्रजापतेः अपत्यं पुमान् प्राजापत्यः । (ण्य प्रत्ययः)

(v) छ प्रत्ययः -

स्वसृ + छ - स्वस्रीयः

Eg:

स्वसुः अपत्यं पुमान् स्वस्रीयः ।

भ्रातुः अपत्यं पुमान् भ्रात्रीयः । (ईयादेशः)

(vi) फक् प्रत्ययः -

गर्ग् + फक् - गार्ग्यायणः

Eg:

गर्गस्य अपत्यं पुमान् गार्ग्यायणः ।

दाक्षेः अपत्यं पुमान् दाक्षायणः । (आयन् आदेशः)

युगन्धरस्य अपत्यं पुमान् यौगन्धरायणः ।

अश्वलस्य अपत्यं पुमान् आश्वलायनः ।

(vii) ख प्रत्ययः -

ग्राम + ख - ग्रामीणः (ईनादेशः)

Eg:

ग्रामे जातः ग्रामीणः ।

कुले जातः कुलीनः । (ईनादेशः)

२) मत्वर्थीय-तद्धिताः

मत्वर्थीय pratyaya-s are added to the nominal bases to form noun derivatives in the sense 'one who possesses', ' **....अस्य/अस्मिन्/अस्याः/अस्याम् अस्ति इति**'. They are different for different lingas.

(i) **मतुप् प्रत्ययः** - When the nominal bases are ending with any other swaras other than **अ** & **आ**, then they take the following formations.

Eg:

इकारान्तशब्दः

शब्द + मतुप्	रूपाम्	पुंलिंगः	स्त्रीलिंगः	नपुंसकलिंगः
अग्नि + मतुप्	अग्निमत्	अग्निमान्	अग्निमती	अग्निमत्
गति + मतुप्	गतिमत्	गतिमान्	गतिमती	गतिमत्
बुद्धि + मतुप्	बुद्धिमत्	बुद्धिमान्	बुद्धिमती	बुद्धिमत्
शक्ति + मतुप्	शक्तिमत्	शक्तिमान्	शक्तिमती	शक्तिमत

ईकारान्तशब्दः

	मूलरूपम्	पु.	स्त्री	नपुं
ह्री + मतुप्	ह्रीमत्	ह्रीमान्	ह्रीमती	ह्रीमत्

धी + मतुप्	धीमत्	धीमान्	धीमती	धीमत्
श्री + मतुप्	श्रीमत्	श्रीमान्	श्रीमती	श्रीमत्
उकारान्तशब्दः				
मधु + मतुप्	मधुमत्	मधुमान्	मधुमती	मधुमत्
भानु + मतुप्	भानुमत्	भानुमान्	भानुमती	भानुमत्
वसु + मतुप्	वसुमत्	वसुमान्	वसुमती	वसुमत्
हनु + मतुप्	हनुमत्	हनुमान्	हनुमती	हनुमत्
ऊकारान्तशब्दः				
वधु+ मतुप्	वधुमत्	वधुमान्	वधुमती	वधुमत्
ओकारान्तशब्दः				
गो + मतुप्	गोमत्	गोमान्	गोमती	गोमत्
हलन्तशब्दः				
धनुष् + मतुप्	धनुष्मत्	धनुष्मान्	धनुष्मती	धनुष्मत्
गरुत् + मतुप्	गरुत्मत्	गरुत्मान्	गरुत्मती	गरुत्मत्
ककुद् + मतुप्	ककुद्मत्	ककुद्मान्	ककुद्मती	ककुद्मत्

(ii) When the nominal bases which are ending either in **म्** or **अ/आ** then **म्** is replaced by **व्** and **वत्** is substituted for **मत्** ।

Eg:

अकारान्त शब्दः

शब्द + मतुप्	रूपम्	पुंलिंगः	स्त्रीलिंगः	नपुंसकलिंगः

गुण + मतुप्	गुणवत्	गुणवान्	गुणवती	गुणवत्
ज्ञान + मतुप्	ज्ञानवत्	ज्ञानवान्	ज्ञानवती	ज्ञानवत्
धन + मतुप्	धनवत्	धनवान्	धनवती	धनवत्
बल + मतुप्	बलवत्	बलवान्	बलवती	बलवत्

आकारान्त शब्दः

क्रिया + मतुप्	क्रियावत्	क्रियावान्	क्रियावती	क्रियावत्
दया + मतुप्	दयावत्	दयावान्	दयावती	दयावत्
विद्या + मतुप्	विद्यावत्	विद्यावान्	विद्यावती	विद्यावत्
प्रजा + मतुप्	प्रजावत्	प्रजावान्	प्रजावती	प्रजावत्

हलन्त शब्दः

नभस् + मतुप्	नभस्वत्	नभस्वान्	नभस्वती	नभस्वत्
पयस् + मतुप्	पयस्वत्	पयस्वान्	पयस्वती	पयस्वत्
यशस् + मतुप्	यशस्वत्	यशस्वान्	यशस्वती	यशस्वत्
विद्युत् + मतुप्	विद्युत्वत्	विद्युत्वान्	विद्युत्वती	विद्युत्वत्

Note : मतुप् पुं is declined as तकारान्त धनवत् शब्द

स्त्री - is declined as ईकारान्त नदी शब्द

नपुं - is declined as तकारान्त जगन् शब्द

(iii) इन् प्रत्ययः

This prathyaya is the short form of णिनि प्रत्यय । This is also used in the same sense as 'one who possess'

Eg:

शब्द + इन्	रूप	पुंलिंगः	स्त्रीलिंगः	नपुंसकलिंगः
अर्थ + इन्	अर्थिन्	अर्थी	अर्थिणी	अर्थि
कर + इन्	करिन्	करी	करिणी	करि
गुण + इन्	गुणिन्	गुणी	गुणिनी	गुणि
दुःख + इन्	दुःखिन्	दुःखी	दुःखिनी	दुःखि

३) भावार्थक - तद्धिताः

1) ठक् प्रत्ययः is added to form abstract nouns. ठक् changes to इक and first letter takes its वृद्धि ।

शब्द + ठक् (इक)	प्रत्ययान्त रूपम्
धर्म + ठक् (इक्)	धार्मिकः
अध्यात्मन् + ठक् (इक)	आध्यात्मिकः
अश्व + ठक् (इक)	आश्विकः
लोक + ठक् (इक)	लौकिकः
वेद + ठक् (इक)	वैदिकः

2) तल् प्रत्ययः - This Pratyaya is also used in the above said sense.

This Pratyayanta word will always be in स्त्रीलिंगः

Eg: निपुणस्य भावः निपुणता

शब्द + तल्	प्रत्ययान्त रूप
गुरु + तल्	गुरुता

चारु + तल्	चारुता
कटु + तल्	कटुता
ऋजु + तल्	ऋजुता

3) त्व प्रत्ययः This Pratyaya is also used in the above said sense.

This Pratyayanta word will always be in नपुंसकलिंगः

Eg: पशोः भावः पशुत्वम्

शब्द + त्व	प्रत्ययान्त रूप
कटु + त्व	कटुत्वम्
ऋजु + त्व	ऋजुत्वम्
गुरु + त्व	गुरुत्वम्
दीन + त्व	दीनत्वम्

४) सम्बन्धार्थक प्रत्ययः

ईय्-प्रत्ययः This Prathyaya is added to the prathipadika-s in the sense 'belonging to'. This Prathyaya has the forms in all three genders. (अयम् / इयम् / इदम्)

Eg: तस्य इदम् = तदीयम् ।

	पुं.	स्त्री.	नपुं.
भारत + ईय	भारतीयः	भारतीया	भारतीयम्
भवत् + ईय	भवदीयः	भवदीया	भवदीयम्
अस्मद् + ईय	अस्मदीयः	अस्मदीया	अस्मदीयम्

५) तद्धितान्त - अव्ययानि

१) था-प्रत्ययः (प्रकारार्थे)

यद् + था = यथा	तद् + था = तथा
सर्व + था = सर्वथा	अन्य + था = अन्यथा

२) त्र-प्रत्ययः (सप्तम्यर्थे)

यद् + त्र = यत्र	तद् + त्र = तत्र
सर्व + त्र = सर्वत्र	अन्य + त्र = अन्यत्र

३) दा-प्रत्ययः (कालार्थे)

यद् + दा = यदा	तद् + दा = तदा
सर्व + दा = सर्वदा	एक + दा = एकदा

४) दानीम्-प्रत्ययः (कालार्थे)

इदम् + दानीम् = इदानीम्	तद् + दानीम् = तदानीम्

५) तस्-प्रत्ययः (पञ्चम्यर्थे)

ग्राम + तस् = ग्रामतः	नगर + तस् = नगरतः
शाला + तस् = शालातः	कार्यालय + तस् = कार्यालयतः

६) तसिल्-प्रत्ययः (पञ्चम्यर्थे)

यद + तसिल् = यतः	तद + तसिल् = ततः
इदम् + तसिल् = इतः	

मङ्गलाशंसनम्

यावदस्ति त्रयी लोके
चतुर्मुख - मुखोद्भवा ।
यावद्वा रामचरितं
वाल्मीकिकविचित्रितम् ॥

क्षरन्त्यमृतधारा वा
यावद्व्यासस्य सूक्तयः ।
वाग्देव्या वरपुत्रस्य
कालिदासस्य वा गिरः ।

तावदेषा देवभाषा
देवी स्थास्यति भूतले ।
यावच्च वंशोऽस्त्यार्याणां
तावदेषा ध्रुवं ध्रुवा ॥

श्ऱृङ्गक्ष्माभृन्निवासे शुखमुखमुनिभिः सेव्यमानाङ्घ्रिपद्मे
स्वाङ्गच्छायाविधूतामृतकरसुरराड्वाहने वाक्सवित्रि ।
शम्भुश्रीनाथमुख्यामरवरनिकरैः मोदतः पूज्यमाने
विद्यां शुद्धां च बुद्धिं कमलजदयिते सत्वरं देहि मह्यम् ॥

श्रीसुरसरस्वतीसभा, शृङ्गेरि

श्रीशङ्करमठस्य आवरणम्, शङ्करपुरम्, बेङ्गलूरु – ४

१.	संस्कृतभाषादीपिका प्रथमा	२०.००
२.	संस्कृतभाषादीपिका द्वितीया	१५.००
३.	संस्कृतभाषादीपिका तृतीया	२०.००
४.	संस्कृतभाषादीपिका तुरीया	३०.००
५.	संस्कृतभाषादीपिका प्रवेशः	३०.००
६.	संस्कृतभाषादीपिका प्रथमा English	१५.००
७.	संस्कृतभाषादीपिका द्वितीया English	१५.००
८.	अनुवादप्रदीपः भागः- १	१५.००
९.	अनुवादप्रदीपः भागः- २	१५.००
१०.	अनुवादप्रदीपः भागः - ३	३०.००
११.	अनुवादप्रदीपः भागः - १ English	१५.००
१२.	अनुवादप्रदीपः भागः - २ English	२०.००
१३.	अनुवादप्रदीपः भागः - ३ English	३०.००
१४.	संस्कृतशब्दचन्द्रिका Kannada	६५.००
१५.	संस्कृतशब्दचन्द्रिका English	६५.००

₹ 65/-

Printed at : VIDYA BHARATI PRESS, Bangalore - 560 004.

An In-house Publication wing of Sri Sringeri Mutt